

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΝΟΜΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΟ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ»

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Π. ΚΟΥΡΝΟΥΤΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΤΟΥ- ΣΚΑΛΤΣΑ

ΑΘΗΝΑ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2016

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Συντομογραφίες.....	4
Αντί προλόγου.....	9
Εισαγωγή.....	12
1. Τι είναι Διοικητικό Όργανο.....	14
2. Διοικητικό όργανο και Διοικητική Αρχή.....	18
3. Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές	20
4. Ίδρυση - Κατάργηση Διοικητικών Οργάνων.....	23
5. Χαρακτηριστικά του Διοικητικού οργάνου.....	24
5.1. Ιεραρχική εξάρτηση.....	24
5.2. Ιεραρχικός έλεγχος	26
5.3. Καθήκον Υπακοής	27
6. Κατηγορίες Διοικητικών οργάνων	30
6.1. Άμεσα – Έμμεσα.....	30
6.2. Διοικητικές αρχές και «κυρίως υπάλληλοι».....	32
6.3. Κεντρικά - Περιφερειακά.....	32
6.4. Κρατικά, Δημοτικά, όργανα ΝΠΔΔ.....	33
6.5. Όργανα γενικής - ειδικής αρμοδιότητας	34
6.6. Συλλογικά – Μονομελή Όργανα.....	34
7. Έκταση Εφαρμογής του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας	42
8. Σύσταση του συλλογικού οργάνου	45
9. Συγκρότηση του συλλογικού οργάνου.....	46
10.Κανόνες συναφείς με την συγκρότηση των συλλογικών οργάνων	46
10.1. Τακτικά – αναπληρωματικά μέλη.....	49
10.2. Κτήση της ιδιότητας μέλους.....	51
10.3. Ελλιπής συγκρότηση - θητεία.....	59

ΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

11. Συλλογικά όργανα της διοίκησης.....	63
11.1. Υπουργικό Συμβούλιο.....	63
11.2. Συλλογικά Κυβερνητικά Όργανα.....	64
11.3. Συμβούλιο της Επικρατείας	65
11.4. Ελεγκτικό Συνέδριο.....	66
11.5. Νομικό Συμβούλιο του Κράτους.....	67
11.6. Πειθαρχικά Συμβούλια.....	68
11.6.1 Πρωτοβάθμια Πειθαρχικά Συμβούλια.....	68
11.6.2. Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο.....	70
11.7. Υπηρεσιακά Συμβούλια	74
11.7.1. Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Προϊσταμένων	74
11.7.2. Κεντρικό Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Προϊσταμένων.....	77
11.7.3. Υπηρεσιακά συμβούλια.....	80
11.7.4. Συμβούλιο Υπηρεσιακής Κατάστασης Προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων.....	82
11.7.5 Λειτουργία Υπηρεσιακών Συμβουλίων.....	83
11.8. Υγειονομικές Επιτροπές.....	85
12. Σύνθεση συλλογικού οργάνου (άρθρ 14 ΚΔΔ).....	85
13. Κανόνες συναφείς με την σύνθεση και την λειτουργία των συλλογικών οργάνων.....	88
13.1. Απαρτία.....	88
13.2. Συνεδριάσεις.....	91
13.3. Πρόσκληση μελών.....	93
13.4. Ο Πρόεδρος.....	95
13.5. Τακτικά- αναπληρωματικά μέλη.....	96
13.6. Ημερήσια διάταξη.....	97
13.7. Εισηγητής	98
13.8. Γραμματέας	99

ΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

13.9. Μεταβολή της σύνθεσης.....	100
14. Αμεροληψία των Διοικητικών οργάνων (αρθ.7 ΚΔΔσίας).....	102
14.1. Λόγοι εξαίρεσης.....	106
14.2. Μη εφαρμογή της αρχής της Αμεροληψίας.....	109
14.3. Αυτοεξαίρεση.....	109
14.4. Κυρίωςεξαίρεση.....	110
15.Τρόπος λήψης απόφασης - ψηφοφορία.....	111
15.1. Πρακτικά.....	115
16. Ουσιώδης τύπος - Δικαστικός έλεγχος	119
Επίλογος	124
Βιβλιογραφία	126
Αρθρογραφία.....	129
Νομολογία	130

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.Ε.Ι	Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
ΑΔΑ	Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές
ΑΣΕΠ	Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού
άρθ.	άρθρο
βλ.	βλέπε
Δ.Σ	Διοικητικό Συμβούλιο
ΔΜρρ	Διοικητική Μεταρρύθμιση (Περιοδικό)
ΕΔΔΔ	Επιθεώρηση Δημοσίου Διοικητικού Δικαίου (Περιοδικό)
ΔΕΑ	Διοικητικό Εφετείο Αθηνών
ΔΕΠ	Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό
ΔΟΥ	Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία
εδ.	εδάφιο
ΕΔΕ	Ένορκη Διοικητική Εξέταση
ΕΛΣ	Ελεγκτικό Συνέδριο
επ.	επόμενα
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΙΚΑ	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων

ΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

κ.α	και άλλα
κ.ο.κ	και ούτω καθ' εξής
κ.τ.λ	και τα λοιπά
ΚΔΔ	Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας
ΚΥΣΕΑ	Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας
λ.χ	λόγου χάριν
ν.	νόμος
ΝΔ	Νέο Δίκαιο (Περιοδικό)
ΝοΒ	Νομικό Βήμα (Περιοδικό)
ΝΠΔΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
ΝΣΚ	Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
ΟΑΕΕ	Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Δ	Προεδρικό Διάταγμα
Ποιν Χρον	Ποινικά Χρονικά (Περιοδικό)
π.χ	παραδείγματος χάριν
παρ.	παράγραφος
ΠτΔ	Πρόεδρος της Δημοκρατίας

ΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
Τ.Ε.Ι	Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
Τιμ.Τομ	Τιμητικός Τόμος
Υ.Κ	Υπαλληλικός Κώδικας
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδος της Κυβερνήσεως

Ευχαριστίες

Αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω δημόσια, τους καθηγητές της Τριμελούς Επιστημονικής Επιτροπής, Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά Α., Αδάμ Σ. και Παπασπύρου Β., καθώς και όλους τους διδάσκοντες του μεταπτυχιακού προγράμματος, για όσα μου έμαθαν στο διάστημα της φοίτησής μου.

Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου, κ. Ανδρομάχη Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά, για τις νομικές παρατηρήσεις της και τις απαιτούμενες βελτιώσεις στο κείμενό μου, καθώς και την αδιάκοπη καθοδήγηση, την αμέριστη συμπαράσταση και υποστήριξή της σε όλα τα στάδια της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας.

«Στο πλαίσιο του φαινομένου της «παγκοσμιοποίησης» και της παράγωγης τάσης περιορισμού των ελευθεριών, το διοικητικό δίκαιο παρέχει προσιτούς και αποτελεσματικούς τρόπους προάσπισης των διοικουμένων»

A. I. Τάχος

Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, 2008

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Η συνταγματική Αρχή της νομιμότητας της δράσης της Δημόσιας Διοίκησης, βρίσκει έκφραση εφαρμογής, στους τιθέμενους από την Πολιτεία κανόνες δικαίου, με τους οποίους η Πολιτεία αυτοδεσμεύεται να εφαρμόζει και ο διοικούμενος να μπορεί να ελέγχει την τήρησή τους.

Η Πολιτεία υπακούγοντας στην συνταγματικά κατοχυρωμένη Αρχή της Διαφάνειας των πράξεών της, έχει προβεί σε λεπτομερή καταγραφή της Διοικητικής Διαδικασίας, που ακολουθεί στα στάδια που προηγούνται της έκδοσης των διοικητικών πράξεων, που δημιουργούν δικαιώματα και υποχρεώσεις στους πολίτες της, καθώς και τις ενέργειες, που πρέπει να λάβουν χώρα μετά την έκδοσή τους, με στόχο την βελτίωση της σχέσης της με τους διοικούμενους και την θεμελίωση αισθημάτων αμοιβαίας εμπιστοσύνης, που πρέπει να διέπουν το κράτος δικαίου.

Αντί προλόγου, θα ήθελα να παραθέσω ορισμένα αποσπάσματα από βιβλίο του καθηγητή Α. Τάχου «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», που θεωρώ, ότι αποτυπώνουν απόλυτα την έννοια και τους σκοπούς της Δημόσιας Διοίκησης.

«Διοίκηση, σημαίνει: διαχείριση, φροντίδα, εποπτεία υποθέσεων και προσώπων. Η διοίκηση μπορεί να αφορά τόσο τους ιδιώτες, τα άτομα, όσο και το κοινωνικό σύνολο, τον Λαό.

ΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Η διοίκηση των δημοσίων υποθέσεων («των κοινών») συνιστά φροντίδα, διαχείριση...αλλοτρίων υποθέσεων του Λαού....και αποβλέπει στην θεραπεία των αναγκών του κοινωνικού συνόλου, του Λαού και θεραπεύει το γενικό συμφέρον («κοινοφελής σκοπός»).

Η γαλλική επανάσταση του 1789 υπήρξε ορόσημο για την Δημόσια Διοίκηση. Διότι από την κατάλυση του καθεστώτος και του μύθου της απόλυτης μοναρχίας, πέτυχε να διαχωρίσει την διοίκηση των «κοινών» από την διοίκηση των «ιδίων» (ατομικών) υποθέσεων του Ηγεμόνα.

Σύμφωνα με το άρθρο VI της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη στην Γαλλία στις 26-8-1789, η αυθαιρεσία αντικαταστάθηκε από την νομιμότητα και «η κοινωνία δικαιούται να ζητεί από κάθε δημόσιο λειτουργό λόγο για την διοίκηση του».

Η σύγχρονη Δημόσια Διοίκηση, δρα στα πλαίσια των θεμελιωδών αρχών δημοκρατικής διακυβέρνησης, που επικράτησαν από το 19^ο αιώνα, της αρχής της τυπικής διάκρισης των Λειτουργιών – άρθρο 26 του Συντάγματος - και την αρχή του Κράτους Δικαίου, δηλαδή την υπαγωγή της δράσης των κρατικών οργάνων σε κανόνα δικαίου, κατά τρόπο δεσμευτικό για το Κράτος (αυτοδέσμευση των οργάνων του Κράτους).

Με τις συνταγματικές διατάξεις τίθενται θεμελιωδώς οι σκοποί, τα μέσα και τα όρια δράσης της Δημόσιας Διοίκησης. Η διοικητική εξουσία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την Κυβέρνηση δια των

ΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

δημοσίων υπαλλήλων οι οποίες είναι εκτελεστές της θέλησης του Κράτους και υπηρετούν τον Λαό».¹

¹ Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η, Εκδ. Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008) σελ . 19 και έπ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα διοικητικά όργανα δεν δικαιούνται να ενεργούν αυθαίρετα, αλλά να πράττουν σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας και της χρηστής Διοίκησης.

Το διοικητικό όργανο, είτε αυτό είναι ατομικό, είτε είναι συλλογικό, πρέπει να έχει νόμιμη υπόσταση, δηλαδή να έχει ορισθεί ή συγκροτηθεί νόμιμα. Ειδικότερα, θα ασχοληθούμε με το κύρος των πράξεων των συλλογικών οργάνων, την νόμιμη σύνθεση τους και λεπτομερειακά με την λειτουργία τους, όπως αυτή ορίζεται από την ισχύουσα νομοθεσία.

Σκοπός της παρούσης μελέτης είναι να εξετάσει τις γενικές αρχές που διαχρονικά καθιέρωσε η νομολογία του ΣτΕ και είναι συναφείς προς την συγκρότηση, την σύνθεση και την λειτουργία των συλλογικών οργάνων της Διοίκησης πριν και από την κατάρτιση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν.2690/1999 όπως τροποποιήθηκε από τον ν.3731/2008 και τον ν. 4258/2014). Ο ΚΔΔ ήταν μια προσπάθεια της Πολιτείας να κωδικοποιήσει σε ένα ενιαίο κείμενο τις διάσπαρτες διατάξεις των διαφόρων κανονιστικών κειμένων.

Έτσι, παράλληλα με την μελέτη της κωδικοποίησης των γραπτών κειμένων και της μελέτης της νομολογίας και της θεωρίας επιχειρείται η αποτύπωση των κανόνων, οι οποίοι πρέπει να τηρούνται για την λειτουργία των συλλογικών οργάνων της Διοίκησης. Η διαφάνεια και η

ΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

τήρηση της νομιμότητας είναι αρχές που πρέπει να διέπουν την δράση της Δημόσιας Διοίκησης, προστατεύοντας τον πολίτη από τις παραβάσεις των συλλογικών διοικητικών οργάνων.

Με τους κανόνες λειτουργίας των συλλογικών οργάνων, που αναλύονται διεξοδικά, γίνεται αμέσως αντιληπτή η ενδεχόμενη παραβίασή τους από την Διοίκηση, που έχει ως αποτέλεσμα οι πράξεις της να είναι παράνομες, ακυρώσιμες ή άκυρες. Έτσι, εξασφαλίζεται η έννομη προστασία των ενδιαφερομένων, αφού γνωρίζουν εκ των προτέρων τον τρόπο λειτουργίας της Διοίκησης κατά τρόπο αμερόληπτο και αντικειμενικό αλλά παράλληλα εξασφαλίζεται και η εύρυθμη λειτουργία των συλλογικών οργάνων της Διοίκησης προς το συμφέρον του Δημοσίου κατά τρόπο ομοιόμορφο, πράγμα που αποτελεί την επιδίωξη κάθε κράτους δικαίου.(προάσπιση των δικαιωμάτων των πολιτών με παράλληλη εξυπηρέτηση των συμφερόντων του Δημοσίου).

1. Τι είναι Διοικητικό Όργανο

Κατά την καθηγήτρια Α. Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά η γενικά αποδεκτή στην θεωρία και την νομολογία άποψη είναι ότι «το κύριο εννοιολογικό γνώρισμα του διοικητικού οργάνου είναι η διαρκής ή πρόσκαιρη ένταξή του στα πλαίσια ενός ιεραρχικού διαρθρωμένου συγκροτήματος Πολιτειακών οργάνων». ²

Η άποψη αυτή εναρμονίζεται με την με αρ. 1678/1955 απόφαση του ΣτΕ κατά την οποία κριτήριο είναι η ένταξη του διοικητικού οργάνου στο σύστημα της ιεραρχικής διοικητικής διάρθρωσης «ένθα οι πράξεις παντός διοικητικού οργάνου κρίνονται και ελέγχονται υπό ετέρου τοιούτου, κατέχοντες εν τη ιεραρχία ανωτέρα βαθμίδα». ³

Ο Α. Γέροντας επικαλούμενος την με αρ. 3884/1981 απόφασης του ΣτΕ υποστηρίζει ότι «Διοικητικά όργανα είναι όλα τα δημόσια όργανα της έννομης τάξης, δηλαδή εκείνα που ασκούν δημόσια εξουσία, τα οποία δεν ανήκουν στην νομοθετική ή στην δικαστική εξουσία και ότι τα διοικητικά όργανα είναι ενσωματωμένα και ανήκουν στο νομικό πρόσωπο του Κράτους και στα υπόλοιπα δημόσια νομικά πρόσωπα, τα οποία απαρτίζουν την Δημόσια Διοίκηση, δηλαδή εντάσσονται στην διοικητική οργάνωση του κράτους. Η σύσταση ενός διοικητικού οργάνου πρέπει να

²Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ., «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005), σελ. 30

³Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα» Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005), Βλ. παρ. 11 σελ. 30

προβλέπεται ρητά, είτε από το ίδιο το Σύνταγμα, είτε από νομοθετική πράξη, είτε τέλος από κανονιστική πράξη της διοίκησης, που εκδίδεται βάσει νομοθετικής εξουσιοδότησης».⁴

Κατά τον Σ. Λύτρα το διοικητικό όργανο δεν αποκτά τον χαρακτήρα του ως «διοικητικό όργανο» επειδή εντάσσεται στην διοικητική οργάνωση της πολιτείας, γιατί η ένταξη δεν αποτελεί καθοριστικό στοιχείο για την έννοια του διοικητικού οργάνου, και μετά από εκτεταμένο προβληματισμό καταλήγει ότι: «Διοικητικά είναι όσα όργανα συνδέονται με ένα δημόσιο νομικό πρόσωπο, ειδικά δε στην περίπτωση του δημοσίου νομικού προσώπου του κράτους - στο οποίο εντάσσονται ακόμη και όργανα της νομοθετικής και δικαστικής εξουσίας -, όσα όργανα συνδέονται με το όργανο που λέγεται «Κυβέρνηση» με σχέση ιεραρχίας ή ελέγχου».⁵

Κατά τον καθηγητή Α. Τάχο « οι δημόσιοι υπάλληλοι είναι «εκτελεστές» της θέλησης του κράτους (άρθρ. 103 παρ.1 εδ. α του Συντάγματος) δηλαδή οφείλουν να εκτελούν την έκφραση της βούλησης (διαταγής) των κρατικών οργάνων, σύμφωνα με την ιεραρχική δομή της δημόσιας διοίκησης».⁶

⁴Γέροντας Απ. «Επιτομή Γενικού Διοικητικού Δικαίου», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2014), σελ. 259

⁵Λύτρας Σ.«Η οργάνωση της δημόσιας διοίκησης», Κεφάλαιο 2 σε Γέροντα/ Λύτρα/Παυλόπουλο/ Σιούτη/Φλογαΐτη/Διοικητικό Δίκαιο, Β Έκδοση, Εκδ.Σάκκουλα,, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2010) σελ. 66

⁶Τάχος Α.«Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008)σελ. 424

Κατά την άποψη του ιδίου « ως διοικητικά όργανα γενικώς νοούνται όλα τα όργανα του κράτους (των ΟΤΑ και των άλλων ΝΠΔΔ), τα οποία ανήκουν στην «εκτελεστική λειτουργία» (άρθρ. 26 παρ. 2 του Συντάγματος) δηλαδή στην Διοικητική Λειτουργία ή αλλιώς στην Διοίκηση». ⁷

Σύμφωνα με τον καθηγητή Επ. Σπηλιωτόπουλο: « Όργανα με την στενή έννοια του όρου είναι εκείνα που κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς τους δηλώνουν την βούληση του νομικού προσώπου με την διενέργεια νομικών πράξεων και Όργανα με την ευρεία έννοια του όρου είναι το πλήθος των φυσικών προσώπων, τα οποία έχουν ως καθήκον, είτε την προπαρασκευή ή εκτέλεση των νομικών πράξεων, είτε την διενέργεια υλικών πράξεων για την πραγμάτωση των σκοπών που επιδιώκει κάθε δημόσιο νομικό πρόσωπο». ⁸

Από τους προαναφερθέντες ορισμούς καθώς και από την μελέτη της νομολογίας του ΣτΕ και τις θεωρητικές προσεγγίσεις του Δημοσίου Δικαίου, το κύριο χαρακτηριστικό του διοικητικού οργάνου είναι η ένταξή του σε ένα δημόσιο νομικό πρόσωπο με σχέση ιεραρχικής διάρθρωσης.

⁷Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008), σελ. 427

⁸Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», Έκδοση 11^η, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2002), σελ.130

ΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Η έννοια της ιεραρχίας και ο έλεγχος του υφισταμένου από τον προϊστάμενο της ανωτέρας βαθμίδας στην διοικητική ιεραρχία είναι το χαρακτηριστικό γνώρισμα του διοικητικού οργάνου, που το αντιδιαστέλει από τα όργανα της νομοθετικής και δικαστικής εξουσίας.

Τα όργανα του κράτους, στα οποία έχει ανατεθεί κατά κύριο λόγο, η άσκηση της εκτελεστικής (διοικητικής) λειτουργίας, έχουν ιεραρχική διάρθρωση με συνέπεια, όσο υψηλότερα στην ιεραρχική κλίμακα βρίσκεται ένα διοικητικό όργανο, μπορεί να επηρεάζει την θέληση των κατωτέρων στην ιεραρχική βαθμίδα οργάνων, ασκώντας επ' αυτών ιεραρχικό έλεγχο νομιμότητας ή σκοπιμότητας.

Η άποψη αυτή δεν βρίσκει εφαρμογή στην περίπτωση των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών (ΑΔΑ), οι οποίες ως διοικητικά όργανα, ανήκουν στην εκτελεστική λειτουργία, αλλά σε αυτές δεν ασκείται από μέρους του Κράτους οποιοσδήποτε διοικητικός έλεγχος, δηλαδή ιεραρχικός έλεγχος. Εκεί, την ιδιότητα του διοικητικού οργάνου την αποκτούν οι ανεξάρτητες διοικητικές αρχές, από την σύνδεσή τους με το νομικό πρόσωπο του κράτους και μόνο.

Κατά τους καθηγητές Γ. Παπαχατζή και Α.Τάχο η ύπαρξη δομημένης κρατικής ιεραρχίας είναι από τα κυρίαρχα στοιχεία του διοικητικού (δημοσίου) οργάνου.⁹

⁹Παπαχατζής Γ. «Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου», Τομ. Α' και Β, Έκδοση 7^η (1991), σελ. 233

Συμπερασματικά, από τα παραπάνω, ο ορισμός που σήμερα έχει την ευρύτερη αποδοχή για την έννοια του διοικητικού οργάνου είναι αυτός κατά τον οποίο διοικητικό όργανο είναι εκείνο στο οποίο είναι ανατεθειμένο έργο της διοικητικής λειτουργίας.

2. Διοικητικό όργανο και Διοικητική αρχή

Στον προϋσχύοντα Υπαλληλικό Κώδικα (άρθ. 1 παρ. 4) Π.Δ 611/1977 ορίζεται ότι: «Αρχαί είναι τα όργανα του Κράτους τα έχοντα ιδίαν δικαιοδοσία μετά διατακτικής εξουσίας».

Δηλαδή, ως «διοικητική αρχή», θεωρείται κάθε όργανο που «του έχει ανατεθεί η άσκηση διοικητικής εξουσίας και αρμοδιοτήτων κατά τον νόμο για την έκδοση εκτελεστών διοικητικών πράξεων».¹⁰

Την αρχή απαρτίζουν, μέσα σε ένα δημόσιο νομικό πρόσωπο ένα ή περισσότερα διοικητικά όργανα, με την ικανότητα της έκδοσης «εκτελεστών» διοικητικών πράξεων. Έτσι π.χ το Υπουργείο, οι οργανισμοί της τοπικής αυτοδιοίκησης αλλά και τα διακεκριμένα από το νομικό πρόσωπο του Κράτους νομικά πρόσωπα, όπως το ΙΚΑ και ο ΟΑΕΕ είναι δημόσιες υπηρεσίες εντός των οποίων λειτουργούν διοικητικές αρχές. Διοικητική αρχή είναι ο Υπουργός, ο Δήμαρχος, ο

Τάχος Α. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου»(2008),σελ. 223

¹⁰Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005), σελ. 34

ΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Διοικητής του ΙΚΑ και κ.ο.κ., που εκδίδουν εκτελεστές διοικητικές πράξεις. Το κράτος ασκεί τις διοικητικές του λειτουργίες μέσω των αρχών αυτών.

Η εννοιολογική διαφορά της διοικητικής αρχής και διοικητικού οργάνου έγκειται στο ότι η έννοια του οργάνου είναι ευρύτερη από την έννοια της αρχής. Οι διοικητικές αρχές, ως μέρος του συνόλου των διοικητικών οργάνων μιας υπηρεσίας (π.χ ενός υπουργείου) είναι τα φυσικά πρόσωπα, τα οποία έχουν την αρμοδιότητα έκδοσης των εκτελεστών διοικητικών πράξεων.

Έτσι η διάκριση μεταξύ «διοικητικών αρχών» και «απλών οργάνων» γίνεται με βάση την ύπαρξη ή μη αποφασιστικής αρμοδιότητας. Εάν το όργανο, έχει αποφασιστική αρμοδιότητα, δηλαδή ικανότητα να εκδίδει εκτελεστές διοικητικές πράξεις, τότε και μόνο τότε είναι «αρχή».

Σε αντίθετη περίπτωση, είναι «απλό όργανο», με έργο την προετοιμασία της εκδόσεως των διοικητικών πράξεων από τις αρχές, είτε την εκτέλεση αυτών, μετά την έκδοσή τους, από τις αρχές.

Με κριτήριο των αριθμό των μελών που τις αποτελούν οι διοικητικές αρχές διακρίνονται σε μονομελείς (υπουργός, προϊστάμενος ΔΟΥ) και πολυμελείς (πειθαρχικά συμβούλια). Διακρίνονται δε, σε «προϊστάμενες» και «υφιστάμενες», ανάλογα με την θέση τους στην ιεραρχική κλίμακα (Υπουργός, Διευθυντής, Τμηματάρχης).

3. Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές

Οι ανεξάρτητες διοικητικές αρχές είναι συλλογικά όργανα που ανήκουν στο κράτος. Κατά τον καθηγητή Αθ. Ράϊκο: «ο όρος «Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές» αποτελεί απόδοση του γαλλικού όρου “Autorites Administratives Independantes”. Στις ΗΠΑ χρησιμοποιείται ο όρος “Independent Regulatory” (ή Administrative) Agencies ή απλώς “Independent Agencies”. Ενώ στην Μεγάλη Βρετανία επικράτησε ο όρος “Quasiautonomus non-governmental organizations”». ¹¹

Σύμφωνα με τον καθηγητή Α. Τάχο: « η Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή ως ανεξάρτητη υπηρεσία χαρακτηρίζεται ως «ανώτατο» όργανο μονοπρόσωπο ή συλλογικό. Ο όρος «ανώτατο» σημαίνει ότι το όργανο αυτό είναι μοναδικό στο πλαίσιο της διοικητικής οργάνωσης και κατέχει ύπατη θέση σχεδόν στην κορυφή της πυραμίδας της δημόσιας διοίκησης. Οι «αρχές» προβλέπονται για την προστασία ορισμένων συνταγματικών δικαιωμάτων και οι αρμοδιότητές τους προσδιορίζονται με βάση τα υποκείμενα και αντικείμενα της παρεχόμενης προστασίας». ¹²

¹¹ Ράϊκος Αθ. «Γενική Πολιτειολογία και Συνταγματικό Δίκαιο», Οργανωτικό Μέρος ΙΙ, Νομική Βιβλιοθήκη, 4^η Έκδοση, (2011), σελ. 157

Στο ίδιο σύγγραμμα στην σελ 159 και 160 αναφέρεται για την καθιέρωση του θεσμού των ανεξαρτήτων διοικητικών Αρχών στις Ευρωπαϊκές χώρες και ο θεσμός του επιτρόπου Διαμεσολαβητή στο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο. Επίσης στις σελ 161 και 171 αναφέρεται η καθιέρωση του θεσμού στην Ελλάδα και η συνταγματική κατοχύρωση.

¹² Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, (2008), σελ. 361,365

Οι Συνταγματικά κατοχυρωμένες «Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές» (ΑΔΑ), που ανήκουν στο νομικό πρόσωπο του Κράτους είναι οι εξής : άρθρο 9Α (Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων), 15 παρ 2 (Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης), 19 παρ 2 (Αρχή Διασφάλισης Απορρήτου Επικοινωνίας), άρθρο 103 παρ. 7 (Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού), και 103 παρ 9 (Συνήγορος του Πολίτη). Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές μπορεί να συστηθούν και με διάταξη νόμου. Στην περίπτωση αυτή η διατήρησή τους εναπόκειται στον κοινό νομοθέτη. Με νόμο συστήθηκαν : η Επιτροπή Ανταγωνισμού , η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων καθώς και η Ρυθμιστική Αρχή Θαλάσσιων Ενδομεταφορών.¹³

Περαιτέρω το Σύνταγμα στο άρθρο 101 Α΄ θέτει τους κανόνες για τις ανεξάρτητες αρχές. Ο βασικότερος κανόνας, που θέτει είναι η «προσωπική και λειτουργική» ανεξαρτησία των μελών τους. Οι ανεξάρτητες διοικητικές αρχές παρόλο που ανήκουν στο νομικό πρόσωπο του Κράτους, χαρακτηρίζονται από λειτουργική ανεξαρτησία και οι πράξεις τους δεν υπόκεινται σε ιεραρχικό έλεγχο από κυβερνητικά όργανα και γενικότερα, αποκλείεται οποιοσδήποτε έλεγχος από όργανο της εκτελεστικής εξουσίας για τις αρμοδιότητες και το έργο που ασκούν.

¹³Δημητρόπουλος Α. «Οργάνωση και λειτουργία του Κράτους», Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου , Τόμος Β, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2009), σελ. 705

Αυτό, έχει σαν αποτέλεσμα, να μην ασκείται κανένας διοικητικός έλεγχος, ούτε στα πρόσωπα που είναι μέλη των ανεξάρτητων αρχών, ούτε στις πράξεις των αρχών αυτών. Οι ανεξάρτητες αρχές έχουν και αποφασιστικές αρμοδιότητες, που σημαίνει ότι εκδίδουν εκτελεστές διοικητικές πράξεις δηλαδή πράξεις που προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως.¹⁴

Τέλος, από τις ιδρυτικές διατάξεις, οι ανεξάρτητες αρχές μπορούν να ασκούν και γνωμοδοτικές αρμοδιότητες.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Επ. Σπηλιωτόπουλο « η ίδρυσή τους αποσκοπεί στην κατά το δυνατόν πληρέστερη εφαρμογή της αρχής της αμεροληψίας»¹⁵

Αυτονόητο είναι , ότι οι αρχές αυτές είναι ανεξάρτητες αλλά δεν είναι και ανεξέλεγκτες. Υφίστανται τόσο Κοινοβουλευτικό έλεγχο όσο και Δικαστικό έλεγχο.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 43Α του Κανονισμού της Βουλής η μόνιμη «Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας» της Βουλής, είναι αρμόδια για τον κοινοβουλευτικό έλεγχο των ανεξαρτήτων αρχών.

¹⁴Ράϊκος Αθ. «Γενική Πολιτειολογία και Συνταγματικό Δίκαιο», Οργανωτικό Μέρος ΙΙ, Νομική Βιβλιοθήκη, 4^η Έκδοση, (2011), σελ. 158

¹⁵Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», 11^η Έκδοση, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2002), σελ. 294,295

4. Ίδρυση – Κατάργηση Διοικητικών Οργάνων

Σύμφωνα με τον καθηγητή Σ. Λύτρα : Ίδρυση ενός δημοσίου οργάνου είναι ο καθορισμός ενός τομέα της κρατικής δράσης και ανάθεση των δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στον τομέα αυτό σε ένα ή περισσότερα φυσικά πρόσωπα.

Κατ' ακολουθία «η ίδρυση ενός διοικητικού οργάνου σημαίνει τον καθορισμό:

α) της συγκεκριμένης δραστηριότητας της Δημόσιας Διοίκησης που πρέπει να ασκηθεί από ορισμένο (ή ορισμένα) φυσικό πρόσωπο(ή πρόσωπα). Πρόκειται για την αρμοδιότητα του οργάνου.

β) των φυσικών προσώπων που θα ασκήσουν την αρμοδιότητα αυτή».¹⁶

Με την ιδρυτική πράξη καθορίζονται και οι αρμοδιότητες που θα ασκήσει το διοικητικό όργανο. Σύμφωνα με το Σύνταγμα (άρθ. 103 παρ.

2) τα διοικητικά όργανα συνιστώνται με νόμο ή διάταξη ή κατόπιν νομοθετικής εξουσιοδότησης (εκτός εκείνων που προβλέπονται ρητά από το Σύνταγμα). Ο τρόπος που προβλέπεται για την ίδρυση του διοικητικού οργάνου ακολουθείται και για την κατάργησή του.

Η επιλογή του φυσικού ή των φυσικών προσώπων για την άσκηση της συγκεκριμένης δραστηριότητας είναι έργο της Διοίκησης.

¹⁶Λύτρας Σ. «Η οργάνωση της δημόσιας διοίκησης», Κεφάλαιο 2 σε Γέροντα/ Λύτρα/ Παυλόπουλο/Σιούτη/Φλογαΐτη/Διοικητικό Δίκαιο, Β Έκδοση, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2010), σελ. 71

Κατάργηση του διοικητικού οργάνου μονομελούς ή συλλογικού επέρχεται άμεσα ή έμμεσα. Άμεσα γίνεται όταν ρητά καταργείται το συλλογικό όργανο και έμμεσα όταν καταργείται η υπηρεσία, στην οποία το διοικητικό όργανο υπηρετούσε.¹⁷

5. Χαρακτηριστικά του Διοικητικού Οργάνου

Τα διοικητικά όργανα με τα οποία ασκείται η διοικητική λειτουργία έχουν τα εξής χαρακτηριστικά: έχουν ιεραρχική εξάρτηση, υφίστανται ιεραρχικό έλεγχο και έχουν καθήκον υπακοής, δηλαδή συμμόρφωσης προς την δοθείσα σ' αυτά εντολή.

5. 1. Ιεραρχική εξάρτηση

Σύμφωνα με τον καθηγητή Γ. Παπαχατζή τα όργανα της δημόσιας διοίκησης στην Ελλάδα, όπου η κρατική διοίκηση είναι συγκροτημένη με το σύστημα οργάνωσης δια δημοσίων υπαλλήλων, είναι μεταξύ τους συνδεδεμένα με «μια οργανική σχέση διατακτικής αρμοδιότητας και αντίστοιχης υπηρεσιακής προς υπακοή υποχρέωσης που ονομάζεται ιεραρχική σχέση.

¹⁷Λύτρας Σ. «Η οργάνωση της δημόσιας διοίκησης», Κεφάλαιο 2 σε Γέροντα/ Λύτρα/ Παυλόπουλο/Σιούτη/Φλογαΐτη/Διοικητικό Δίκαιο, Β Έκδοση, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2010), σελ. 79

Η οργανική αυτή σχέση συνδέει σε κάθε διοικητική υπηρεσία το προσωπικό των γραφείων προς την επικεφαλής της υπηρεσίας διοικητική αρχή».¹⁸

Σε κάθε κλάδο δημόσιας διοίκησης, ο Υπουργός είναι ο επικεφαλής του κλάδου. Κάθε υπουργείο σχηματικά, ως προς την ιεραρχία είναι ένα ισοσκελές τρίγωνο ή μια πυραμίδα στην κορυφή της οποίας, βρίσκεται ο αρμόδιος Υπουργός. Έτσι, ο υπουργός είναι η αφετηρία της ιεραρχικής σχέσης με τους υπαλλήλους του υπουργείου του και διατάσσει όλους τους κάτω από αυτόν υπαλλήλους.

Όσο ψηλότερα στην ιεραρχική πυραμίδα βρίσκεται ένας υπάλληλος, τόσο περισσότερη διατακτική αρμοδιότητα έχει, αφού με βάση την ιεραρχική σχέση διατάσσει όλους τους κάτω από αυτόν υπαλλήλους και αντίστοιχα, οφείλει υπακοή σε όλους που βρίσκονται πάνω από αυτόν στην ιεραρχία.

Στην ιεραρχική σχέση, οι πράξεις κάθε οργάνου κρίνονται και ελέγχονται από άλλο όργανο, που βρίσκεται στην ανώτερη ιεραρχική βαθμίδα και αντίστοιχα, εκείνο ελέγχει και κατευθύνει τους υφισταμένους του στην ιεραρχική κλίμακα.¹⁹

Στον αρμόδιο Υπουργό τερματίζουν όλες οι ιεραρχικές σχέσεις.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Α. Τάχο : «η ιεραρχία, ιεραρχική δομή της δημόσιας διοίκησης, αποτελεί, πραγματικά την συνδετική δύναμη της

¹⁸Παπαχατζής Γ. «Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου», Τομ. Α' και Β, Έκδοση 7^η (1991), σελ 259

¹⁹ΣτΕ 1678/1955, 125/1970

εσωτερικής οργάνωσης. Διότι, με αυτόν τον τρόπο οργάνωσης, επιτυγχάνεται ενότητα σκοπών, ενότητα και συντονισμός δράσης».

Επίσης, « Η ιεραρχική δομή της διοίκησης είναι θεμελιωμένη σε κανόνες δικαίου, δεν πρόκειται απλώς για «τεχνική» μέθοδο, που ισχύει σε κάθε μορφή «κοινωνικής οργάνωσης». Η επάλληλη - υπάλληλη διάταξη των διοικητικών οργάνων αντιστοιχεί με αρμοδιότητες που ασκούν. Συνεπώς, ιεραρχία σημαίνει ιεραρχία αρμοδιότητας, δηλαδή εξουσίας. Αποτελεί συνταγματική αρχή, βάσει της οποίας ασκείται η εκτελεστική λειτουργία» (άρθ. 26 παρ 2 του Συντάγματος)²⁰

5. 2. Ιεραρχικός Έλεγχος

«Συνέπεια της ιεραρχίας, είναι το δικαίωμα του προϊσταμένου να ασκεί έλεγχο νομιμότητας - σκοπιμότητας στις πράξεις του υφιστάμενου. Ο ιεραρχικός έλεγχος στόχο έχει να εξασφαλίσει τη ενότητα της δράσης των οργάνων της δημοσίας διοικήσεως».²¹

Το δικαίωμα αυτό του ελέγχου, πηγάζει από την μεταξύ των οργάνων υφιστάμενη ιεραρχική σχέση και δικαιολογείται απολύτως από αυτήν. Έτσι από μόνη την μεταξύ των οργάνων υφιστάμενη ιεραρχική σχέση, ο προϊστάμενος έχει το δικαίωμα ελέγχου των πράξεων του υφισταμένου

²⁰Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008),σελ. 423

²¹Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005), σελ .58

του, χωρίς να υπάρχει ανάγκη αναζήτησης νομοθετικής διάταξης, που να το ρυθμίζει και να το προβλέπει.

Δηλαδή, χωρίς νομοθετική πρόβλεψη από μόνη την μεταξύ τους ιεραρχική σχέση ο προϊστάμενος έχει το δικαίωμα ελέγχου των πράξεων του υφισταμένου του.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Α. Τάχο : «Το μέσο που χρησιμοποιεί η διοικητική ιεραρχία για να λειτουργήσει είναι η διαταγή.... Η διαταγή εκδίδεται και εκτελείται για να εκτελεσθεί ο νόμος. Διατακτική εξουσία δεν νοείται παρά μόνο ως εφαρμογή του νόμου, διότι ακριβώς στον νόμο στηρίζεται η ιεραρχική δομή...». ²²

5. 3. Καθήκον υπακοής

Ο ιεραρχικά προϊστάμενος προβαίνει στην έκδοση γραπτών διαταγών, «στις οποίες τα υφιστάμενα όργανα οφείλουν να συμμορφωθούν». Τα όρια της υποχρέωσης προς υπακοή των δημοσίων υπαλλήλων έγιναν αντικείμενο θεωρητικής έρευνας και ανάλυσης. ²³

²²Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008), σελ.431-432

²³Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005), σελ 58
Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Τα όρια της υπακοής των πολιτικών διοικητικών στις διαταγές των προϊσταμένων των και ο θεσμός της ιεραρχικής επιβολής»(άρθρ. 45 παρ.2 και παρ. Υ.Κ Ν1811/1951 ή αρθρ. 71 παρ.2 και 3 Π.Δ 611/1977» Αθήνα (1989),σελ 11 επ.
Παναγόπουλος Θ. « Δημόσιο Υπαλληλικό Δίκαιο», Η' Έκδοση, Εκδ., Αθ .Σταμούλης,(2013),σελ.70-71
Παπαχατζής Γ. «Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου», Τομ. Α' και Β, Έκδοση 7^η (1991), σελ. 456-457.

Ο υπαλληλικός Κώδικας (νόμος 3528/2007) ρητά καθιερώνει στο άρθρο 25 παρ. 2 την υποχρέωση του υπαλλήλου να συμμορφωθεί προς τις διαταγές των προϊσταμένων του και να εκτελέσει την δοθείσα εγγράφως διαταγή, σημειώνοντας παράλληλα και την διαδικασία με την οποία ο υπάλληλος μπορεί να αποφύγει τις δικές του ευθύνες, εφαρμόζοντας την εκδοθείσα εντολή.

Έτσι προβλέπει ότι :

«Παρ. 2. Ο υπάλληλος οφείλει να υπακούει στις διαταγές των προϊσταμένων του. Όταν όμως εκτελεί διαταγή, την οποία θεωρεί παράνομη, οφείλει, πριν την εκτελέσει, να αναφέρει εγγράφως την αντίθετη γνώμη του και να εκτελέσει την διαταγή χωρίς υπαίτια καθυστέρηση.

Παρ.3 Αν η διαταγή είναι προδήλως αντισυνταγματική ή παράνομη ο υπάλληλος οφείλει να μην την εκτελέσει και να το αναφέρει χωρίς αναβολή. Όταν σε διαταγή, η οποία προδήλως αντίκειται σε διατάξεις νόμων ή κανονιστικών πράξεων διατυπώνονται επείγοντες και εξαιρετικοί λόγοι γενικότερου συμφέροντος ή όταν, ύστερα από άρνηση υπακοής σε πρώτη διαταγή που προδήλως αντίκειται σε τέτοιες διατάξεις, ακολουθήσει δεύτερη διαταγή που εκθέτει επείγοντες και εξαιρετικούς λόγους γενικότερου συμφέροντος, ο υπάλληλος οφείλει να εκτελέσει την διαταγή και να αναφέρει συγχρόνως στην προϊσταμένη αρχή εκείνον που τον διέταξε. Επί νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, εφόσον εκείνος που διέταξε είναι το διοικητικό συμβούλιο ή το ανώτατο μονομελές όργανο της διοίκησης, η αναφορά υποβάλλεται στον εποπτεύοντα Υπουργό. Εάν εκείνος που διέταξε είναι ο Υπουργός, η αναφορά υποβάλλεται στον Πρωθυπουργό.

Παρ. 4 Αν ο υπάλληλος έχει αντίθετη γνώμη για εντελλόμενη ενέργεια, για την οποία είναι αναγκαία η προσυπογραφή ή η θεώρησή του οφείλει να την διατυπώσει εγγράφως για να απαλλαγεί από την ευθύνη. Εάν παραλείπει την προσυπογραφή ή τη θεώρηση, θεωρείται ότι προσυπέγραψε ή θεώρησε.

Παρ. 5 Οι προϊστάμενοι όλων των βαθμίδων οφείλουν να προσυπογράφουν τα έγγραφα που ανήκουν στην αρμοδιότητάς τους και εκδίδονται με την υπογραφή του προϊσταμένου τους. Αν διαφωνούν, οφείλουν να διατυπώσουν

εγγράφως τυχόν αντιρρήσεις τους. Αν παραλείψουν να προσυπογράψουν το έγγραφο, θεωρείται ότι το προσυπέγραψαν.

Παρ. 6 Ο υπάλληλος δεν έχει δικαίωμα να αρνηθεί την σύνταξη, με κάθε μέσο, εγγράφου για θέμα της αρμοδιότητάς του, εφόσον διαταχθεί για αυτό από οποιονδήποτε από τους προϊσταμένους τους. Αν διαφωνεί με το περιεχόμενο του εγγράφου, εφαρμόζεται η παρ 4 του παρόντος άρθρου.»

Από τα παραπάνω εκτεθέντα διαπιστώνουμε, ότι ο δημόσιος υπάλληλος σε περίπτωση παράνομης εντολής δεν δικαιούται να μην εκτελέσει την δοθείσα σε αυτόν εντολή ή να μην συντάξει το έγγραφο της αρμοδιότητάς του για το οποίο διατάχθηκε από τον προϊστάμενό του.

Δεν έχει το δικαίωμα να κρίνει την δοθείσα εντολή ακόμα και αν αυτή είναι παράνομη. Όταν η διαταγή είναι «προδήλως παράνομη» η παρ. 3 του ανωτέρω άρθρου ορίζει ρητά τις προϋποθέσεις με τις οποίες υποχρεούται ο υπάλληλος να εκτελέσει την εντολή αυτή.

Μοναδική δυνατότητα του υπαλλήλου, για να απαλλαγεί από την ευθύνη της συμμορφώσεως, είναι η έγγραφη διατύπωση της αντίρρησής του και η ταυτόχρονη έγγραφη αναφορά, που υποβάλλεται στον προϊστάμενο εκείνου, που έδωσε την εντολή.

Αυτονόητο είναι, ότι ο τελικός κριτής, δικλείδα ασφαλείας και προστασίας για τον διοικούμενο που βλάπτεται από τις παράνομες εντολές και των με βάση αυτές διοικητικών πράξεων που εκδόθηκαν, είναι η δικαστική εξουσία, στην οποία θα καταφύγει προς ακύρωσή τους.

Οι περί υπακοής κανόνες δεν ισχύουν για τους δικαστές διότι σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθ. 87 του Συντάγματος οι δικαστές « απολαμβάνουν

λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία» κατά δε την παρ. 2 του ιδίου άρθρου « οι δικαστές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους υπόκεινται μόνο στο Σύνταγμα και τους νόμους». Από τα παραπάνω συνάγεται ρητά, ότι οι δικαστές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους δεν έχουν ιεραρχική υποτέλεια.

Το καθήκον υπακοής για τους στρατιωτικούς ρυθμίζεται από αυστηρότερους ειδικούς νόμους (Στρατιωτικούς κανονισμούς).

6. Κατηγορίες Διοικητικών Οργάνων.

Τα διοικητικά όργανα διακρίνονται σε διάφορα είδη αναλόγως με το λαμβανόμενο κριτήριο διάκρισης τους π.χ. την ασκούμενη δραστηριότητα, την προέλευση της εξουσίας τους, τα φυσικά πρόσωπα που τα αποτελούν κ.λ.π

6.1. Άμεσα – Έμμεσα

Με κριτήριο το μέγεθος και την προέλευση της εξουσίας τους, τα διοικητικά όργανα διακρίνονται σε άμεσα και έμμεσα.

Άμεσα είναι τα όργανα του κράτους των οποίων αμέσως το Σύνταγμα καθορίζει την ύπαρξη και την αρμοδιότητά τους, όσο και τις σχέσεις τους με την πολιτεία. Τα άμεσα όργανα «δεν υπόκεινται στην διατακτική

αρμοδιότητα κανενός άλλου οργάνου» και η δράση τους δεν εξαρτάται από άλλα κρατικά όργανα.²⁴

Άμεσα όργανα της πολιτείας είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ως αρχηγός της εκτελεστικής εξουσίας, ο Πρωθυπουργός και ο Συνήγορος του Πολίτη.

Έμμεσα είναι τα όργανα της πολιτείας, των οποίων η θέση και η δραστηριότητά τους ρυθμίζονται από πράξεις άλλων οργάνων του κράτους, από νόμους, διατάγματα κλπ. Τα έμμεσα όργανα του κράτους τελούν υπό την εξάρτηση άλλων οργάνων της πολιτείας.

Έμμεσα όργανα είναι οι Υπουργοί, οι Γεν. Γραμματείς. Έμμεσα όργανα του κράτους είναι οι δημόσιοι υπάλληλοι οι οποίοι υπόκεινται στην διατακτική αρμοδιότητα των προϊσταμένων τους. Βρίσκονται σε διαρκή ιεραρχική υποτέλεια και έχουν πειθαρχική ευθύνη κατά την εκτέλεση των υπηρεσιακών καθηκόντων τους.²⁵

²⁴Παπαχατζής Γ. «Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου», Τομ. Α' και Β, Έκδοση 7^η, (1991), σελ. 232
Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005) ,σελ. 42
Μαυριάς Κ. «Συνταγματικό Δίκαιο Ι », Εκδόσεις Α.Ν Σάκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2000), σελ. 345-346

²⁵Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005), σελ. 43
Μαυριάς Κ. «Συνταγματικό Δίκαιο Ι », Εκδόσεις Α.Ν Σάκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2000), σελ. 345-346

6. 2. Διοικητικές Αρχές και «κυρίως υπάλληλοι»

Με κριτήριο την ασκούμενη δραστηριότητα τους, τα διοικητικά όργανα διακρίνονται σε «Αρχές» και «κυρίως υπαλλήλους».

Οι «Αρχές», ασκώντας δημόσια εξουσία, εκδίδουν «εκτελεστές» διοικητικές πράξεις, δηλαδή πράξεις που παράγουν δικαιώματα και υποχρεώσεις. Τότε γίνεται λόγος για αποφασιστικά όργανα λ.χ. Υπουργός Γεν. Γραμματέας, πειθαρχικά συμβούλια.

Οι «κυρίως υπάλληλοι», είναι εκείνα τα όργανα που δεν εκδίδουν εκτελεστές διοικητικές πράξεις αλλά προπαρασκευάζουν την έκδοση αυτών. Προετοιμάζουν δηλαδή την έκδοση των εκτελεστών διοικητικών πράξεων και εισηγούνται στις αρχές την έκδοσή τους. Κυρίως υπάλληλοι είναι το μεγαλύτερο μέρος των δημοσίων υπαλλήλων και των υπαλλήλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. (ΝΠΔΔ). Οι πράξεις τους, έχουν γνωμοδοτικό χαρακτήρα. Εισηγούνται στα αποφασίζοντα όργανα την έκδοση των εκτελεστών διοικητικών πράξεων και προετοιμάζουν αυτές για την έκδοση τους.

6. 3. Κεντρικά – Περιφερειακά

Το Σύνταγμα στο άρθρο 101 παρ 3 αναγνωρίζει την διαίρεση των οργάνων σε κεντρικά και περιφερειακά.

«Κεντρικά διοικητικά όργανα είναι τα όργανα των οποίων η αρμοδιότητά τους επεκτείνεται, κατ' αρχήν σε ολόκληρη την Επικράτεια(ΠτΔ, ο Πρωθυπουργός και οι Υπουργοί.)

«Περιφερειακά όργανα είναι εκείνα τα διοικητικά όργανα των οποίων η αρμοδιότητα περιορίζεται σε μια περιοχή της επικράτειας, την περιφέρεια». ²⁶

Περιφερειακό όργανο είναι π.χ. ο Περιφερειάρχης και οι Γεν. Γραμματείς της αποκεντρωμένης Διοίκησης.

6. 4. Κρατικά - Δημοτικά - Όργανα ΝΠΔΔ

«Τα διοικητικά όργανα ανάλογα με το νομικό πρόσωπο στο οποίο ανήκουν διακρίνονται σε κρατικά και δημοτικά και σε όργανα των λοιπών δημοσίων οργανισμών». ²⁷

Με βάση την διάκριση αυτή μόνο τα κρατικά όργανα ασκούν έλεγχο στα πλαίσια της διοικητικής εποπτείας στους αυτοδιοικητικούς οργανισμούς και άλλα ΝΠΔΔ.

²⁶Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005), σελ .44

²⁷Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ., «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα» , Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005),σελ .44

6. 5. Όργανα γενικής αρμοδιότητας και όργανα ειδικής αρμοδιότητας

«Όργανα γενικής αρμοδιότητας είναι τα όργανα εκείνα που η δραστηριότητά τους δεν περιορίζεται σε ορισμένο τομέα αλλά καταλαμβάνει εκτεταμένο τμήμα - αν όχι το σύνολο - της διοικητικής δράσης. Όργανο γενικής αρμοδιότητας είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας (ΠτΔ) ο οποίος εκδίδει όλα τα διατάγματα, ατομικά ή κανονιστικά ανεξάρτητα από τον τομέα (π.χ υγεία, παιδεία), στο οποίο αυτά αναφέρονται.

Όργανα ειδικής αρμοδιότητας είναι, για παράδειγμα οι Υπουργοί που ασκούν μόνο τις αρμοδιότητες του Υπουργείου, στο οποίο προΐστανται». ²⁸

6. 6. Συλλογικά - Μονομελή Όργανα

Με βάση τον αριθμό των φυσικών προσώπων, από τα οποία αποτελούνται, τα όργανα διακρίνονται σε μονοπρόσωπα ή ατομικά ή μονομελή και σε συλλογικά.

Ατομικά διοικητικά όργανα, είναι όσα αποτελούνται από ένα μόνο φυσικό πρόσωπο και κατά το νόμο αρκεί η δήλωση της βουλήσεως αυτού

²⁸Λύτρας Σ. «Η οργάνωση της δημόσιας διοίκησης», Κεφάλαιο 2 σε Γέροντα/ Λύτρα/Παυλόπουλο /Σιούτη/Φλογαίτη/Διοικητικό Δίκαιο, Β Έκδοση, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη., (2010), σελ.69

ΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

για την παραγωγή εννόμου αποτελέσματος. Έτσι ατομικά διοικητικά όργανα είναι π.χ ο Πρωθυπουργός, ο Υπουργός, κλπ.

Συλλογικά διοικητικά όργανα είναι, όσα συγκροτούνται από τρία τουλάχιστον φυσικά πρόσωπα (βλ. ΣτΕ 1371/1968, 5348/1972, 1675/1979).

Τα φυσικά αυτά πρόσωπα, λέγονται μέλη του συλλογικού οργάνου και ενεργούν όχι ως αυτοτελή όργανα, αλλά ως ενιαίο σώμα, ως ενιαίο συλλογικό όργανο. Τα μέλη του συλλογικού οργάνου συμπράττουν ισότιμα και οι αποφάσεις τους είναι συλλογικές πράξεις.

Ο τρόπος ενεργείας τους (ως συνόλου) δικαιολογεί και την ονομασία τους (συλλογικά) και δεν προκρίθηκε ο όρος πολυμελή όργανα. Έτσι συλλογικά όργανα είναι π.χ τα υπηρεσιακά συμβούλια των υπουργείων, τα πειθαρχικά συμβούλια και όσα «συμβούλια» ή «επιτροπές» λειτουργούν στην Δημόσια Διοίκηση και στα άλλα ΝΠΔΔ.

Η διπλή αυτή φύση των διοικητικών οργάνων(ατομικά – συλλογικά) δικαιολογείται εκ του ότι σε ορισμένες περιπτώσεις η ενέργεια της Διοίκησης πρέπει να είναι ταχεία και να προλαμβάνει τις ανάγκες του Δημοσίου συμφέροντος, όπως π.χ συμβαίνει στις υποθέσεις της αρμοδιότητας των αστυνομικών υπηρεσιών. Τότε χρησιμοποιείται το μονομερές ή ατομικό σύστημα.

Άλλοτε πάλι η ενέργεια της Διοίκησης δεν επιβάλλεται να είναι κυρίως ταχεία αλλά προπάντων να λάβει χώρα μετά από μελέτη των στοιχείων όπως π.χ όταν μελετάται η χορήγηση αδείας ιδρύσεως βιομηχανικού εργοστασίου ή η επιβολή πειθαρχικής ποινής σε δημόσιο υπάλληλο, οπότε χρησιμοποιείται το συλλογικό σύστημα.

Το μονομελές σύστημα έχει το πλεονέκτημα ότι είναι ταχύτερο, ενισχύει το αίσθημα προσωπικής ευθύνης του οργάνου, που ενεργεί και το μειονέκτημα ότι, εκείνος που ενεργεί ατομικά, κινδυνεύει να λάβει απόφαση εσπευσμένη ή και εσφαλμένη.

Το πολυμελές σύστημα έχει το πλεονέκτημα, ότι επικρατεί η πείρα και ο αμοιβαίος έλεγχος μεταξύ των μελών, είναι δυσχερής η διαφθορά και ο επηρεασμός και το μειονέκτημα, ότι ελαττώνει το αίσθημα ευθύνης, είναι βραδυκίνητο και δαπανηρότερο, διότι απασχολεί πολλά πρόσωπα, που αμοίβονται από το Δημόσιο Ταμείο.

«Το Σύνταγμα επέλεξε το ατομικό, δηλαδή το πρωθυπουργικό σύστημα οργάνωσης της Κυβέρνησης. Έτσι ο Πρωθυπουργός είναι *primus inter pares* (πρώτος μεταξύ ίσων). Ο Πρωθυπουργός, είναι ο ανώτατος προϊστάμενος της Δημόσιας Διοίκησης.

...Διαφορετική από την έννοια του συλλογικού οργάνου είναι η έννοια του σύνθετου οργάνου. Σύνθετο είναι το όργανο όταν από τον νόμο, δύο

ή περισσότερα διοικητικά όργανα συμπράττουν αυτοτελώς ήτοι ως αυτοτελή όργανα για την παραγωγή εννόμου αποτελέσματος». ²⁹

Όπως για παράδειγμα έκδοση Κοινής Υπουργικής Απόφασης.

Συλλογικά όργανα της Δημόσιας Διοίκησης είναι τα «συμβούλια» και «επιτροπές» που λειτουργούν στους κόλπους της Δημόσιας Διοίκησης.

«Υπάρχουν όμως και Διοικητικά Δικαστήρια που φέρουν την ονομασία του «συμβουλίου» ή της «επιτροπής». Όπως το «Συμβούλιο της Επικρατείας» και το «Ελεγκτικό Συνέδριο».

...Είναι απαραίτητη η σαφής οργανική διάκριση των συλλογικών διοικητικών οργάνων από των διοικητικών δικαστηρίων τα οποία δεν είναι διοικητικά όργανα».

...Το χαρακτηριστικό των συλλογικών διοικητικών οργάνων εννοιολογικό γνώρισμα είναι ότι ποτέ αυτά δεν έχουν αρμοδιότητα για άσκηση δικαστικού κατ' ουσίαν έργου. Το Σύνταγμα στο άρθρο 94 αποκλείει τα όργανα από του να λύουν έστω και διοικητικές διαφορές με δύναμη δεδικασμένου».

Αντίθετα το Σύνταγμα (αρ 94 παρ 4) επιτρέπει την ανάθεση στα Διοικητικά Δικαστήρια, εκτός από το κύριο έργο τους, που είναι η άσκηση της δικαστικής λειτουργίας, την ανάθεση σε αυτά πράξεων κατ' ουσία διοικητικών.

²⁹Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005), σελ .46

«Το Συμβούλιο της Επικρατείας γνωματεύει μεν και επί των σχεδίων των κανονιστικών διαταγμάτων, ασκώντας έτσι έργο κατ' ουσία διοικητικό, έργο ανωτάτου γνωμοδοτικού οργάνου της «εκτελεστικής εξουσίας», αλλά κυρίως έχει δικαιοδοτικές αρμοδιότητες.»³⁰

«Κατά την νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, η μεν δράση του διοικητικού οργάνου αποβλέπει στην σύσταση, αλλοίωση ή κατάργηση δικαιωμάτων, υποχρεώσεων ή νομικών καταστάσεων, η δε δράση του δικαστικού οργάνου αποβλέπει στην αναγνώριση της υπάρξεως ή του περιεχομένου δικαιωμάτων, υποχρεώσεων ή νομικών καταστάσεων»³¹

Τα διοικητικά όργανα, δεν αποκτούν την ιδιότητα δικαστικών οργάνων ούτε οι αποφάσεις τους είναι αποφάσεις δικαστικές αλλά παραμένουν διοικητικές πράξεις.³²

Στην περίπτωση, όπου το όργανο έχει και τις δύο ιδιότητες λ.χ του δικαστικού και του διοικητικού οργάνου τότε προκειμένου να χαρακτηριστεί η πράξη του ως δικαστική ή διοικητική, κριτήριο είναι να ερευνηθεί με ποια από τις δύο ιδιότητές του το όργανο ενήργησε κατά την έκδοση της πράξης του και έτσι να χαρακτηριστεί η πράξη του ως δικαστική ή διοικητική.

³⁰Παπαχατζής Γ. «Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου», Τομ. Α' και Β, Έκδοση 7^η (1991), σελ. 236-237

³¹Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή.(2005)σελ. 48

³²Παναγοπούλου Μ-Ε. , «Οι προσφυγές κατά πράξεων της διοικήσεως των Διοικητικών Αρχών», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2000), σελ. 105

Σημαντικό αποτέλεσμα της διάκρισης αυτής είναι ποιες πράξεις των οργάνων αυτών μπορούν να προσβληθούν με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του ΣτΕ, αφού η νομολογία του ΣτΕ έχει δεχθεί ότι η δικαιοδοσία του δεν εκτείνεται σε πράξεις των διοικητικών αρχών που συνδέονται με άσκηση δικαστικής εξουσίας. Αντίθετα προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του ΣτΕ πράξεις δικαστικού οργάνου που ενεργεί με την ιδιότητα του διοικητικού οργάνου.³³

Στις περιπτώσεις, κατά τις οποίες ανατίθεται σε δικαστικό λειτουργό από τον νόμο διοικητικά καθήκοντα (π.χ πειθαρχικά συμβούλια, επιτροπές δημοσίου τομέα), η συμμετοχή τους δεν μεταβάλλει τον χαρακτήρα των συλλογικών αυτών οργάνων, ως διοικητικών οργάνων. Και αυτό διότι, ο χαρακτήρας του συλλογικού οργάνου, προκύπτει αμέσως και ευθέως εκ της διοικητικής φύσεως της εργασίας των συλλογικών αυτών οργάνων, με αποτέλεσμα, ως πράξεων της διοίκησης, οι αποφάσεις των συλλογικών αυτών οργάνων και συμβουλίων να προσβάλλονται ενώπιον του Διοικητικών Δικαστηρίων, με αίτηση ακυρώσεως.

Τα συλλογικά όργανα, άλλοτε έχουν «αποφασιστικές» αρμοδιότητες και άλλοτε «γνωμοδοτικές» αρμοδιότητες.

Αποφασιστικές αρμοδιότητες, έχουν τα συλλογικά όργανα, όταν έχουν την δυνατότητα εκδόσεως εκτελεστών διοικητικών πράξεων δηλαδή

³³ Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005), σελ.52

πράξεων που παράγουν έννομα αποτελέσματα (δικαιώματα ή υποχρεώσεις) π.χ οι αποφάσεις των πειθαρχικών συμβουλίων.

Γνωμοδοτικές αρμοδιότητες, έχουν τα συλλογικά όργανα, όταν εκδίδουν προπαρασκευαστικές πράξεις, που προετοιμάζουν την έκδοση των εκτελεστών διοικητικών πράξεων π.χ επιτροπή γνωμοδότησης προς τον υπουργό για την άδεια ιδρύσεως βιομηχανίας.

«Όταν οι διατάξεις προβλέπουν, ότι για την έκδοση μιας πράξης χρειάζεται γνωμοδότηση, κατά κανόνα, το όργανο που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα, οφείλει πριν από την έκδοση της διοικητικής πράξης να ζητήσει και να λάβει υπόψη του την γνωμοδότηση. Είναι όμως δυνατόν να προβλέπεται ότι, εάν η γνωμοδότηση δεν διατυπωθεί μέσα σε ορισμένη προθεσμία, η διοικητική πράξη εκδίδεται, χωρίς να ληφθεί υπ όψη η γνωμοδότηση». ³⁴

Σύμφωνα με τον καθηγητή Α. Τάχο « Αν πρόκειται για συνεδρίαση οργάνου προς διατύπωση απλής γνώμης, στο οικείο πρακτικό καταχωρίζονται υποχρεωτικώς όλες οι επί μέρους γνώμες που διατυπώθηκαν και τέθηκαν σε ψηφοφορία (παρ. 6).

Η εν λόγω διάταξη μπορεί να ερμηνευθεί ως εξής:

αα) Ότι επιβεβαιώνει τον βασικό κανόνα της υποχρέωσης αναγραφής όλων των γνωμών που υποστηρίχθηκαν μέχρι να διαμορφωθεί η

³⁴ Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», Έκδοση 11^η, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2002), σελ. 150

επικρατήσασα, η οποία και δηλώνει την βούληση του συλλογικού οργάνου (βλ παρ 1 και 5)

ββ) Ότι αρκεί μόνο η καταχώριση «όλων των επί μέρους γνώμών», χωρίς ν' απαιτείται η λήψη τελικής απόφασης ως προς το περιεχόμενο της απλής γνώμης.

Η άποψη αυτή δεν είναι ορθή, διότι αντίκειται σε όλες τις διατάξεις των άρθρων 13-15 του ΚΔΔ και αναιρεί την έννοια της ύπαρξης και λειτουργίας του διοικητικού οργάνου ως συλλογικού, δηλ. αναιρεί την έννοια της συλλογικής βούλησης.

γγ) Ότι παρέχει την δυνατότητα το όργανο που θα εκδώσει την εκτελεστή διοικητική πράξη, ν' αποφασίσει αντίθετα προς την «απλή γνώμη», στηριζόμενο σε μια άλλη από αυτές που έχουν διατυπωθεί. Η άποψη αυτή κρίνεται ορθή.»³⁵

Η γνωμοδότηση ή «γνώμη» διατυπώνεται κατόπιν ερωτήματος του αποφασίζοντος οργάνου και διακρίνεται σε:

« «Απλή γνώμη», όταν το όργανο που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα δεν δεσμεύεται από αυτή αλλά μπορεί να αποφασίσει και διαφορετικά.

«Σύμφωνη γνώμη» όταν δεσμεύει το όργανο που αποφασίζει με την έννοια ότι το όργανο μπορεί ή να εκδώσει την πράξη σύμφωνα με την

³⁵Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008), σελ. 458

γνωμοδότηση ή εάν δεν αποδέχεται την γνωμοδότηση με ειδική αιτιολογία να μην εκδώσει την πράξη, όταν ενεργεί στο πλαίσιο μιας διακριτικής ευχέρειας διότι διαφορετικά η μη εμπρόθεσμη έκδοση της πράξεως συνιστά παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας. (ΚΔΔ αρθ 20 παρ 1 και 2).

Η γνωμοδότηση πρέπει να είναι έγγραφη αιτιολογημένη και χρονικά επίκαιρη κατά το περιεχόμενό της. Όταν στις σχετικές διατάξεις η γνώμη δεν χαρακτηρίζεται ως σύμφωνη τότε η γνώμη θεωρείται ως απλή». ³⁶

7. Έκταση εφαρμογής του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας

«Η Διοικητική Διαδικασία, περιλαμβάνει τους απρόσωπους κανόνες γενικής εφαρμογής που ρυθμίζουν την λειτουργία, την συγκρότηση, σύνθεση και λειτουργία των διοικητικών οργάνων, την αρμοδιότητα και τις ενέργειες των διοικητικών οργάνων και των διοικουμένων, που είναι αναγκαίες για την έκδοση των διοικητικών πράξεων». ³⁷

Ο ΚΔΔ, στον οποίο καταγράφεται λεπτομερώς η διοικητική διαδικασία και αποτελεί αυτοδέσμευση της πολιτείας, έχει υιοθετήσει κατά το πλείστον τις μέχρι της εκδόσεώς του νομολογιακές λύσεις, κυρίως του ΣτΕ.

³⁶ Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», Έκδοση 11^η, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2002), σελ. 150

³⁷ Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», Έκδοση 11^η, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2002), σελ. 163

Οι διατάξεις του ανωτέρω Κώδικα έχουν εφαρμογή, τόσο στο Δημόσιο με την στενή του έννοια, όσο και στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και στα νομικά πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου. Οι διατάξεις αυτές έχουν εφαρμογή όταν λείπει αντίθετη διάταξη ειδικού νόμου.

Με τις διατάξεις του ΚΔΔ, επιδιώκεται η εύρυθμη λειτουργία της Διοίκησης, με ταυτόχρονη προστασία των δικαιωμάτων των διοικούμενων.

«Για την έκδοση διοικητικών πράξεων η προβλεπόμενη από τον Κώδικα διοικητική διαδικασία θεωρείται «τύπος», η παράλειψη του οποίου, όταν κριθεί ως «ουσιώδης», συνιστά λόγο ακυρώσεως.

Οι διατάξεις της Ποινικής και Πολιτικής Δικονομίας εφαρμόζονται στα συλλογικά όργανα, μόνον όταν ο νόμος ρητά προβλέπει την παραπομπή σε αυτές.

Ο ΚΔΔ δεν εφαρμόζεται στα συλλογικά Κυβερνητικά όργανα, στα οποία έχουν εφαρμογή οι ειδικές διατάξεις του ν.1558/1985, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.³⁸

Στα συλλογικά όργανα που προβλέπονται από το Σύνταγμα όπως: Η Εκκλησία της Ελλάδος (αρθ, 3 παρ1), τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) αθρ.16 παρ 5), οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) (αρθ. 102), τα υπηρεσιακά συμβούλια των δημοσίων υπαλλήλων (αρθ. 103 παρ 4)εφαρμογή έχουν οι οργανικοί αυτών νόμοι, ως ειδικοί

³⁸ ΣτΕ 3312/1989, 3585/1990, 878/1988

νόμοι. Ο ΚΔΔ εφαρμόζεται συμπληρωματικά, όπου υφίσταται κενό στους ανωτέρω ειδικούς νόμους, που ρυθμίζουν καθένα από αυτά.

Υπάγονται στον ΚΔΔ τα Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου(ΝΠΙΔ) τα οποία έχουν «διφυή» νομικό χαρακτήρα δηλαδή ΝΠΙΔ, που άλλοτε εκδίδουν πράξεις ιδιωτικού δικαίου και άλλοτε δημοσίου δικαίου.

Όταν οι πράξεις που εκδίδουν τα ΝΠΙΔ είναι πράξεις ιδιωτικού δικαίου, διέπονται από το ιδιωτικό δίκαιο και δεν προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως. Όταν οι πράξεις που εκδίδουν τα ΝΠΙΔ εκδίδονται κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας, προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως.

Δηλαδή, όταν τα νομικά αυτά πρόσωπα εκδίδουν πράξεις ασκώντας κυριαρχική βούληση δημόσιας εξουσίας, εκδίδουν εκτελεστές διοικητικές πράξεις, προσβαλλόμενες με αίτηση ακυρώσεως και για την έκδοση των πράξεων αυτών εφαρμόζεται ο ΚΔΔ, ενώ όταν εκδίδουν πράξεις που διέπονται από το ιδιωτικό δίκαιο, δεν προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως και στην έκδοση των πράξεων αυτών δεν εφαρμόζεται ο ΚΔΔ.

Οι υπηρεσίες των Ενόπλων Δυνάμεων, της Ελληνικής Αστυνομίας, του Λιμενικού Σώματος υπάγονται στον ΚΔΔ, καθόσον είναι υπηρεσίες που ανήκουν στο νομικό πρόσωπο του Κράτους εφόσον ειδική διάταξη δεν ορίζει άλλως.³⁹

³⁹ Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005), σελ. 62- 63

Σύμφωνα με τον καθηγητή Α. Τάχο: «Ο ΚΔΔ, προβλέπει το «Πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του Κώδικα. – Οι διατάξεις του Κώδικα αυτού εφαρμόζονται στο Δημόσιο, στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και στα άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου». Κατ' ακολουθία, ο ΚΔΔ αφορά την δημόσια διοίκηση υπό το τυπικό ή οργανικό κριτήριο και όχι υπό το ουσιαστικό ή λειτουργικό κριτήριο. Έτσι, δεν υπάγεται σ' αυτόν η διοικητική δράση των φορέων του «δημοσίου φορέα», που είναι οργανωμένοι, τυπικά, ως ΝΠΔ, Δημόσιες Επιχειρήσεις κτλ. Εντούτοις, υπάγονται στον ΚΔΔ εκείνα τα ΝΠΔ, τα οποία έχουν διφυή νομικό χαρακτήρα, όπως λ.χ η Τράπεζα της Ελλάδος (Ν 2548/1997, Ν 2609/1998 βλ. σχετικά παρ. 1,3 και 133,3). Είναι αυτονόητο, ότι ο ΚΔΔ αφορά τα διοικητικά όργανα του Ελληνικού Κράτους (βλ. παρ. 6,3 για τα διοικητικά όργανα των άλλων κρατών και των Κρατών - μελών της Ε.Ε βλ. παρ.31,5).⁴⁰

8. Σύσταση του Συλλογικού οργάνου

Η σύσταση του συλλογικού οργάνου είναι η πρόβλεψή του από τις σχετικές διατάξεις. Δηλαδή η σύσταση ενός συλλογικού οργάνου θα πρέπει απαραίτητα να προβλέπεται, είτε από τις διατάξεις του Συντάγματος, είτε από διατάξεις νόμου ή με νομοθετική εξουσιοδότηση.

ΣτΕ 3196/2000,2482/2002, 620/2004, 128,1551/2005

⁴⁰ Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη,(2008), σελ. 652

«Η σύσταση του συλλογικού οργάνου είναι η κανονιστική πράξη και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως». ⁴¹

9. Συγκρότηση του Συλλογικού οργάνου

Η συγκρότηση συλλογικού οργάνου κατά το άρθρο 13 παρ 1 του ν.2690/1999 (ΚΔΔ) είναι ο καθορισμός του αριθμού και της ιδιότητας των μελών του, ανεξάρτητα αν αυτά τα μέλη διορίζονται, εκλέγονται ή υποδεικνύονται. ⁴²

10. Κανόνες συναφείς με την συγκρότηση των συλλογικών οργάνων

Το άρθρ. 13 του ΚΔΔ σχετικά με την συγκρότηση των συλλογικών οργάνων, έχει ως εξής:

«1.Για την νόμιμη συγκρότηση συλλογικού οργάνου απαιτείται ο ορισμός, με πράξη, όλων των μελών(τακτικών και αναπληρωματικών) που προβλέπει ο νόμος. Ο ορισμός του ιδίου προσώπου με περισσότερες από μία ιδιότητες

δεν επιτρέπεται. Αν ορισμένα μέλη εκλέγονται ή υποδεικνύονται από τρίτους και τα μέλη αυτά δεν έχουν ακόμα εκλεγεί ή υποδειχθεί από τα αρμόδια όργανα, η συγκρότηση είναι νόμιμη αν έχει εγκαίρως ζητηθεί εγγράφως η εκλογή ή η υπόδειξή τους και τα υπόλοιπα μέλη επαρκούν ώστε να υπάρχει απαρτία.

2.Τα συλλογικά όργανα, αν στο νόμο δεν ορίζεται διαφορετικά , συγκροτούνται από τρία (3) τουλάχιστον μέλη.

3. Ο Πρόεδρος και ο γραμματέας του συλλογικού οργάνου ορίζονται, μαζί με τους αναπληρωματικούς τους, με την πράξη συγκρότησής του. Αν το

⁴¹ Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά όργανα» 2005, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005), σελ. 71

⁴² Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, 9^η Έκδοση, Εκδό. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη,(2008), Σελ. 448

συλλογικό όργανο συγκροτείται αποκλειστικώς από αιρετά μέλη, ο πρόεδρος, ο γραμματέας και τα λοιπά μέλη στα οποία ανατίθεται συγκεκριμένο αξίωμα, μαζί με τους αναπληρωματικούς τους, εκλέγονται, με μυστική ψηφοφορία, από τα μέλη του συλλογικού οργάνου.

4. Η τυχόν κατά παράνομο τρόπο κτήση της ιδιότητας υπό την οποία κάποιος ορίζεται μέλος συλλογικού οργάνου δεν επηρεάζει την νομιμότητα συγκρότησης του οργάνου.

5. Το συλλογικό όργανο μπορεί να λειτουργήσει, όχι όμως πέρα από ένα τρίμηνο, αν κάποια από τα μέλη του εκλείψουν ή αποχωρήσουν για οποιονδήποτε λόγο ή αποτελέσουν την ιδιότητα βάσει της οποίας ορίστηκαν, εφόσον, κατά τις συνεδριάσεις του, τα λοιπά μέλη επαρκούν ώστε να υπάρξει απαρτία.

6. Όταν ο νόμος προβλέπει θητεία για τα μέλη του συλλογικού οργάνου, η αντικατάσταση μέλους πριν από τη λήξη της θητείας του είναι δυνατή μόνο για λόγον αναγόμενο στην άσκηση των καθηκόντων του, ο οποίος και πρέπει να βεβαιώνεται στη σχετική πράξη».

Από τον ορισμό της συγκρότησης, γίνεται σαφές, ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την νόμιμη συγκρότηση του συλλογικού οργάνου είναι να έχει συνταχθεί η έγγραφη πράξη ανάδειξης των μελών, στην οποία να περιλαμβάνονται ο αριθμός και η ιδιότητα των μελών του συλλογικού οργάνου και να απαρτίζεται από όλα τα πρόσωπα που ορίζει ο νόμος. Στην πράξη αυτή της συγκρότησης πρέπει να αναγράφονται οπωσδήποτε τα ονοματεπώνυμα των διοριζομένων μελών τακτικών και αναπληρωματικών και οι ιδιότητές τους.⁴³

Σύμφωνα με τον καθηγητή Α. Τάχο : «η νόμιμη υπόσταση του συλλογικού οργάνου, προϋποθέτει ότι νόμιμα συγκροτήθηκε, δηλ. τελειώθηκε η διαδικασία διορισμού ή εκλογής των μελών του και μάλιστα με την σύνταξη έγγραφης πράξης. Η πράξη με την οποία γίνεται η

⁴³ ΣτΕ 2090/1977 και 841/1983

συγκρότηση υπό την έννοια του καθορισμού των φυσικών προσώπων που απαρτίζουν το συλλογικό όργανο αποτελεί ατομική διοικητική πράξη (ΣΕ 453/1987, 671/1994, 623/1999)». ⁴⁴

Κατά την άποψη του ιδίου «τα συλλογικά όργανα φέρουν ονομασία δηλωτική του έργου τους, λ.χ Δημοτικό ή Υπηρεσιακό Συμβούλιο. Τα συλλογικά όργανα απαρτίζονται είτε μόνο από δημοσίους υπαλλήλους (λ.χ τα Υπηρεσιακά Συμβούλια, άρθρο 103 παρ. 4 του Συντάγματος) είτε από επίτιμους λειτουργούς – ιδιώτες (λ.χ. τα Νομαρχιακά Συμβούλια, άρθρο 4 Ν 1253/1982 που έχει καταργηθεί). Ειδικώς όμως τα συλλογικά όργανα των ΟΤΑ, απαρτίζονται από επίτιμους – αιρετούς λειτουργούς(άρθρο 102 παρ. 4 του Συντάγματος) και μόνο κατ' εξαίρεση και με την συμμετοχή δημοσίων υπαλλήλων(άρθρο 102 παρ. 4 Συντ 1975/1986). Εξάλλου, ορίσθηκε ότι σε κάθε Υπηρεσιακό Συμβούλιο, συμμετέχει υποχρεωτικά για την νόμιμη συγκρότηση του μια τουλάχιστον γυναίκα (άρθρο 29, Ν 2085/1992) και ότι στα Υπηρεσιακά Συμβούλια, ΔΣ ή άλλα συλλογικά όργανα της διοίκησης του Κράτους, των ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ, ο αριθμός των οριζόμενων, διοριζόμενων ή υποδεικνυόμενων, από το Κράτος , τα ΝΠΔΔ και τους ΟΤΑ, προσώπων κάθε φύλλου πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό ίσο τουλάχιστον με το 1/3

⁴⁴ Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, 9^η Έκδοση, Εκδ.. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008), σελ 447

των οριζόμενων, διοριζόμενων ή υποδεικνυόμενων σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις (άρθρο 6 παρ.1 Ν 2839/2000).⁴⁵

Στο άρθρο 161 του Υ.Κ μετά την τροποποίησή του από το άρθρο 2 του 4275/2014 ως προς την εκπροσώπηση των φύλλων στα συμβούλια ορίζει τα εξής :

«Στα Συμβούλια που συγκροτούνται με τις διατάξεις των άρθρων 157, 158, 159 και 160 ο αριθμός των μελών που ορίζονται από κάθε φύλο ανέρχεται σε ποσοστό ίσο τουλάχιστον με το 1/3 του συνόλου των μελών του Συμβουλίου, εφόσον στην οικεία υπηρεσία υπηρετεί επαρκής αριθμός υπαλλήλων που συγκεντρώνει τις νόμιμες προϋποθέσεις για ορισμό και τα μέλη που ορίζονται είναι περισσότερα από ένα (1). Τυχόν δεκαδικός αριθμός στρογγυλοποιείται στην επόμενη ακέραιη μονάδα, εφόσον το κλάσμα είναι ίσο τουλάχιστον με το μισό της μονάδας».

10. 1. Τακτικά αναπληρωματικά μέλη

Η συγκρότηση των συλλογικών οργάνων είναι νόμιμη «αν ως τακτικά και αναπληρωματικά μέλη ωρίσθησαν πρόσωπα που δικαιούνται και είναι σε θέση να ασκήσουν τα καθήκοντά τους».⁴⁶

Όταν το συλλογικό όργανο αποτελείται και από μέλη που εκλέγονται ή υποδεικνύονται από τρίτους και τα μέλη αυτά δεν έχουν ακόμα εκλεχθεί ή υποδειχθεί, θεωρείται ότι υπάρχει νόμιμη συγκρότηση, όταν μερικά μέλη (ο αριθμός των οποίων δεν εμποδίζει την απαρτία του συλλογικού

⁴⁵ Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, 9^η Έκδοση, Εκδ.. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη (2008), σελ 446

⁴⁶ Κόρσος Δ., «Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος. Έκδοση 4^η, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη (2013), σελ. 392 - 393

οργάνου) δεν έχουν ορισθεί παρόλο ότι έχει ζητηθεί η εκλογή ή η υπόδειξη τους (ΚΔΔ άρθ. 13 παρ. 1 εδ. γ).

Δηλαδή, η εξαίρεση ισχύει μόνον όταν εξασφαλίζεται η απαρτία και η νόμιμη λειτουργία του συλλογικού οργάνου. Παρατηρούμε εδώ ότι ο νομοθέτης οδηγήθηκε στην εξαίρεση αυτή για να προλάβει την αδράνεια των συλλογικών οργάνων από την αδιαφορία ή την σκόπιμη κωλυσιεργία των τρίτων να ορίσουν τα μέλη αυτά, όπως υποχρεούνται από τον νόμο. Ο χρόνος που απαιτείται από τότε που ζητήθηκε η υπόδειξη μέχρι του ορισμού πρέπει να είναι εύλογος.⁴⁷

Εάν, οι σχετικές διατάξεις προβλέπουν και αναπληρωματικά μέλη, ο ορισμός τους είναι αναγκαίος για να υπάρχει νόμιμη συγκρότηση του συλλογικού οργάνου.⁴⁸ (ΚΔΔ άρθ 13 παρ.1εδ.α)

Στο Υπουργικό Συμβούλιο δεν είναι απαραίτητο για την νόμιμη λειτουργία του και την άσκηση των αρμοδιοτήτων του να έχουν διορισθεί όλοι οι προβλεπόμενοι από την νομοθεσία Υπουργοί, διότι τα της λειτουργίας του υπουργικού συμβουλίου ορίζονται με ειδικό νόμο.⁴⁹

⁴⁷ Παυλόπουλος Πρ. «Το πλαίσιο λειτουργίας των συλλογικών διοικητικών οργάνων», Νομικό Βήμα (1986), σελ 1209, υποσ. 41

⁴⁸ Κόρσος Δ., «Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος. Έκδοση 4^η, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη (2013), σελ. 393
ΣτΕ 3879/1983, 4027/1989

⁴⁹ Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, Έκδοση 9^η, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008), Σελ. 652

Σύμφωνα με την νομολογία του ΣτΕ : το τακτικό μέλος ελλείπει στις περιπτώσεις α) θανάτου του μέλους, β) παραίτησης γ) απόλυσής του.⁵⁰

Και όταν χάσει την ιδιότητα με την οποία είχε διορισθεί με παραίτηση, απόλυση, έκπτωση, μετάθεση ή λήξη της θητείας του.⁵¹

Η αναπλήρωση του ελλείποντος τακτικού μέλους γίνεται μόνον, όταν το κώλυμα του τακτικού μέλους είναι πρόσκαιρο. Όταν το κώλυμα είναι διαρκές (θάνατος, παραίτηση, μετάθεση), δεν χωρεί αναπλήρωση, αλλά αντικατάσταση του ελλείποντος μέλους του συλλογικού οργάνου.⁵²

10. 2. Κτήση της ιδιότητας μέλους

Εάν υπάρχει νομικό ελάττωμα στην πράξη διορισμού του μέλους του συλλογικού οργάνου στην οργανική του θέση δεν επηρεάζει την νομιμότητα της συγκρότησης του συλλογικού οργάνου (ΚΔΔ αρθ. 13 παρ. 4) μέχρι της τυχόν ακύρωσης ή ανάκλησής της πράξης διορισμού (ΣτΕ 1514/1996 και 3058/2009).

Αντίθετα, η πράξη του συλλογικού οργάνου, που εκδόθηκε μετά από την ακύρωση της πράξης διορισμού του μέλους (ως μέλους), πάσχει από ακυρότητα.

⁵⁰ Κόρσος Δ., «Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος. Έκδοση 4^η, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη (2013) σελ 393
ΣτΕ 3267/1967,

⁵¹ ΣτΕ 537/1962, 383/1963, 2295/1964, 2968/1968
Κόρσος Δ « Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος. Έκδοση 4^η, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη (2013), σελ. 393

⁵² ΣτΕ 1659/1957, 1401,1620/1959, 1123,1486/1960,2159/1962, 4176/1976,3211/1989,894/1997
Κόρσος Δ « Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος. Έκδοση 4^η, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη (2013), σελ. 393

«Νομικό ελάττωμα που αφορά τον διορισμό του ως μέλους συλλογικού οργάνου καθιστά μη νόμιμη τη συγκρότηση του συλλογικού οργάνου και οδηγεί σε ακυρότητα των αποφάσεών του». ⁵³

Σύμφωνα με την νομολογία του ΣτΕ, η ακυρότητα για νόμιμη συγκρότηση του συλλογικού οργάνου εξ αιτίας ελαττώματος της πράξης διορισμού του μέλους ως μέλους του συλλογικού οργάνου, δημιουργείται ακόμη κι αν το ακύρως διορισθέν μέλος δεν συμμετείχε στην συνεδρίαση, κατά την οποία εκδόθηκε η απόφαση. ⁵⁴

Και αυτό γιατί, εάν είχε διορισθεί νομίμως άλλο μέλος είναι άγνωστο ποία απόφαση θα ελαμβάνετο (η ληφθείσα ή άλλη), εάν το νομίμως διορισθέν μέλος είχε μετάσχει της συνεδρίασης, καθόσον είναι άγνωστο πόσους θα μπορούσε να επηρεάσει με την γνώμη του και να ψηφίσουν υπέρ της άποψής του.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Ε.Σπηλιωτόπουλο: «όταν οι σχετικές διατάξεις προβλέπουν δύο βαθμούς ουσιαστικής κρίσης της υπόθεσης, στο δευτεροβάθμιο συλλογικό όργανο, ένα μέλος μπορεί να είναι πρόσωπο που είχε μετάσχει στο πρωτοβάθμιο όργανο, εκτός αν ρητώς ορίζεται από την σχετική διάταξη η συμμετοχή περισσότερων (Ν1599/1986, άρθρο 19 παρ.9 περίπτ. γ που ως ειδική διάταξη εξακολουθεί να ισχύει). Εάν η

⁵³ Κόρσος Δ « Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος. Έκδοση 4^η, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη (2013), σελ. 394

Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», Έκδοση 11^η, Εκδ.Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2002), σελ. 138

⁵⁴ ΣτΕ 1512/1965, 250/1980,487/1986

πράξη του συλλογικού οργάνου ενσωματωθεί σε νεώτερη του ίδιου του οργάνου ή σε πράξη δευτεροβάθμιου συλλογικού οργάνου που κρίνει την υπόθεση από την αρχή, η τυχόν κακή σύνθεση (και όχι η μη νόμιμη συγκρότηση ΣτΕ107/1989) του οργάνου κατά την λήψη της πρώτης πράξης, καλύπτεται και δεν έχει συνέπεια για το κύρος της (ΣτΕ 1188/1980, 3526/1986)».⁵⁵

Ο αριθμός των μελών ενός συλλογικού οργάνου δεν ορίζεται από τον νόμο, ούτε ως προς το πλήθος αυτών, ούτε εάν ο αριθμός αυτός είναι άρτιος (ζυγός) ή περιττός (μονός). Πρέπει όμως να περιλαμβάνει τουλάχιστον τρία (3) μέλη(ΚΔΔ αρθ. 13 παρ 2).⁵⁶

Δεν ισχύει όμως το ίδιο, προκειμένου για την συγκρότηση των Δικαστηρίων, που προβλέπονται από τις διατάξεις των άρθρων 86 παρ 4, 99 παρ 1 και 100 παρ 2 του Συντάγματος, οι οποίες προβλέπουν περί συγκροτήσεως αντίστοιχα του Δικαστηρίου Ευθύνης Υπουργών, του Δικαστηρίου Αγωγών Κακοδικίας και του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου, προβλέπεται ρητά ο περιττός αριθμός για την συγκρότησή τους.⁵⁷

Στην περίπτωση που το συλλογικό όργανο συγκροτείται από τρία μέλη για την ύπαρξη απαρτίας είναι απαραίτητη η παρουσία και των τριών

⁵⁵ Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», Έκδοση 11^η, Εκδ.Αντ. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή, (2002), σελ. 143,144

⁵⁶ ΣτΕ 1493/1970, 1675/1979,2816/1985,4341/1997

Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η, Εκδ.. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη (2008), Σελ. 447

⁵⁷ ΣτΕ 556,570/1971

μελών του, καθόσον, εάν υπήρχε απαρτία με την παρουσία δύο μόνο μελών του συλλογικού οργάνου προκύπτει αδυναμία λήψης της απόφασης, αν διαφωνήσουν τα δύο αυτά μέλη.⁵⁸

Όταν ο νόμος απαιτεί δύο όργανα, για την έκδοση εκτελεστής διοικητικής πράξης, στην περίπτωση αυτή, δεν πρόκειται περί συλλογικού οργάνου αλλά περί συμπλεκτικής αρμοδιότητας (ΣτΕ 3742,4218,4616/1986).⁵⁹

«Συμπλεκτική» (ή σωρευτική) αρμοδιότητα έχουμε στην περίπτωση κατά την οποία «δύο ή περισσότερες διοικητικές αρχές είναι από το νόμο αρμόδιες να εκδώσουν κοινή νομική πράξη». Ο νόμος π.χ. ορίζει ότι δια «κοινής αποφάσεως» των υπουργών Οικονομικών και Παιδείας θα ρυθμισθούν θέματα παιδείας, που έχουν δημοσιονομικό χαρακτήρα. Βλέπουμε εδώ, ότι για να εκδοθεί η κοινή υπουργική απόφαση πρέπει να συμπράξουν (υπογράψουν) και οι δύο ως άνω υπουργοί. Αλλά τότε δεν ενεργούν ως μέλη συλλογικού οργάνου αλλά ως δύο διοικητικά όργανα τα οποία συμπράττουν για την έκδοση της κοινής διοικητικής πράξης.⁶⁰

Εάν υπάρχει νομικό ελάττωμα στον διορισμό του Γραμματέα του συλλογικού οργάνου, αυτό δεν δημιουργεί παράνομη συγκρότηση του συλλογικού οργάνου. Αυτό δικαιολογείται εκ του ότι ο Γραμματέας δεν

⁵⁸ Κόρσος Δ. «Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος, Έκδοση 4^η, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, (2013) σελ. 395

⁵⁹ Παπαχατζής Γ. «Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου» Τομ. Α' και Β, Έκδοση 7^η, (1991), σελ. 243

⁶⁰ Παπαχατζής Γ. «Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου» Τομ. Α' και Β, Έκδοση 7^η, (1991), σελ. 664

είναι μέλος του οργάνου, δεν έχει δυνατότητα έκφρασης γνώμης στις υποθέσεις που συζητούνται και επομένως, δεν συντελεί στην λήψη των αποφάσεων. Επομένως, οποιοδήποτε ελάττωμα σχετικό με τον διορισμό του ή οποιοσδήποτε λόγος σχετικός με το πρόσωπό του δεν επιδρούν στην νόμιμη συγκρότηση του συλλογικού οργάνου.⁶¹

Τα μέλη των συλλογικών οργάνων κατά κανόνα διορίζονται. Σε ορισμένες περιπτώσεις δεν διορίζονται αλλά εκλέγονται (όπως δημοτικά ή περιφερειακά συμβούλια), τα συμβούλια των επαγγελματικών συλλόγων(ιατρών). Άλλοτε διορίζονται κατόπιν επιλογής από ιδιώτες ή δημόσιους λειτουργούς με βάση τα προσόντα τους ή την ιδιότητά τους, την οποία ορίζει ο νόμος κάθε φορά(ειδικές γνώσεις, δικαστές κ.α)

Άλλοτε διορίζονται *ex officio* δηλαδή με βάση την υπηρεσιακή ιδιότητα την οποία έχουν (π.χ δήμαρχος, δικαστής, τμηματάρχης). Τότε, τα μέλη του συλλογικού οργάνου, πρέπει να έχουν την ιδιότητα που καθορίζει ο νόμος και όχι άλλη διαφορετική αυτής.(π.χ αντί του Διευθυντού με βαθμό Α διορίζεται ως μέλους συλλογικού οργάνου τμηματάρχης, ή αντί του διευθυντή δασών ορίζεται δασάρχης). Στην περίπτωση αυτή η έλλειψη της υπό του νόμου καθοριζόμενης ιδιότητας του μέλους του συλλογικού οργάνου δημιουργεί ακυρότητα των αποφάσεών του, λόγω κακής

⁶¹ ΣτΕ 2549/1969, 1167/1981

Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», Έκδοση 11^η, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2002), σελ. 146, υποσ. 34

συγκρότησης, χωρίς να εξετάζεται εάν το συγκεκριμένο μέλος συμμετείχε ή όχι στην συνεδρίαση.⁶²

Στις περιπτώσεις που απαιτείται για τον διορισμό μέλους να έχει προηγηθεί έγγραφη πρόταση άλλου μονομελούς ή συλλογικού οργάνου, η πρόταση αυτή δεσμεύει το αποφασίζον όργανο ως προς το πρόσωπο και την ιδιότητα του προτεινομένου μέλους.⁶³

Ως προς την ιδιότητα με την οποία τα μέλη των συλλογικών οργάνων μετέχουν σε αυτά ο ΚΔΔ(ν.2690/1999), στο άρθρο 13 παρ 1 εδ. β καθιερώνει ρητή απαγόρευση, όταν αναφέρει ότι « ο ορισμός του ιδίου προσώπου, με περισσότερες από μία ιδιότητες, δεν επιτρέπεται». Δικαιολογητικός λόγος της απαγόρευσης αυτής φαίνεται να είναι «η απαγόρευση της σύμπτωσης στο ίδιο πρόσωπο περισσοτέρων τις μίας ιδιότητας, ισχύει για την περίπτωση που προβλέπεται να έχει ψήφο για κάθε ιδιότητα χωριστά. Οπότε, θα είχαμε το φαινόμενο το ίδιο άτομο να έχει διπλή ψήφο». Κατά συνέπεια το ίδιο πρόσωπο μπορεί να συμμετέχει στο συλλογικό όργανο με «δύο ιδιότητες αλλά με μία ψήφο π.χ ως εισηγητής χωρίς ψήφο».⁶⁴

⁶² ΣτΕ 1284,1663/1968, 541/1971

Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», Έκδοση 11^η, Εκδ.Αντ. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή,(2002), σελ. 138, υποσ. 17

⁶³ ΣτΕ 2060/1982,3126/1988

Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005),σελ. 77

Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου» Έκδοση,11^η, Εκδ.Αντ. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή, 2002), σελ. 138

⁶⁴ Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή,(2005) σελ. 82

Όταν γίνεται λόγος ότι το συλλογικό όργανο συγκροτήθηκε «σε σώμα» σημαίνει ότι ανέδειξε τον Πρόεδρό του και ορίσθηκε ο Γραμματέας του. Ο ορισμός του Προέδρου και του Γραμματέα με τους αντίστοιχους αναπληρωτές τους περιλαμβάνονται στην πράξη συγκρότησης του συλλογικού οργάνου(άρθρο 13 παρ 3 ΚΔΔ).

Όταν τα μέλη του συλλογικού οργάνου είναι μόνο αιρετά (όπως για παράδειγμα το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιατρικού Συλλόγου), ο Πρόεδρος, ο Γραμματέας και τα άλλα μέλη, που τους ανατίθεται το συγκεκριμένο αξίωμα, μαζί με τους αναπληρωτές τους, εκλέγονται με μυστική ψηφοφορία από τα μέλη του συλλογικού οργάνου. (άρθ. 13 παρ 3 εδάφ. β ΚΔΔ).

Κατά γενικό τρόπο ο ΚΔΔ (αρθρ. 13 παρ 4) αντιμετωπίζει την κατά παράνομο τρόπο κτήση της ιδιότητας, υπό την οποία ορίζεται κάποιος ως μέλος συλλογικού οργάνου και ρητά αναφέρει ότι το γεγονός αυτό «δεν επηρεάζει την νομιμότητα της συγκροτήσεως τους συλλογικού οργάνου» (π.χ παράνομος διορισμός ενός δημοσίου υπαλλήλου δεν επηρεάζει την νομιμότητα της συγκροτήσεως του συλλογικού οργάνου, στο οποίο συμμετέχει με την ιδιότητα αυτή).

Ο νομοθέτης οδηγήθηκε στην παραπάνω ρύθμιση «διότι διαφορετικά θα υπήρχε η υποχρέωση παρεμπόμπτοντος ελέγχου κάθε φορά από μέρος του

συλλογικού οργάνου, της νομιμότητας του τρόπου κτήσεως της ιδιότητας, με την οποία το κάθε μέλος έχει διορισθεί πράγμα που θα παρεκώλυε σοβαρά την διεκπεραίωση των κύριων εργασιών του συλλογικού οργάνου». ⁶⁵

Ο Επ. Σπηλιωτόπουλος επί του θέματος αυτού επισημαίνει:

«α) Στην περίπτωση των συλλογικών οργάνων που συγκροτούνται από αιρετά μέλη, εάν η εκλογή ενός μέλους πάσχει από ακυρότητα για ορισμένο λόγο, το συλλογικό όργανο έχει νόμιμη συγκρότηση.

β) Εάν τα μέλη των συλλογικών οργάνων διορίζονται με διοικητική πράξη, ο διορισμός ή η εκλογή τους στην κύρια θέση πάσχει από ακυρότητα, το συλλογικό όργανο έχει νόμιμη συγκρότηση.» ⁶⁶

Στην ουσία δεν διαφέρει η άποψή του με την ως άνω ρύθμιση του άρθρου 13 παρ 4 του ΚΔΔ, ο οποίος αναφέρεται μόνον στον τρόπο κτήσεως της ιδιότητας του κάθε μέλους του συλλογικού οργάνου και όχι στην πράξη συγκρότησης αυτή καθ' αυτή του συλλογικού οργάνου, η πλημμέλεια της οποίας έχει σαν αποτέλεσμα την μη νόμιμη συγκρότησή του.

⁶⁵ Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ.Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005) σελ .85

⁶⁶ Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», Έκδοση 11^η, Εκδ.Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2002), σελ .138

10. 3. Ελλιπής συγκρότηση - θητεία

Κατά τον ΚΔΔ, το συλλογικό όργανο μπορεί να λειτουργήσει με ελλιπή συγκρότηση για διάστημα μέχρι τρεις (3) μήνες, αν κάποια από τα μέλη του εκλείψουν, αποχωρήσουν ή χάσουν την ιδιότητα με την οποία ορίστηκαν, εφόσον κατά τις συνεδριάσεις τους παρευρίσκονται τα λοιπά μέλη, ώστε να υπάρχει απαρτία.(άρθρ 13 παρ. 5)

Από την ρύθμιση αυτή, είναι φανερός ο δικαιολογητικός της λόγος που είναι, η διευκόλυνση της λειτουργίας των συλλογικών οργάνων και δεν φαίνεται να υπάρχουν κίνδυνοι για την προστασία των διοικουμένων αφού υπάρχουν δύο δικλείδες ασφαλείας:

1) διότι υπάρχει η πρόβλεψη ότι το όργανο δεν μπορεί να λειτουργήσει πέραν του τριμήνου. Αυτό το χρονικό διάστημα ορίζεται από τον ΚΔΔ, ως αποκλειστικό.⁶⁷

2)διότι κατά τις συνεδριάσεις τα λοιπά μέλη, που παρευρίσκονται επαρκούν για την ύπαρξη απαρτίας. Η απαρτία υπολογίζεται στο σύνολο των μελών του συλλογικού, και η εν λόγω απαρτία πρέπει να υπάρχει σε κάθε συνεδρίαση.

Κατά το άρθρο 13 παρ. 6 του ΚΔΔ, όταν ο νόμος ορίζει για τα μέλη του συλλογικού οργάνου της διοίκησης θητεία ορισμένου χρόνου, δεν

⁶⁷ Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή,(2005) σελ. 84
Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», Έκδοση 11^η, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2002), σελ. 139

επιτρέπεται η αντικατάσταση μέλους του οργάνου αυτού, χωρίς νόμιμο λόγο, που να ανάγεται στην άσκηση των καθηκόντων του δηλαδή, απαγορεύεται κατά την διάρκεια της θητείας τους η αντικατάσταση μελών συλλογικού οργάνου παρά μόνο για λόγο αναγόμενο στην άσκηση των καθηκόντων τους.

Πριν προχωρήσουμε περαιτέρω στην ανάλυση της συγκεκριμένης παραγράφου, ας διευκρινίσουμε ορισμένες χρήσιμες έννοιες, ως εξής:

α) θητεία είναι το χρονικό διάστημα που ορίζεται από το νόμο για τα διοικητικά όργανα στο οποίο μπορούν να ασκήσουν το έργο, που τους έχει ανατεθεί(π.χ δύο χρόνια).

β) προκειμένου για συλλογικά όργανα αιρετά (π.χ δημοτικά συμβούλια) ο νόμος κάνει λόγο για περιόδους. «Περίοδοι είναι τα χρονικά διαστήματα που μετά την λήξη τους. τα μέλη των συμβουλίων τους ανανεώνονται τμηματικώς ή ολοσχερώς με νέα εκλογή».

γ) «Σύννοδο ονομάζουμε το χρονικό διάστημα που στην διάρκεια του μπορεί να γίνονται συνεδριάσεις του συμβουλίου. Στο υπόλοιπο χρονικό διάστημα, δηλαδή μεταξύ των δύο συνόδων, το όργανο «σχολάζει» οι εργασίες του δηλαδή διακόπτονται».⁶⁸

Κατ' ακολουθία των παραπάνω, γίνεται σαφές, ότι ο νόμος χρησιμοποιεί τον όρο «θητεία» γιατί εκεί ρυθμίζει τον τρόπο

⁶⁸Παπαχατζής Γ. «Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου», Τομ. Α' και Β, Έκδοση 7^η, (1991), σελ. 242

αντικατάστασης μόνον των μελών των συλλογικών οργάνων, που διορίζονται ή εκλέγονται και ορίζει ότι η αντικατάσταση του μέλους του συλλογικού οργάνου πριν από την λήξη της θητείας επιτρέπεται μόνο για σοβαρό λόγο που ανάγεται στην άσκηση των καθηκόντων του και ο οποίος σημειώνεται στην σχετική πράξη αντικατάστασης (ΚΔΔ αρθρ.13 παρ. 6).

Κατά συνέπειαν, από την προηγούμενη διάταξη ορίζεται ως ουσιώδης τύπος της διαδικασίας η αναγραφή της σχετικής αιτιολογίας.

Η διαπίστωση του λόγου που ανάγεται στην άσκηση των καθηκόντων του μέλους του συλλογικού οργάνου(που οδηγεί στην νόμιμη ή μη νόμιμη αντικατάσταση), κρίνεται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Ως τέτοιοι λόγοι που δικαιολογούν την αντικατάσταση του μέλους έχουν κριθεί από την νομολογία: η προαγωγή, η μετάθεση, η αναρρωτική ή κανονική άδεια, που οδηγούν στην αδυναμία του μέλους να προσέρχεται στις συνεδριάσεις του συλλογικού οργάνου.⁶⁹

Επίσης, θεωρείται νόμιμη η συγκρότηση του συλλογικού οργάνου, μέχρις ότου εκδοθεί η διαπιστωτική πράξη συνταξιοδότησης του μέλους ή η αποδοχή της παραίτησης του, καθόσον η λύση της υπαλληλικής σχέσεως επέρχεται στην μεν πρώτη περίπτωση από της κοινοποιήσεως εις

⁶⁹ΣΤΕ 2143/1984, 1748/1976

Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, Έκδοση 9^η, Εκδ.. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη (2008), σελ. 454

Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», Έκδοση 11^η, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2002), σελ. 140

τον απολυόμενο της πράξης απόλυσης, στην δε δεύτερη περίπτωση, από την δημοσίευση της αποδοχής της παραίτησης στο ΦΕΚ.⁷⁰

Στο άρθρο 13 παρ 6 ΚΔΔ, όταν ο νόμος ορίζει για τα μέλη του συλλογικού οργάνου θητεία ορισμένου χρόνου και απαγορεύει την αντικατάσταση μέλους χωρίς σπουδαίο λόγο, προστατεύει την αδιάλειπτη λειτουργία των συλλογικών οργάνων. Αυτό υπαγορεύεται από την γενική αρχή της αδιάλειπτης λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών και για το λόγο αυτό ο νόμος την λήξη της θητείας ορισμένων συλλογικών οργάνων την παρατείνει μέχρις ότου, σε εύλογο χρόνο αναλάβει η νέα διοίκηση. Έτσι έχουμε π.χ εκλογές στο Εμπορικό Επιμελητήριο μετά την λήξη της θητείας του απερχόμενου διοικητικού Συμβουλίου, το οποίο παραμένει στην διοίκηση του Επιμελητηρίου μέχρι την διενέργεια των εκλογών και την ανάδειξη του νέου διοικητικού συμβουλίου.⁷¹

⁷⁰ΣΤΕ 465/1966, και 3534/1972

Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή,(2005) σελ. 84

⁷¹Κόρσος Δ « Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος. Έκδοση 4η, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα Θεσσαλονίκη, (2013,)σελ. 177

11. Συλλογικά όργανα της διοίκησης

11.1. Υπουργικό Συμβούλιο

Το Υπουργικό Συμβούλιο αποτελεί την Κυβέρνηση(άρθρ. 81 του Συντάγματος). Η Κυβέρνηση είναι το σπουδαιότερο συλλογικό όργανο της εκτελεστικής εξουσίας. Τις αρμοδιότητες της Κυβέρνησης τις ορίζει το σύνταγμα και οι σχετικοί νόμοι. Το Υπουργικό Συμβούλιο αποτελείται από τον Πρωθυπουργό από τους διορισθέντες ένα ή περισσότερους Αντιπροέδρους και από τους Υπουργούς. Μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου μπορεί να είναι οι αναπληρωτές υπουργοί (αρθ, 81 παρ. Συντάγματος) καθώς και οι υπουργοί επικρατείας (Π.Δ 63/2005 αρθ. 1) και όχι οι υφυπουργοί (ν. 1558/1985), όπως τροποποιήθηκε και κωδικοποιήθηκε από ΠΔ63/2005). Η κυβέρνηση καθορίζει και κατευθύνει την γενική Πολιτική της χώρας σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους νόμους(άρθρ. 82 του Συντάγματος). Η Κυβέρνηση είναι κεντρικό συλλογικό όργανο του κράτους γενικής αρμοδιότητας. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων του Υπουργικού Συμβουλίου είναι η πρόταση εκδόσεως και κατά το άρθρο 44 παρ 1 του Συντάγματος πράξεων νομοθετικού περιεχομένου του Προέδρου της Δημοκρατίας.

11.2. Συλλογικά Κυβερνητικά Όργανα

Κατά το Π.Δ 63/2005 «κωδικοποίηση νομοθεσίας για την κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα» τα συλλογικά όργανα εκτός από το Υπουργικό Συμβούλιο είναι τα ακόλουθα:

- α) Η Κυβερνητική Επιτροπή
- β) Το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας (ΚΥΣΕΑ)
- γ) Επιτροπή Θεσμών
- δ) Επιτροπή Οικονομικής και Κοινωνικής Πολιτικής
- ε) Επιτροπή Μεγάλων Έργων και Υποδομών
- στ) Η Επιτροπή για τον καθορισμό της Στρατηγικής και την Ανάπτυξη της Πληροφορικής
- ζ) Κυβερνητική Επιτροπή Παιδείας και Πολιτισμού

«Τα κυβερνητικά συλλογικά όργανα ασκούν σημαντικό ποσοστό της κυβερνητικής εξουσίας. Η διαδικασία συγκρότησής τους δεν εμφανίζει δυσχέρειες καθόσον η σύνθεση των οργάνων αυτών ορίζεται από τον νόμο». ⁷²

⁷²Π.Δ 63/2005 αρθρ. 15 παρ. 1

Δημητρόπουλος Α. «Οργάνωση και λειτουργία του Κράτους», Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου , Τόμος Β, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2009) σελ. 530

Για την λήψη αποφάσεων των ως άνω συλλογικών οργάνων ισχύουν οι αρχές της συζήτησης, της φανεράς ψηφοφορίας και της πλειοψηφίας. Σε περίπτωση ισοψηφίας η ψήφος του Προέδρου λογίζεται διπλή.⁷³

11.3. Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ)

Το ΣτΕ είναι το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο της χώρας. Πέραν της κύριας αρμοδιότητας του αυτής, έχει και διοικητικές αρμοδιότητες, με την πιο σπουδαία να είναι η επεξεργασία των σχεδίων των κανονιστικών διαταγμάτων.

Έτσι το Ε΄ Τμήμα του ΣτΕ είναι σύμβουλος της κεντρικής διοίκησης. Για το λόγο αυτό, όλα τα κανονιστικά διατάγματα (κατά το άρθρο 95 παρ. 1 εδ. δ΄ του Συντάγματος και του άρθρου 15 ν.δ 170/1973) πρέπει, προ της εκδόσεώς τους από τον αρμόδιο υπουργό, να στέλνονται σε σχέδιο στο ΣτΕ, προς επεξεργασία.

Η προληπτική επεξεργασία αυτή συνιστά ουσιώδη τύπο της διαδικασίας για την έγκυρη έκδοση των ως άνω διαταγμάτων και η παράλειψή της δημιουργεί ακυρότητα του διατάγματος και δίνει δυνατότητα προσβολής στο ΣτΕ. Εξαιρούνται της επεξεργασίας α) τα μη κανονιστικά διατάγματα β) όσα θεσπίζουν κανόνες κατ' ουσία διοικητικούς γ) όσα ορίζουν χρόνο έναρξης και λήξης του νόμου και δ) όσα ρυθμίζουν ύλη κυβερνητική.

⁷³ Ν 1558/1985 αρθ. 8 παρ 3 όπως τροποποιήθηκε και κωδικοποιήθηκε με το ΠΔ 63/2005

Το αρμόδιο Ε' τμήμα του ΣτΕ ελέγχει την νομιμότητα εκδόσεως του Π.Δ και γνωμοδοτεί, εκφράζοντας απλή γνώμη.

«Η γνώμη (γνωμοδότηση) του ΣτΕ έχει απλώς συμβουλευτικό για την Διοίκηση χαρακτήρα. Η Διοίκηση δεσμεύεται μόνον να ακούσει την γνώμη, δεν δεσμεύεται να την ακολουθήσει.⁷⁴

11.4. Ελεγκτικό Συνέδριο

Το ΕλΣ είναι το ανώτατο δημοσιονομικό δικαστήριο. Το ΕλΣ, εκτός από τις δικαστικές αρμοδιότητες, που είναι η εκδίκαση διαφορών από την απονομή συντάξεων, ο έλεγχος λογαριασμών των δημοσίων υπολόγων, η εκδίκαση υποθέσεων αστικής ευθύνης των δημοσίων υπαλλήλων καθώς και των υπαλλήλων των ΝΠΔΔ, έχει γνωμοδοτικές και διοικητικές αρμοδιότητες. Γνωμοδοτικές αρμοδιότητες έχει το ΕλΣ, όταν γνωμοδοτεί επί σχεδίων νόμων για τις συντάξεις ή τις προϋποθέσεις που παρέχουν δικαίωμα συντάξεως(άρθρ 73 παρ. 2 του Συνταγ). Οι διοικητικές αρμοδιότητες του ΕλΣ είναι ιδίως : ο έλεγχος των δαπανών του Κράτους και ΝΠΔΔ, ο έλεγχος των δαπανών των δημοσίων υπολόγων, η εξέταση του γενικού ισολογισμού και απολογισμού του Κράτους, η υποβολή στην Βουλή ετήσιας έκθεσης για τον ισολογισμό και απολογισμό του Κράτους, ο έλεγχος συμβάσεων δημοσίων έργων μεγάλης οικονομικής αξίας (άρθρ. 79. Παρ. 7 και άρθρ. 98 παρ.1 του Συντ).

⁷⁴ Κόρσος Δ « Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος, Έκδοση 4^η , Εκδ.Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2013), σελ. 272

11.5. Νομικό Συμβούλιο του Κράτους

Με τις διατάξεις του νόμου 386/2002 και το ΠΔ 238/2003 το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους είναι ενιαία ανώτατη Αρχή του Κράτους και υπάγεται στον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών. Το ΝΣΚ, έχει ως αρμοδιότητα, να εκπροσωπεί και να υπερασπίζεται τόσο στα δικαστήρια όσο και εξωδίκως τα συμφέροντα του Δημοσίου και των ΝΠΔΔ. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρ. 100 του Συντάγματος στις αρμοδιότητές του ανήκει και η αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου ή ο συμβιβασμός σε διαφορές με αυτό. Τέλος, παρέχει νομικές συμβουλές στην Διοίκηση, όταν αυτό του ζητείται, γνωμοδοτώντας επί Ερωτημάτων που υποβάλλονται από τον αρμόδιο Υπουργό. Το ΝΣΚ έχει οργανωθεί σε κεντρική υπηρεσία, στην οποία λειτουργούν η Ολομέλεια και τα Τμήματα και σε Νομικά Γραφεία ανά Υπουργείο και ΝΠΔΔ. Από τις κείμενες διατάξεις προκύπτει ότι το ΝΣΚ είναι διοικητικό σώμα με συμβουλευτική αρμοδιότητα.

11.6. Πειθαρχικά Συμβούλια

11.6.1 Πρωτοβάθμια Πειθαρχικά Συμβούλια

Σύμφωνα με το άρθρο 146B του Υπαλληλικού Κώδικα ορίζονται τα εξής:

«1. Με απόφαση του αρμόδιου Υπουργού, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, συνιστώνται ένα ή περισσότερα πειθαρχικά συμβούλια στα Υπουργεία, Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, Περιφέρειες ή Ν.Π.Δ.Δ.. Κατ' εξαίρεση με απόφαση των οικείων Υπουργών επιτρέπεται η σύσταση κοινών πειθαρχικών συμβουλίων για Υπουργεία, Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, Περιφέρειες ή Ν.Π.Δ.Δ. Με την απόφαση αυτή ορίζεται και η έδρα των κοινών πειθαρχικών συμβουλίων.

2. «Τα πειθαρχικά συμβούλια είναι πενταμελή και αποτελούνται από:

α) Τον Πρόεδρο, ο οποίος είναι πάρεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου ή εφέτης ή πρόεδρος πρωτοδικών ή πρωτοδίκης των διοικητικών ή των πολιτικών δικαστηρίων ή εισαγγελέας ή αντεισαγγελέας εφετών ή εισαγγελέας ή αντεισαγγελέας πρωτοδικών με τον αναπληρωτή του, οι οποίοι υποδεικνύονται από τον Πρόεδρο του οικείου δικαστηρίου ή από τον προϊστάμενο της οικείας εισαγγελίας.

β) Ένα (1) μέλος, ο οποίος είναι πάρεδρος ή δικαστικός πληρεξούσιος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους με τον αναπληρωτή του, οι οποίοι υποδεικνύονται από τον Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

γ) Ένα (1) μέλος, ο οποίος είναι μόνιμος υπάλληλος, προϊστάμενος Διεύθυνσης Υπουργείου, Αποκεντρωμένης Διοίκησης, Περιφέρειας ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, με τον αναπληρωτή του, οι οποίοι δεν υπάγονται στην αρμοδιότητα του οργάνου που εκδίδει την απόφαση σύστασης του συμβουλίου της παραγράφου 1. Οι προϊστάμενοι Διευθύνσεων υποδεικνύονται από τον Πρόεδρο του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου ύστερα από κλήρωση που γίνεται, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στην παράγραφο 9 του παρόντος και υπηρετούν στην έδρα του αρμόδιου πειθαρχικού συμβουλίου.

δ) Δύο (2) αιρετούς εκπροσώπους με τους αναπληρωτές τους οι οποίοι είναι μέλη του Πενταμελούς Υπηρεσιακού Συμβουλίου στο οποίο υπάγεται ο διωκόμενος υπάλληλος.»

3. Με την απόφαση της παραγράφου 1, που εκδίδεται κατά μήνα Δεκέμβριο ορίζονται τα μέλη των πειθαρχικών συμβουλίων με τους αναπληρωτές τους για θητεία δύο (2) ετών που αρχίζει την 1η Ιανουαρίου του επόμενου έτους. Κατά τη διάρκεια της θητείας τους, απαγορεύεται η αντικατάσταση μελών,

εκτός αν συντρέχουν αποδεδειγμένα σοβαροί υπηρεσιακοί ή προσωπικοί λόγοι.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών καθορίζεται αποζημίωση των τακτικών μελών των πειθαρχικών συμβουλίων, καθώς και των αναπληρωματικών μελών ανάλογα με τις συνεδριάσεις στις οποίες μετείχαν, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

5. Για τη διαδικασία ενώπιον των πειθαρχικών συμβουλίων εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 136, 137, 138, 139 και 140 του παρόντος.

6. Τα αναπληρωματικά μέλη μετέχουν σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος των τακτικών μελών.

7. Ο αναπληρωτής του προέδρου προεδρεύει σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος του προέδρου.

8. Οι διατάξεις των παραγράφων 11, 12, 13, 14 και 15 του άρθρου 146Α εφαρμόζονται αναλόγως και στα πειθαρχικά συμβούλια του άρθρου 146Β.

9. Τον Οκτώβριο κάθε άρτιου έτους, κάθε Υπουργείο, Αποκεντρωμένη Διοίκηση, Περιφέρεια ή Ν.Π.Δ.Δ. που έχει ένα ή περισσότερα πειθαρχικά συμβούλια καταρτίζει και αποστέλλει στον Πρόεδρο του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου κατάσταση που συνοδεύεται από έγγραφο με το οποίο ζητεί τον ορισμό, ύστερα από κλήρωση, ενός (1) προϊσταμένου διεύθυνσης με τον αναπληρωτή του για κάθε πειθαρχικό συμβούλιο. Η κατάσταση αυτή περιλαμβάνει όλους τους προϊσταμένους των διευθύνσεων, των οποίων ο υπολειπόμενος χρόνος έως την αυτοδίκαιη λύση της υπαλληλικής τους σχέσης είναι τουλάχιστον τρία (3) έτη και περιέχει τα εξής στοιχεία: ονοματεπώνυμο, κλάδο, βαθμό και αριθμό φορολογικού μητρώου Α.Φ.Μ.). Για τις υπηρεσίες που έχουν και περιφερειακές μονάδες, οι καταστάσεις καταρτίζονται κατά περιφερειακή ενότητα, στην οποία εδρεύουν οι υπηρεσίες. Ο Πρόεδρος του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου προβαίνει σε κλήρωση σε δημόσια συνεδρίαση του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου από συγκεντρωτική κατάσταση κατά περιφερειακή ενότητα για τα Υπουργεία, Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, Περιφέρειες και Ν.Π.Δ.Δ.. Ο αριθμός των προϊσταμένων διευθύνσεων που προκύπτει από την κλήρωση είναι τουλάχιστον διπλάσιος σε σχέση με τον αριθμό των προϊσταμένων που απαιτούνται για όλα τα πειθαρχικά συμβούλια.

«Εφόσον δεν έχει ολοκληρωθεί, μέχρι το τέλος Οκτωβρίου κάθε άρτιου έτους, η διαδικασία σύστασης πειθαρχικών συμβουλίων στις υπηρεσίες του πρώτου εδαφίου, η κλήρωση διενεργείται από τον Πρόεδρο του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου για τα συσταθέντα πειθαρχικά συμβούλια των ανωτέρω υπηρεσιών, με βάση τις καταστάσεις των προϊσταμένων διευθύνσεων που έχουν αποστείλει οι υπηρεσίες αυτές. Για

τα λοιπά πειθαρχικά συμβούλια των ως άνω υπηρεσιών διενεργείται, μετά τη σύστασή τους, συμπληρωματική κλήρωση με βάση τις καταστάσεις των προϊσταμένων διευθύνσεων της αρχικής κλήρωσης, στις οποίες δεν περιλαμβάνονται οι κληρωθέντες σε αυτή προϊστάμενοι διευθύνσεων.

Σε περίπτωση κατά την οποία υπηρεσίες του πρώτου εδαφίου της παρούσας παραγράφου έχουν μεν συστήσει πειθαρχικά συμβούλια, αλλά δεν έχουν αποστείλει, μέχρι το τέλος Οκτωβρίου κάθε άρτιου έτους, καταστάσεις προϊσταμένων διευθύνσεων ή κλήρωση διενεργείται, για το σύνολο των υπηρεσιών για τις οποίες έχουν συσταθεί πειθαρχικά συμβούλια, με βάση τις καταστάσεις που έχουν αποστείλει οι λοιπές υπηρεσίες. Οι καταστάσεις που αποστέλλονται μεταγενεστέρως λαμβάνονται υπόψη για τυχόν συμπληρωματικές κληρώσεις.

Στις ανωτέρω περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν γίνεται κλήρωση για το σύνολο των υπηρεσιών του πρώτου εδαφίου, δεν ισχύουν τα οριζόμενα στο πέμπτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου.

Οι ως άνω διατάξεις καταλαμβάνουν και τις εκκρεμείς διαδικασίες.»

10. Κάθε υπηρεσία υποχρεούται να κοινοποιεί στο Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο την απόφαση σύστασης, συγκρότησης όλων των πειθαρχικών συμβουλίων όλων των υπηρεσιών.

11. Πειθαρχικά συμβούλια που ορίζονται με ειδικές διατάξεις και δεν καταργούνται με τον παρόντα νόμο εξακολουθούν να υφίστανται.»

11.6.2 Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο

Σύμφωνα με το άρθρο 146B του Υπαλληλικού Κώδικα ορίζονται τα εξής:

«1. Το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, λειτουργεί σε τρία τμήματα και αποτελείται από: α) έναν (1) Αντιπρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ως Πρόεδρο, που υποδεικνύεται από τον Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,

β) έξι (6) Νομικούς Συμβούλους του Κράτους με ισάριθμους αναπληρωτές τους, που υποδεικνύονται από τον Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,

γ) δύο (2) εν ενεργεία προϊσταμένους γενικών διευθύνσεων του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης με δύο (2) αναπληρωτές τους εν ενεργεία προϊσταμένους γενικών διευθύνσεων ή διευθύνσεων του ίδιου Υπουργείου,

δ) τον προϊστάμενο της γενικής διεύθυνσης που είναι αρμόδια για θέματα προσωπικού του Υπουργείου στο οποίο υπάγεται η υπηρεσία ή το οποίο εποπτεύει την υπηρεσία ή το Ν.Π.Δ.Δ. όπου διαπράχθηκε το πειθαρχικό

παράπτωμα, με αναπληρωτή του άλλων προϊστάμενο γενικής διεύθυνσης ή διεύθυνσης του ίδιου ως άνω Υπουργείου, οριζόμενους πριν από την έναρξη της θητείας με απόφαση του οικείου Υπουργού. Όταν η πειθαρχική υπόθεση αφορά υπάλληλο Περιφέρειας, στο Συμβούλιο μετέχει ο προϊστάμενος γενικής διεύθυνσης της Περιφέρειας Αττικής, που είναι αρμόδιος για θέματα προσωπικού, οριζόμενος με απόφαση του Περιφερειάρχη Αττικής. Προκειμένου για υπαλλήλους Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή Ν.Π.Δ.Δ. που εποπτεύονται από τον Γενικό Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης στο Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο μετέχει προϊστάμενος γενικής διεύθυνσης με τον αναπληρωτή του προϊστάμενο γενικής διεύθυνσης ή διεύθυνσης του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και

ε) δύο (2) προϊσταμένους γενικών διευθύνσεων δήμων από τις Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Αττικής, πλην της Περιφερειακής Ενότητας Νήσων, με τους αναπληρωτές τους, οι οποίοι υποδεικνύονται από τον Πρόεδρο του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου, ύστερα από κλήρωση, κατ' ανάλογη εφαρμογή της παρ. 9 του άρθρου 146Β. Γραμματέας των τριών τμημάτων είναι υπάλληλος, κατηγορίας ΠΕ του Τμήματος Πειθαρχικής Ευθύνης και Δεοντολογίας του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης που ορίζεται με τρεις αναπληρωτές υπαλλήλους, κατηγορίας ΠΕ, του ίδιου Τμήματος με την απόφαση ορισμού μελών.

«στ) Δύο (2) εκπροσώπους της Α.Δ.Ε.Δ.Υ. με τους αναπληρωτές τους, οι οποίοι είναι μόνιμοι υπάλληλοι δημοσίων υπηρεσιών, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή Περιφερειών και οι οποίοι υποδεικνύονται με απόφαση της εκτελεστικής επιτροπής

της Α.Δ.Ε.Δ.Υ.. Αν η Α.Δ.Ε.Δ.Υ. δεν υποδείξει μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών από την περιέλευση σε αυτήν εγγράφου ερωτήματος του Υπουργού Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, η συγκρότηση του οργάνου είναι νόμιμη και χωρίς τη συμμετοχή των μελών αυτών.

ζ) Δύο (2) εκπροσώπους της Π.Ο.Ε.–Ο.Τ.Α. με τους αναπληρωτές τους, οι οποίοι είναι μόνιμοι υπάλληλοι Δήμων και οι οποίοι υποδεικνύονται με απόφαση της εκτελεστικής επιτροπής της Π.Ο.Ε.–Ο.Τ.Α.. Αν η Π.Ο.Ε. – Ο.Τ.Α. δεν υποδείξει μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών από την περιέλευση σε αυτήν εγγράφου ερωτήματος του Υπουργού Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, η συγκρότηση του οργάνου είναι νόμιμη και χωρίς τη συμμετοχή των μελών αυτών.»

2. Το πρώτο και δεύτερο τμήμα αποτελούνται έκαστο από:

α) τον Πρόεδρο του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου αναπληρούμενο από τον αρχαιότερο των ορισθέντων Νομικών Συμβούλων του Κράτους,

β) δύο (2) Νομικούς Συμβούλους του Κράτους με τους αναπληρωτές τους,

γ) ένα τακτικό μέλος της περίπτωσης γ' της προηγούμενης παραγράφου, αναπληρούμενο από το αναπληρωματικό του μέλος και

δ) το τακτικό μέλος της περίπτωσης δ' της προηγούμενης παραγράφου, αναπληρούμενο από το αναπληρωματικό του μέλος.

«ε) τα τακτικά μέλη της περίπτωσης στ' ή τους αναπληρωτές τους.»

3. Το τρίτο τμήμα είναι αρμόδιο για τις πειθαρχικές υποθέσεις του μόνιμου και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου προσωπικού των δήμων και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου αυτών και αποτελείται από:

α) τον Πρόεδρο του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου, με τον αναπληρωτή του, αντιπρόεδρο ή νομικό σύμβουλο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ο οποίος ασκεί καθήκοντα παράλληλα των κυρίων καθηκόντων του,

β) δύο (2) Νομικούς υ931 Συμβούλους του Κράτους με τους αναπληρωτές τους και

γ) τα τακτικά μέλη της περίπτωσης ε' της προηγούμενης παραγράφου, αναπληρούμενα από τα αναπληρωματικά τους μέλη.

«δ) τα τακτικά μέλη της περίπτωσης ζ' ή τους αναπληρωτές τους.»

Τα μέλη των τριών τμημάτων με τον Γραμματέα και τους αναπληρωτές τους ορίζονται με απόφαση του Προέδρου του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου.

4. Τα μέλη του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου μαζί με τους αναπληρωτές τους ορίζονται για θητεία δύο (2) ετών που αρχίζει την 1η Ιανουαρίου, με απόφαση που εκδίδεται κατά το Δεκέμβριο του προηγούμενου έτους. Κατά τη διάρκεια της θητείας τους απαγορεύεται η αντικατάσταση μελών, εκτός αν συντρέχουν αποδεδειγμένα σοβαροί υπηρεσιακοί ή προσωπικοί λόγοι.

5. Τα τακτικά μέλη των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 1 είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης στο Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο. Η θητεία

τους σε αυτό θεωρείται χρόνος πραγματικής υπηρεσίας τους στις οργανικές τους θέσεις και στο βαθμό τον οποίο κατέχουν, για όλες τις συνέπειες. Τα ανωτέρω μέλη μπορούν να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας, των Τμημάτων και των λοιπών συλλογικών οργάνων του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

6. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών καθορίζεται αποζημίωση των τακτικών μελών του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου, καθώς και των αναπληρωματικών μελών ανάλογα με τις συνεδριάσεις στις οποίες μετείχαν, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

7. Για τη διαδικασία ενώπιον του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 136, 137, 138, 139 και 140 του παρόντος.

8. Τα πειθαρχικά συμβούλια είναι υποχρεωμένα να ενημερώνουν σε τακτά χρονικά διαστήματα το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο για την πορεία και την έκβαση των πειθαρχικών υποθέσεων, από την εισαγωγή τους σε αυτά μέχρι την έκδοση της πειθαρχικής απόφασης.

9. Με απόφαση του Προέδρου του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου ασκείται πειθαρχική δίωξη ενώπιον του Συμβουλίου αυτού κατά των μελών των πειθαρχικών συμβουλίων που δεν είναι δικαστές και τα οποία παραβαίνουν τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 122 του παρόντος, καθώς και τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου. Για τα μέλη των πειθαρχικών συμβουλίων που είναι δικαστές ισχύει για την παραπομπή τους το άρθρο 91 παρ. 3 του Συντάγματος.

10. Η γραμματειακή υποστήριξη του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου γίνεται από υπαλλήλους του Τμήματος Πειθαρχικής Ευθύνης και Δεοντολογίας του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης,

επιφορτισμένους κυρίως με τα καθήκοντα αυτά, τα οποία περιλαμβάνουν: α) την τήρηση πρωτοκόλλου εισερχόμενης και εξερχόμενης αλληλογραφίας, β) τη διακίνηση της αλληλογραφίας, γ) τη μέριμνα για την τήρηση των ημερησίων διατάξεων, των Πρακτικών του Συμβουλίου και της αποστολής των φακέλων υποθέσεων στις ενδιαφερόμενες υπηρεσίες, δ) την τήρηση αρχείου των εκδικαζόμενων υποθέσεων, ε) την τήρηση αρχείου επί της πορείας και της έκβασης

των πειθαρχικών υποθέσεων που παραπέμπονται στα πειθαρχικά συμβούλια, στ) τη στατιστική επεξεργασία των στοιχείων.

11. Το Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο λειτουργεί αποκλειστικά ως πειθαρχικό με την επιφύλαξη του άρθρου 95. Κρίνει σε δεύτερο βαθμό, κατά το νόμο και την ουσία και κατ' εξαίρεση σε πρώτο και τελευταίο βαθμό όταν αυτό προβλέπεται. Το Συμβούλιο αυτό λειτουργεί και ως πειθαρχικό συμβούλιο των ανωτάτων υπαλλήλων του Δημοσίου και των Ν.Π.Δ.Δ. και κρίνει σε πρώτο και τελευταίο βαθμό.

12. Ο υπάλληλος μπορεί να παρίσταται ενώπιον του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου που κρίνει πειθαρχική του υπόθεση αυτοπροσώπως ή με συμπαραστάση δικηγόρου ή μόνο δια δικηγόρου.

13. Στο Δευτεροβάθμιο Πειθαρχικό Συμβούλιο ως εισηγητές ορίζονται, με πράξη του Προέδρου, μόνο μέλη αυτού, τακτικά ή αναπληρωματικά. Τα τμήματα του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου βρίσκονται σε απαρτία όταν είναι παρόντα τρία (3) τουλάχιστον μέλη τους, στα οποία απαραιτήτως πρέπει να περιλαμβάνεται ο Πρόεδρος ή ο αναπληρωτής του. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του

Προέδρου. Εάν σχηματισθούν περισσότερες από δύο γνώμες, όσοι ακολουθούν την ασθενέστερη οφείλουν να προσχωρήσουν σε μία από τις επικρατέστερες.

14. Η ψηφοφορία των μελών των συμβουλίων γίνεται κατά σειρά αντίστροφη από εκείνη της απόφασης ορισμού τους. Δεν επιτρέπεται η αποχή από την ψηφοφορία ή η λευκή ψήφος.

15. Με απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης καθορίζεται ο ειδικότερος τρόπος λειτουργίας του Δευτεροβάθμιου Πειθαρχικού Συμβουλίου, όπως ενδεικτικά ο τόπος και ο χρόνος συνεδρίασης, η εν γένει γραμματειακή υποστήριξη αυτού, καθώς και κάθε σχετική λεπτομέρεια εφαρμογής του παρόντος άρθρου.

16. Για όσα θέματα δεν ρυθμίζονται από το παρόν άρθρο ισχύουν αναλόγως οι διατάξεις περί συλλογικών οργάνων του ν. 2690/1999 (Α' 45).»

11. 7. Υπηρεσιακά Συμβούλια

11.7. 1 Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Προϊσταμένων (ΕΙ.Σ.Ε.Π.) Συμβούλιο Συνέντευξης Προϊσταμένων

Σύμφωνα με το άρθρο 157 του Υπαλληλικού Κώδικα ορίζονται τα εξής :

«1. Σε κάθε Υπουργείο συνιστάται Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Προϊσταμένων (ΕΙ.Σ.Ε.Π.), το οποίο είναι αρμόδιο για την επιλογή Προϊσταμένων του οικείου Υπουργείου, των δημοσίων υπηρεσιών και Ν.Π.Δ.Δ. που υπάγονται ή εποπτεύονται από το Υπουργείο, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 158. Ειδικά για τις αποκεντρωμένες διοικήσεις αρμόδιο είναι το ΕΙ.Σ.Ε.Π. του Υπουργείου Εσωτερικών.

2. Το ΕΙ.Σ.Ε.Π. συγκροτείται με απόφαση του οικείου Υπουργού, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, είναι πενταμελές και αποτελείται από δύο μέλη του ΑΣΕΠ, εκ των οποίων ο ένας ορίζεται Πρόεδρος, τον προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Υποστήριξης ή τον Προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών και Διοικητικών Υπηρεσιών του οικείου Υπουργείου που προκηρύσσει τις θέσεις ή στην αρμοδιότητα του οποίου υπάγεται ή εποπτεύεται ο φορέας ή το Ν.Π.Δ.Δ. που προκηρύσσει τις θέσεις, τον Προϊστάμενο Γενικής Διεύθυνσης άλλου Υπουργείου ή του Ν.Π.Δ.Δ. ή της δημόσιας υπηρεσίας που προκηρύσσει τις θέσεις και έναν ιδιώτη - εμπειρογνώμονα σε θέματα διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού και διοίκησης, ως μέλη. Οι ανωτέρω ορίζονται με ισάριθμους αναπληρωτές, οι οποίοι πρέπει να έχουν την ίδια ιδιότητα με τα τακτικά μέλη. Τα μέλη του ΕΙ.Σ.Ε.Π. εκτός από όσα ορίζονται να μετέχουν σε αυτό λόγω της ιδιότητάς τους, υποδεικνύονται από τον Πρόεδρο του ΑΣΕΠ και λαμβάνονται από μητρώο που δημιουργείται

και τηρείται στο ΑΣΕΠ για το σκοπό αυτόν, κατά τα οριζόμενα στις παραγράφους 3 και 4 του παρόντος άρθρου. Γραμματέας του ΕΙ.Σ.Ε.Π. και αναπληρωτής αυτού ορίζονται υπάλληλοι της κατηγορίας ΠΕ του οικείου Υπουργείου.

3. Οι ιδιώτες-εμπειρογνώμονες για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου και του άρθρου 158, θα πρέπει να διαθέτουν αυξημένη επιστημονική κατάρτιση και εμπειρία στα αντικείμενα των προκηρυσσόμενων θέσεων και δύνανται να είναι και πρώην Μέλη του ΑΣΕΠ ή άλλων ανεξάρτητων αρχών, συνταξιούχοι δικαστικοί ή συνταξιούχοι ανώτατοι δημόσιοι λειτουργοί και υπάλληλοι, καθώς και προσωπικότητες εγνωσμένου κύρους.

4. Με απόφαση των Υπουργών Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, κατόπιν γνώμης του Προέδρου του ΑΣΕΠ, ρυθμίζεται κάθε θέμα που αφορά στη δημιουργία του μητρώου, στο οποίο εγγράφονται οι ιδιώτες-εμπειρογνώμονες και όλοι οι προϊστάμενοι Γενικών Διευθύνσεων και Διευθύνσεων που επιλέγονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος και ιδίως η διαδικασία εγγραφής τους στο μητρώο, η απαιτούμενη ιδιότητα και τεχνογνωσία, η διαδικασία επιμόρφωσης και πιστοποίησή τους, καθώς και κάθε άλλο αναγκαίο ζήτημα.

5. Με την απόφαση συγκρότησης της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου ορίζονται ο Πρόεδρος, τα μέλη και ο γραμματέας του ΕΙ.Σ.Ε.Π. για τετραετή θητεία, η οποία λήγει την 31η Δεκεμβρίου του έτους λήξης της θητείας τους. Κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος η θητεία των μελών του ΕΙ.Σ.Ε.Π. αρχίζει από την ημερομηνία ορισμού τους και λήγει στις 31.12.2018.

6. Το ΕΙ.Σ.Ε.Π. είναι αρμόδιο για την επιλογή Προϊσταμένων επιπέδου Γενικής Διεύθυνσης, Διεύθυνσης, Τμήματος του οικείου Υπουργείου, καθώς και δημόσιων υπηρεσιών και των Ν.Π.Δ.Δ. που υπάγονται ή εποπτεύονται από αυτό. Ειδικότερα διενεργεί όσα ορίζονται στις διατάξεις των άρθρων 85 και 86 και γνωμοδοτεί κατόπιν αιτήματος του οικείου φορέα για την έκδοση της σχετικής προκήρυξης θέσεων. Στη γνωμοδότηση του ΕΙ.Σ.Ε.Π. για την προκήρυξη περιλαμβάνονται ιδίως:

α) η προθεσμία υποβολής υποψηφιοτήτων και

β) οι προϋποθέσεις επιλογής, τα τυπικά ή και τα πρόσθετα προσόντα που απαιτούνται, κατά περίπτωση, για τις θέσεις που προκηρύσσονται, σύμφωνα με τις οικείες οργανικές διατάξεις ή και σύμφωνα με τις διατάξεις της περίπτωσης γ' της παραγράφου 2 του άρθρου 86.

7. Σε κάθε Υπουργείο συνιστάται Συμβούλιο Συνέντευξης Προϊσταμένων, το οποίο είναι αρμόδιο σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 85 και 86 για τη διεξαγωγή του τρίτου σταδίου της διαδικασίας επιλογής, της συνέντευξης των υποψηφίων για την επιλογή τους ως προϊσταμένων σε θέσεις ευθύνης

του Υπουργείου και των δημόσιων υπηρεσιών και Ν.Π.Δ.Δ. που υπάγονται ή εποπτεύονται από αυτό.

8. Το Συμβούλιο Συνέντευξης Προϊσταμένων συγκροτείται με απόφαση του οικείου Υπουργού, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ως εξής: α) Για τη συνέντευξη Προϊσταμένων Γενικής Διεύθυνσης και Διεύθυνσης είναι τριμελές και αποτελείται από ένα Μέλος του ΑΣΕΠ, ως Πρόεδρο, τον Προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Υποστήριξης του οικείου Υπουργείου, αν προκηρύσσονται οι θέσεις ευθύνης του οικείου Υπουργείου ή τον Προϊστάμενο της αρμόδιας για θέματα ανθρώπινου δυναμικού Γενικής Διεύθυνσης της οικείας δημόσιας υπηρεσίας ή Ν.Π.Δ.Δ., όπου έχουν προκηρυχθεί οι θέσεις προϊσταμένων, και ένα στέλεχος - εμπειρογνώμονα από τον ιδιωτικό τομέα με εξειδίκευση στο αντικείμενο της προκηρυσσόμενης θέσης, ως μέλη. Σε περίπτωση που δεν υφίσταται στους φορείς που εποπτεύονται ή υπάγονται στο Υπουργείο Προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης, τότε ως μέλος ορίζεται ο Προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Υποστήριξης ή Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών του οικείου Υπουργείου στο οποίο υπάγεται ή από το οποίο εποπτεύεται ο φορέας που προκηρύσσει τις θέσεις.

β) αα) Για τη συνέντευξη Προϊσταμένων Τμημάτων του οικείου Υπουργείου, το Συμβούλιο Συνέντευξης Προϊσταμένων αποτελείται από τρία μέλη τουλάχιστον, τον Προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Υποστήριξης ή τον Προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών και Διοικητικών Υπηρεσιών του οικείου Υπουργείου, ως Πρόεδρο, έναν Προϊστάμενο Γενικής Διεύθυνσης του ίδιου Υπουργείου και τον Προϊστάμενο ή τους Προϊσταμένους Διεύθυνσης, στην αρμοδιότητα του οποίου ή των οποίων υπάγονται οι προς πλήρωση θέσεις προϊσταμένων Τμημάτων, ως μέλη.

ββ) Για τη συνέντευξη Προϊσταμένων Τμημάτων των δημόσιων υπηρεσιών ή Ν.Π.Δ.Δ. που υπάγονται ή εποπτεύονται από το οικείο Υπουργείο, το Συμβούλιο Συνέντευξης Προϊσταμένων αποτελείται από τρία μέλη τουλάχιστον, τον Προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικής Υποστήριξης ή τον Προϊστάμενο της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών και Διοικητικών Υπηρεσιών του οικείου Υπουργείου, ως Πρόεδρο, τον Προϊστάμενο της αρμόδιας για θέματα ανθρώπινου δυναμικού Γενικής Διεύθυνσης ή Διεύθυνσης της οικείας δημόσιας υπηρεσίας ή Ν.Π.Δ.Δ., όπου έχουν προκηρυχθεί οι θέσεις προϊσταμένων, εφόσον υπάρχει, και εν ελλείψει έναν Προϊστάμενο Γενικής Διεύθυνσης του οικείου Υπουργείου και τον Προϊστάμενο ή τους Προϊσταμένους Διεύθυνσης, στην αρμοδιότητα του οποίου ή των οποίων υπάγονται οι προς πλήρωση θέσεις προϊσταμένων Τμημάτων, ως μέλη.

γ) Γραμματέας του Συμβουλίου Συνέντευξης Προϊσταμένων του παρόντος, καθώς και αναπληρωτής του, ορίζονται υπάλληλοι κατηγορίας ΠΕ του οικείου Υπουργείου ή του οικείου φορέα που προκηρύσσει τις θέσεις.

δ) Με την απόφαση συγκρότησης του Συμβουλίου Συνέντευξης Προϊσταμένων ορίζονται ο Πρόεδρος, τα μέλη και ο γραμματέας με ισάριθμους αναπληρωτές, οι οποίοι θα πρέπει να έχουν την ίδια ιδιότητα με τα τακτικά μέλη. Τα μέλη του Συμβουλίου Συνέντευξης Προϊσταμένων υποδεικνύονται, εκτός από όσα ορίζονται να μετέχουν σε αυτό λόγω της ιδιότητάς τους, από τον Πρόεδρο του ΑΣΕΠ, από το μητρώο που τηρείται στο ΑΣΕΠ σύμφωνα με όσα ορίζονται στις παραγράφους 3 και 4 του παρόντος άρθρου. Ο Πρόεδρος και τα μέλη του Συμβουλίου πρέπει, πριν από τον ορισμό τους, να έχουν επιμορφωθεί και πιστοποιηθεί από το Ε.Κ.Δ.Δ.Α. για την ικανότητά τους να διεξάγουν δομημένη συνέντευξη. Μέλος του ΕΙ.Σ.Ε.Π. επιτρέπεται να οριστεί και μέλος του Συμβουλίου Συνέντευξης Προϊσταμένων.

ε) Η θητεία του Συμβουλίου Συνέντευξης Προϊσταμένων λήγει με την ολοκλήρωση της διαδικασίας επιλογής Προϊσταμένων της οικείας προκήρυξης.

στ) Ανάλογα με τον αριθμό των υποψηφίων για συνέντευξη, οι υποψήφιοι μπορούν να εξετάζονται κατά ομάδες. Τα Συμβούλια Συνέντευξης Προϊσταμένων μπορούν να λειτουργούν με διπλή σύνθεση, τακτικά και αναπληρωματικά μέλη, οπότε στην περίπτωση αυτή τα αναπληρωματικά μέλη λογίζονται ως τακτικά. Με την απόφαση συγκρότησης του Συμβουλίου Συνέντευξης Προϊσταμένων προβλέπεται ρητώς η δυνατότητα αυτή.»

11.7.2 Κεντρικό Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Προϊσταμένων (Κ.ΕΙ.Σ.Ε.Π.) – Κεντρικό Συμβούλιο Συνέντευξης Προϊσταμένων

Σύμφωνα με το άρθρο 158 του Υπαλληλικού Κώδικα ορίζονται τα εξής :

«1. Συνιστάται στο Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Κεντρικό Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Προϊσταμένων (Κ.ΕΙ.Σ.Ε.Π.).

Το Κ.ΕΙ.Σ.Ε.Π. συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, είναι πενταμελές και αποτελείται από ένα Μέλος του ΑΣΕΠ, ως Πρόεδρο που υποδεικνύεται από τον Πρόεδρο του ΑΣΕΠ, τον Προϊστάμενο της αρμόδιας για το σχεδιασμό και την παρακολούθηση εφαρμογής της πολιτικής διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης Γενικής Διεύθυνσης του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, τον

Προϊστάμενο της αρμόδιας για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και θέματα Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) Γενικής Διεύθυνσης του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, έναν Προϊστάμενο Γενικής Διεύθυνσης του Υπουργείου

Οικονομικών με αρμοδιότητα σε θέματα οικονομικά, που υποδεικνύεται από το Υπουργό Οικονομικών, και έναν ιδιώτη - εμπειρογνώμονα στο αντικείμενο της προκηρυσσόμενης θέσης. Τα μέλη του Κ.ΕΙ.Σ.Ε.Π. εκτός από όσα ορίζονται να μετέχουν σε αυτό λόγω της ιδιότητάς τους, υποδεικνύονται από τον Πρόεδρο του ΑΣΕΠ και λαμβάνονται από μητρώο που δημιουργείται και τηρείται στο ΑΣΕΠ για το σκοπό αυτόν, κατά τα οριζόμενα στις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 157. Γραμματέας του Κ.ΕΙ.Σ.Ε.Π. και αναπληρωτής αυτού ορίζονται υπάλληλοι κατηγορίας ΠΕ του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

2. Με την απόφαση συγκρότησης της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου ορίζονται ο Πρόεδρος, τα μέλη και ο γραμματέας του Κ.ΕΙ.Σ.Ε.Π. με ισάριθμους αναπληρωτές, οι οποίοι θα πρέπει να έχουν την ίδια ιδιότητα με τα τακτικά μέλη, υποδεικνύονται από τον Πρόεδρο του ΑΣΕΠ και λαμβάνονται από μητρώο που δημιουργείται και τηρείται στο ΑΣΕΠ για το σκοπό αυτόν, κατά τα οριζόμενα στις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 157. Τα μέλη του Κ.ΕΙ.Σ.Ε.Π. ορίζονται για τετραετή θητεία, η οποία λήγει την 31η Δεκεμβρίου του έτους λήξης της θητείας τους. Κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος η θητεία των μελών του Συμβουλίου αρχίζει από την ημερομηνία δημοσίευσης της απόφασης ορισμού των μελών και λήγει στις 31.12.2018.

3. Το Κ.ΕΙ.Σ.Ε.Π. είναι αρμόδιο για την πλήρωση των οριζόντιων θέσεων ευθύνης του τρίτου εδαφίου της παραγράφου 8 του άρθρου 84 σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 85 και 86.

4. Συνιστάται στο Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Κεντρικό Συμβούλιο Συνέντευξης Προϊσταμένων, με αρμοδιότητα τη διεξαγωγή της συνέντευξης των υποψηφίων για την πλήρωση οριζόντιων θέσεων ευθύνης προϊσταμένων επιπέδου Γενικής Διεύθυνσης και Διεύθυνσης σύμφωνα με όσα ορίζονται στα άρθρα 85 και 86.

5. Το Κεντρικό Συμβούλιο Συνέντευξης Προϊσταμένων συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, κατά περίπτωση, ως εξής:

α) Αν πρόκειται για θέσεις με αρμοδιότητα σε θέματα διαχείρισης ανθρωπίνου δυναμικού: Πρόεδρος ορίζεται μέλος του ΑΣΕΠ και μέλη ορίζονται ο Προϊστάμενος της αρμόδιας για το σχεδιασμό και την

παρακολούθηση εφαρμογής της πολιτικής διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης Γενικής Διεύθυνσης του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και ένας εμπειρογνώμονας ιδιωτικού τομέα με εξειδίκευση στο αντικείμενο της θέσης που προκηρύσσεται.

β) Αν πρόκειται για θέσεις με αρμοδιότητα σε θέματα οικονομικά: Πρόεδρος ορίζεται μέλος του ΑΣΕΠ και μέλη ορίζονται ο καθ' ύλην αρμόδιος Προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης του Υπουργείου Οικονομικών και ένας εμπειρογνώμονας ιδιωτικού τομέα με εξειδίκευση στο αντικείμενο της θέσης που προκηρύσσεται.

γ) Αν πρόκειται για θέσεις με αρμοδιότητα σε θέματα διοίκησης ανθρώπινου δυναμικού και οικονομικά: Πρόεδρος ορίζεται μέλος του ΑΣΕΠ και μέλη ορίζονται ο Προϊστάμενος της αρμόδιας για το σχεδιασμό και την παρακολούθηση εφαρμογής της πολιτικής διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης Γενικής Διεύθυνσης του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ο καθ' ύλην αρμόδιος Προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης του Υπουργείου Οικονομικών και ένας εμπειρογνώμονας ιδιωτικού τομέα με εξειδίκευση στο αντικείμενο της θέσης που προκηρύσσεται.

δ) Αν πρόκειται για θέσεις με αρμοδιότητα σε θέματα πληροφορικής: Πρόεδρος ορίζεται μέλος του ΑΣΕΠ και μέλη 959 ορίζονται ο Προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης με αρμοδιότητα την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και ΤΠΕ του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και ένας εμπειρογνώμονας ιδιωτικού τομέα με εξειδίκευση στο αντικείμενο της θέσης που προκηρύσσεται.

ε) Αν πρόκειται για θέσεις με αρμοδιότητα σε θέματα διοίκησης ανθρώπινου δυναμικού, οικονομικά και πληροφορικής: Πρόεδρος ορίζεται μέλος του ΑΣΕΠ και μέλη ορίζονται ο Προϊστάμενος της αρμόδιας για το σχεδιασμό και την παρακολούθηση εφαρμογής της πολιτικής διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης Γενικής Διεύθυνσης του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ο καθ' ύλην αρμόδιος σε οικονομικά θέματα Προϊστάμενος Γενικής Διεύθυνσης του Υπουργείου Οικονομικών, ο Προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης με αρμοδιότητα την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και ΤΠΕ και ένας εμπειρογνώμων ιδιωτικού τομέα με εξειδίκευση στο αντικείμενο της θέσης που προκηρύσσεται.

6. Με την απόφαση συγκρότησης της παραγράφου 5 του παρόντος άρθρου ορίζονται ο Πρόεδρος, τα μέλη και ο γραμματέας του Κεντρικού Συμβουλίου Συνέντευξης Προϊσταμένων με ισάριθμους αναπληρωτές, οι οποίοι θα πρέπει να έχουν την ίδια ιδιότητα με τα τακτικά μέλη. Τα μέλη του Κεντρικού Συμβουλίου Συνέντευξης Προϊσταμένων, εκτός από όσα

ορίζονται να μετέχουν σε αυτό λόγω της ιδιότητάς τους, υποδεικνύονται από τον Πρόεδρο του ΑΣΕΠ από το μητρώο που τηρείται στο ΑΣΕΠ σύμφωνα με όσα ορίζονται στις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 157. Ο Πρόεδρος και τα μέλη του Συμβουλίου πρέπει πριν από τον ορισμό τους να έχουν επιμορφωθεί και πιστοποιηθεί από το Ε.Κ.Δ.Δ.Α. για την ικανότητά τους να διεξάγουν δομημένη συνέντευξη. Μέλος του Κ.ΕΙ.Σ.Ε.Π. επιτρέπεται να οριστεί και μέλος του Κεντρικού Συμβουλίου Συνέντευξης Προϊσταμένων.

7. Η θητεία των μελών του Κεντρικού Συμβουλίου Συνέντευξης Προϊσταμένων λήγει με την ολοκλήρωση της διαδικασίας επιλογής Προϊσταμένων της οικείας προκήρυξης.

8. Ανάλογα με τον αριθμό των υποψηφίων για συνέντευξη, οι υποψήφιοι μπορούν να εξετάζονται κατά ομάδες. Το Κεντρικό Συμβούλιο Συνέντευξης Προϊσταμένων μπορεί να λειτουργεί με διπλή σύνθεση, τακτικά και αναπληρωματικά μέλη, οπότε στην περίπτωση αυτή τα αναπληρωματικά μέλη λογίζονται ως τακτικά. Με την απόφαση συγκρότησης του Κεντρικού Συμβουλίου Συνέντευξης Προϊσταμένων προβλέπεται ρητώς η δυνατότητα αυτή.»

11.7.3. Υπηρεσιακά συμβούλια

Σύμφωνα με το άρθρο 159 του Υπαλληλικού Κώδικα ορίζονται τα εξής :

«1. Με απόφαση του οικείου Υπουργού, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, συνιστάται σε κάθε Υπουργείο ή Ν.Π.Δ.Δ. ένα Υπηρεσιακό Συμβούλιο. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η Σύσταση περισσότερων συμβουλίων όταν αυτό επιβάλλεται από ειδικότερους υπηρεσιακούς λόγους ή ειδικές συνθήκες. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, συνιστάται σε κάθε περιφέρεια ένα Υπηρεσιακό Συμβούλιο.

2. Με απόφαση του οργάνου που ασκεί την εποπτεία στα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, που εδρεύουν στον ίδιο νομό, επιτρέπεται η Σύσταση ενός ή περισσότερων κοινών Υπηρεσιακών Συμβουλίων. Με όμοια απόφαση, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζεται και η έδρα των κοινών Υπηρεσιακών Συμβουλίων.

3. Αν συσταθούν περισσότερα Υπηρεσιακά Συμβούλια στο ίδιο Υπουργείο ή Ν.Π.Δ.Δ., με την πράξη Σύστασης τους, καθορίζεται και η αρμοδιότητα καθενός από αυτά.

4. Στην Ακαδημία Αθηνών και σε κάθε Πανεπιστήμιο και Τ.Ε.Ι, συνιστάται, με απόφαση του Προέδρου της Ακαδημίας Αθηνών ή του Πρύτανη Πανεπιστημίου ή του Προέδρου Τ.Ε.Ι, αντιστοίχως, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ένα (1) ή περισσότερα Υπηρεσιακά

Συμβούλια. Η προηγούμενη παράγραφος εφαρμόζεται και στην περίπτωση αυτή.

«5. Τα Υπηρεσιακά Συμβούλια είναι αρμόδια για την εν γένει υπηρεσιακή κατάσταση των υπαλλήλων δημοσίων υπηρεσιών, ορισμένου νομικού προσώπου ή περισσότερων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (κοινά), με εξαίρεση την πειθαρχική ευθύνη και τα θέματα που αφορούν στην επιλογή προϊσταμένων.»

6. Τα Υπηρεσιακά Συμβούλια του προσωπικού των δημοσίων υπηρεσιών και των Ν.Π.Δ.Δ. είναι πενταμελή και αποτελούνται από:

α) Τρεις (3) μόνιμους υπαλλήλους Προϊσταμένους Διεύθυνσης, από αυτούς που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υπηρεσιακού Συμβουλίου και υπηρετούν στην έδρα του ή στο Νομό Αττικής, για τα Υπηρεσιακά Συμβούλια που εδρεύουν στο νομό αυτόν. Αν δεν υπάρχουν ή δεν επαρκούν υπάλληλοι της οικείας υπηρεσίας με τις προαναφερόμενες προϋποθέσεις για να οριστούν μέλη του Υπηρεσιακού Συμβουλίου, ορίζονται υπάλληλοι από άλλη δημόσια υπηρεσία ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου που πληρούν τις προϋποθέσεις αυτές. Αν ο αριθμός των υπηρετούντων στην έδρα του Υπηρεσιακού Συμβουλίου δεν επαρκεί για τη συγκρότησή του, ορίζονται υπάλληλοι που υπηρετούν εκτός της έδρας του νομού αυτού, που πληρούν τις προϋποθέσεις.

β) «Δύο (2) αιρετούς εκπροσώπους των υπαλλήλων με βαθμό τουλάχιστον Γ' των κατηγοριών ΠΕ, ΤΕ και ΔΕ».

7. Τα μέλη του Υπηρεσιακού Συμβουλίου ορίζονται από τον οικείο Υπουργό ή τον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας ή το διοικητικό συμβούλιο του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου. Ένα από τα μέλη που προβλέπονται στην περίπτωση α' της προηγούμενης παραγράφου ορίζεται ως Πρόεδρος και ένα αναπληρωτής του Προέδρου. Τα μέλη που προβλέπονται στην περίπτωση β' της προηγούμενης παραγράφου εκλέγονται με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία, σύμφωνα με τις διατάξεις της υπ' αριθμ. ΔΙΚΠΡ/Φ.80/30/8703/19.9.1988 (ΦΕΚ 684/Β') απόφασης του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

8. Αν λυθεί η υπαλληλική σχέση τακτικού αιρετού μέλους του Συμβουλίου, τακτικό μέλος ορίζεται ο επόμενος στη σειρά εκλογής, για το υπόλοιπο χρονικό διάστημα της θητείας.

9. Στα περιφερειακά Υπηρεσιακά Συμβούλια διοικητικού προσωπικού του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων μπορεί να ορίζονται ως πρόεδροι ή μέλη εκπαιδευτικοί λειτουργοί με βαθμό Α' από τους υπηρετούντες στην πόλη της έδρας του Υπηρεσιακού Συμβουλίου, εφόσον δεν υπάρχουν μόνιμοι υπάλληλοι από τους αναφερόμενους στην περίπτωση α' της παραγράφου 6.

10.-11. (Καταργήθηκαν από την παρ. 14 άρθρ. 284 Νομ. 3852/4-7 Ιουν. 2010 (ΦΕΚΑ' 87), Τομ. 3, Κεφ. Α, Θέμα α, σελ. 52,50115, αριθ. 153).

12. Στα Υπηρεσιακά Συμβούλια των δημοσίων υπηρεσιών και των Ν.Π.Δ.Δ. ως εισηγητές ορίζονται οι προϊστάμενοι των υπηρεσιών προσωπικού.

13. Χρή γραμματέα εκτελεί υπάλληλος «με βαθμό τουλάχιστον Δ'», που ορίζεται με τον αναπληρωτή του με την απόφαση ορισμού των μελών.»

«14. Η θητεία των μελών των Υπηρεσιακών Συμβουλίων του παρόντος άρθρου είναι διετής και αρχίζει την 1η Ιανουαρίου του επόμενου έτους από τη συγκρότησή τους. Κατά την πρώτη εφαρμογή η θητεία των μελών των Υπηρεσιακών Συμβουλίων αρχίζει από την ημερομηνία συγκρότησής τους και λήγει την 31η Δεκεμβρίου του έτους 2016.»

11.7.4 Συμβούλιο Υπηρεσιακής Κατάστασης Προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων

Σύμφωνα με το άρθρο 160 του Υπαλληλικού Κώδικα ορίζονται τα εξής :

«1. Συνιστάται στο Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Συμβούλιο Υπηρεσιακής Κατάστασης Προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων. Το Συμβούλιο αυτό είναι αρμόδιο για την εν γένει υπηρεσιακή κατάσταση, εκτός των θεμάτων πειθαρχικού δικαίου και επιλογής, των προϊσταμένων επιπέδου Γενικής Διεύθυνσης των δημόσιων υπηρεσιών, με την επιφύλαξη τυχόν ειδικότερων διατάξεων και με εξαίρεση την Ακαδημία Αθηνών, τα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ, καθώς επίσης και για τη συμμόρφωση προς δικαστικές αποφάσεις που αφορούν σε επιλογές προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων που πραγματοποιήθηκαν από το εκάστοτε αρμόδιο όργανο για την επιλογή προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων σύμφωνα με τις προϊσχύουσες διατάξεις περί επιλογής προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων.

2. «Το Συμβούλιο Υπηρεσιακής Κατάστασης Προϊσταμένων Γενικής Διεύθυνσης συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, είναι πενταμελές και αποτελείται από έναν Αντιπρόεδρο του ΑΣΕΠ, ο οποίος ορίζεται Πρόεδρος, δύο λειτουργούς του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους με βαθμό Νομικού Συμβούλου ή Παρέδρου, ένα μέλος του ΑΣΕΠ και έναν Βοηθό Συνήγορο του Πολίτη, οι οποίοι υποδεικνύονται αρμοδίως. Γραμματέας του Συμβουλίου ορίζεται υπάλληλος της κατηγορίας ΠΕ του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης. Με την ως άνω απόφαση ορίζονται ο Πρόεδρος, τα μέλη και ο γραμματέας του Συμβουλίου με ισάριθμους αναπληρωτές, οι οποίοι θα πρέπει να έχουν την ίδια ιδιότητα με τα τακτικά μέλη.

Εισηγητές στο Συμβούλιο ορίζονται τα μέλη του από τον Πρόεδρο.»

3. Η θητεία του Συμβουλίου Υπηρεσιακής Κατάστασης Προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων είναι τετραετής και λήγει την 31η Δεκεμβρίου του έτους λήξης της θητείας τους.

4. Κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος η θητεία των μελών του Συμβουλίου αρχίζει από την ημερομηνία ορισμού τους και λήγει στις 31.12.2018.»

11.7.5 Λειτουργία Υπηρεσιακών Συμβουλίων

Σύμφωνα με το άρθρο 162 του Υπαλληλικού Κώδικα ορίζονται τα εξής :

«1. Κάθε Συμβούλιο αποτελεί διακεκριμένη αρχή.

2. Κατά τη διάρκεια της θητείας απαγορεύεται η αντικατάσταση μελών των Συμβουλίων, εκτός αν συντρέχουν σοβαροί υπηρεσιακοί ή προσωπικοί λόγοι.

3. Τα αναπληρωματικά μέλη μετέχουν σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος των τακτικών μελών, με την επιφύλαξη των διατάξεων της περίπτωσης στ' της παραγράφου 8 του άρθρου 157 και της παραγράφου 8 του άρθρου 158.

4. Το Κεντρικό Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Προϊσταμένων, το Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Προϊσταμένων, το Κεντρικό Συμβούλιο Συνέντευξης Προϊσταμένων, τα Συμβούλια Συνέντευξης Προϊσταμένων, το Συμβούλιο Υπηρεσιακής Κατάστασης Προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων και τα Υπηρεσιακά Συμβούλια βρίσκονται σε απαρτία, όταν είναι παρόντα τρία (3) τουλάχιστον μέλη τους. Στις περιπτώσεις που είναι τριμελή, απαιτείται η παρουσία και των τριών (3) μελών. Σε κάθε περίπτωση για την ύπαρξη απαρτίας απαιτείται η παρουσία του Προέδρου ή του αναπληρωτή του. Τα Συμβούλια αποφασίζουν ή γνωμοδοτούν με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών.

5. Οι γνώμες και οι αποφάσεις όλων των Συμβουλίων διατυπώνονται σε πρακτικά που υπογράφονται από τον πρόεδρο και τον γραμματέα το συντομότερο δυνατόν και πάντως όχι πέραν του τριμήνου από την ημερομηνία της συνεδρίασης κατά την οποία λήφθηκε η απόφαση. Ως την καθαρογραφή των πρακτικών μπορεί να χορηγείται στην οικεία υπηρεσία βεβαίωση για τις αποφάσεις που έχουν ληφθεί, η οποία υπογράφεται από τον πρόεδρο και τα μέλη του αρμόδιου Συμβουλίου. Βάσει της βεβαίωσης αυτής μπορεί να γίνονται από τη διοίκηση οι απαιτούμενες περαιτέρω ενέργειες για την εκτέλεση των πράξεων-αποφάσεων των Συμβουλίων. Όμοια βεβαίωση μπορεί να χορηγείται και στους ενδιαφερόμενους υπαλλήλους, ύστερα από αίτησή τους. Στα πρακτικά καταχωρίζεται και η γνώμη όσων μειοψήφησαν.

6. Η ψηφοφορία των μελών των Συμβουλίων γίνεται κατά σειρά αντίστροφη από εκείνη της απόφασης ορισμού τους. Δεν επιτρέπεται η αποχή από την ψηφοφορία ή η λευκή ψήφος. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του προέδρου. Εάν σχηματισθούν περισσότερες από δύο γνώμες, όσοι ακολουθούν την ασθενέστερη οφείλουν να προσχωρήσουν σε μία από τις επικρατέστερες.

7. Η ιδιότητα του εισηγητή του Συμβουλίου δεν είναι ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του μέλους αυτού.

8. Η λειτουργία όλων των Συμβουλίων διέπεται συμπληρωματικά από τις γενικές διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999) για τη λειτουργία των συλλογικών οργάνων διοίκησης.

9. Ο Πρόεδρος και τα μέλη του Συμβουλίου Συνέντευξης Προϊσταμένων επιπέδου Γενικής Διεύθυνσης και Διεύθυνσης, τόσο του Κεντρικού όσο και του Συμβουλίου του οικείου φορέα, εκτός όσων ορίζονται να μετέχουν σε αυτά λόγω της ιδιότητάς τους μπορούν να ταυτίζονται ολικά ή μερικά με τα μέλη του Ειδικού Συμβουλίου Επιλογής Προϊσταμένων, τόσο του Κεντρικού όσο και του Ειδικού Συμβουλίου Επιλογής Προϊσταμένων του οικείου φορέα.

10. Οι αποφάσεις συγκρότησης του Κεντρικού Ειδικού Συμβουλίου Επιλογής Προϊσταμένων, των Ειδικών Συμβουλίων Επιλογής Προϊσταμένων και του Συμβουλίου Υπηρεσιακής Κατάστασης Προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων εκδίδονται έναν (1) τουλάχιστον μήνα πριν από τη λήξη της θητείας τους και συγκεκριμένα το Δεκέμβριο του έτους που προηγείται της λήξης της θητείας τους. Οι αποφάσεις σύστασης και συγκρότησης των Συμβουλίων Συνέντευξης Προϊσταμένων εκδίδονται εντός αποκλειστικής προθεσμίας δύο (2) μηνών από την έκδοση της προκήρυξης πλήρωσης θέσεων.

11. Τα μέλη των Συμβουλίων Συνέντευξης Προϊσταμένων των άρθρων 157 και 158, συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτών - εμπειρογνομόνων, προκειμένου να οριστούν μέλη των Συμβουλίων Συνέντευξης, πρέπει προηγουμένως να έχουν πιστοποιηθεί από το Ε.Κ.Δ.Δ.Α. για την ικανότητά τους να διεξάγουν δομημένη συνέντευξη.

12. Τα Συμβούλια που προβλέπονται στα άρθρα 157, 158 και 160 εδρεύουν στο κεντρικό κατάστημα του Υπουργείου όπου συνιστώνται.» «Οι συνεδριάσεις των

Συμβουλίων αυτών δύναται να πραγματοποιούνται και στην έδρα του Α.Σ.Ε.Π.»

11.8. Υγειονομικές Επιτροπές

Σύμφωνα με το άρθρο 164 του Υπαλληλικού Κώδικα ορίζονται τα εξής :

«1. Αρμόδιες να αποφαινούνται για θέματα υγείας των υπαλλήλων είναι οι υγειονομικές επιτροπές που διακρίνονται σε:

- α) πρωτοβάθμιες,*
- β) δευτεροβάθμιες,*
- γ) προσφυγών,*
- δ) ειδικές.*

2. Αρμόδιες να γνωματεύουν προκειμένου να χορηγηθούν αναρρωτικές άδειες σε μόνιμους υπαλλήλους του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, οι οποίοι κατά τη μονιμοποίησή τους διατήρησαν την υγειονομική ασφάλιση του Ι.Κ.Α., είναι οι οικείες υγειονομικές επιτροπές του Ι.Κ.Α..

3. Στα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που διαθέτουν δική τους υγειονομική οργάνωση, μπορεί, με πράξη του διοικητικού συμβουλίου η οποία εγκρίνεται από τον Υπουργό που εποπτεύει το νομικό πρόσωπο, να ανατίθεται η άσκηση των έργων των πρωτοβάθμιων ή δευτεροβάθμιων υγειονομικών επιτροπών σε υφιστάμενες σε αυτά αντίστοιχες υγειονομικές επιτροπές.

Η αρμοδιότητα των επιτροπών αυτών μπορεί, με κοινή απόφαση των Υπουργών που ασκούν την εποπτεία, να επεκτείνεται και σε νομικά πρόσωπα, οι υπάλληλοι των οποίων είναι ασφαλισμένοι για τον κλάδο ασθένειας στο νομικό πρόσωπο στο οποίο λειτουργούν οι επιτροπές».

12 . Σύνθεση συλλογικού οργάνου

Το άρθρο 14 του ΚΔΔ σχετικά με την σύνθεση των συλλογικών οργάνων αναφέρει:

«1. Το συλλογικό όργανο συνεδριάζει νομίμως όταν στη σύνθεσή του μετέχουν, ως τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη, περισσότερα από τα μισά των διορισμένων τακτικών μελών (απαρτία). Η απαρτία πρέπει να υπάρχει σε όλη τη διάρκεια της συνεδρίασης. Αν, κατά την πρώτη συνεδρίαση, διαπιστωθεί έλλειψη απαρτίας, το όργανο καλείται εκ νέου σε συνεδρίαση, η οποία πραγματοποιείται το νωρίτερο σε είκοσι τέσσερις (24) ώρες, στον ίδιο τόπο και με την ίδια ημερήσια διάταξη. Κατά τη συνεδρίαση αυτή, υπάρχει απαρτία αν μετέχουν στη σύνθεση τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη που

παριστούν τουλάχιστον το ένα τρίτο (1/3) του συνόλου των διορισμένων τακτικών μελών του και εν πάση περιπτώσει όχι λιγότερα των τριών (3) τακτικών ή αναπληρωματικών μελών. Στα τριμελή συλλογικά όργανα, για την ύπαρξη απαρτίας, απαιτείται η παρουσία και των τριών (3) τακτικών ή αναπληρωματικών μελών.

2. Ο πρόεδρος καθορίζει την ημέρα, την ώρα και τον τόπο των συνεδριάσεων και καλεί τα τακτικά και τα αναπληρωματικά μέλη να συμμετάσχουν. Η πρόσκληση, η οποία περιλαμβάνει την ημερήσια διάταξη, γνωστοποιείται, από το γραμματέα, στα μέλη του συλλογικού οργάνου τουλάχιστον σαράντα οκτώ (48) ώρες πριν από τη συνεδρίαση, μπορεί δε να γίνει και με τηλεφώνημα, τηλεγράφημα, τηλεομοιοτυπία ή άλλο πρόσφορο μέσο, εφόσον το γεγονός τούτο αποδεικνύεται από σχετική σημείωση σε ειδικό βιβλίο, η οποία πρέπει να φέρει χρονολογία και την υπογραφή του προσώπου που έκανε την πρόσκληση. Η προθεσμία αυτή μπορεί, σε περίπτωση κατεπείγοντος, να συντμηθεί, η πρόσκληση όμως, τότε, πρέπει να είναι έγγραφη και να βεβαιώνονται σε αυτήν οι λόγοι που κατέστησαν τη σύντμηση αναγκαία. Πρόσκληση των μελών του συλλογικού οργάνου δεν απαιτείται όταν οι συνεδριάσεις γίνονται σε ημερομηνίες τακτές, που ορίζονται με απόφασή του, η οποία και γνωστοποιείται στα μέλη του. Πρόσκληση δεν απαιτείται, επίσης, όταν μέλος έχει δηλώσει, πριν από τη συνεδρίαση, κώλυμα συμμετοχής του σε αυτήν, ή όταν το κώλυμα τούτο είναι γνωστό στον πρόεδρο του συλλογικού οργάνου.

3. Τα αναπληρωματικά μέλη καλούνται προς αναπλήρωση απόντων ή κωλυόμενων μελών της ίδιας κατηγορίας, εκτός αν ο ορισμός τους δεν έχει γίνει κατά τέτοια αντιστοιχία.

4. Αν κατά τη συνεδρίαση απουσιάσει τακτικό μέλος το οποίο δεν είχε προσκληθεί, η συνεδρίαση είναι παράνομη. Το ίδιο ισχύει ακόμη και αν, αντ' αυτού, είχε μετάσχει το αντίστοιχο αναπληρωματικό μέλος. Αν υπήρξαν πλημμέλειες ως προς την κλήτευση μέλους, το συλλογικό όργανο συνεδριάζει νομίμως αν αυτό είναι παρόν και δεν αντιλέγει για την πραγματοποίηση της συνεδρίασης.

5. Η νομιμότητα της σύνθεσης του συλλογικού οργάνου δεν επηρεάζεται από την τυχόν εναλλαγή των μετεχόντων μελών σε διαδοχικές συνεδριάσεις.

6. Μέλη συλλογικού οργάνου, τα οποία είναι σύζυγοι ή συνδέονται μεταξύ τους με συγγένεια έως και τέταρτου βαθμού εξ αίματος ή αγχιστείας, δεν επιτρέπεται να μετάσχουν στην ίδια συνεδρίαση.

(Σημείωση : Με την παρ. 41 του άρθρου 14 του Ν. 2817/00, ΦΕΚ-78 Α' ορίζεται ότι : "Οι διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 14 του ν. 2690/1999 δεν εφαρμόζονται προκειμένου για τα συλλογικά όργανα Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι.).

7. Η σύγκληση του συλλογικού οργάνου προς συνεδρίαση είναι υποχρεωτική αν το ένα τρίτο (1/3) τουλάχιστον του συνόλου των τακτικών μελών του το

ζητήσει εγγράφως από τον πρόεδρο, προσδιορίζοντας και το προς συζήτηση θέμα.

8. Η ημερήσια διάταξη συντάσσεται από τον πρόεδρο, ο οποίος λαμβάνει προς τούτο υπόψη του και απόψεις που τυχόν διατυπώνονται από μέλη του συλλογικού οργάνου.

9. Αντικείμενο της συνεδρίασης είναι μόνο τα θέματα που περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη. Κατ' εξαίρεση, μπορούν να συζητηθούν και θέματα που δεν περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη αν είναι παρόντα όλα τα τακτικά μέλη και συμφωνούν για τη συζήτησή τους.

10. Οι συνεδριάσεις, αν στο νόμο δεν ορίζεται διαφορετικά, είναι μυστικές. Η κατά τη συζήτηση παρουσία άλλων προσώπων, πλην των μελών και του γραμματέα ή των τυχόν ειδικώς οριζόμενων στο νόμο προσώπων, δεν επιτρέπεται. Το συλλογικό όργανο, όμως, μπορεί να καλέσει, προς παροχή πληροφοριών ή προσαγωγή στοιχείων, υπηρεσιακά ή άλλα πρόσωπα, τα οποία και αποχωρούν πριν από την έναρξη της συζήτησης.

11. Όταν ο νόμος προβλέπει δημόσια συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου, ανακοινώνονται εγκαίρως, και πάντως τουλάχιστον σαράντα οκτώ (48) ώρες πριν από τη συνεδρίαση, ο τόπος και ο χρόνος της συνεδρίασης, με πρόσφορο τρόπο, ώστε να καθίσταται δυνατή η προσέλευση και η παρουσία των ενδιαφερόμενων. Η τήρηση της δημοσιότητας πρέπει να βεβαιώνεται στο οικείο πρακτικό.

12. Ο πρόεδρος κηρύσσει την έναρξη και τη λήξη των συνεδριάσεων, διευθύνει τις εργασίες και φροντίζει για την εφαρμογή του νόμου και την εύρυθμη λειτουργία του συλλογικού οργάνου.

[Αρχή Τροποποίησης]

13. Τα συλλογικά όργανα είναι δυνατό να συνεδριάζουν και με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων (τηλεδιάσκεψη). Στις περιπτώσεις αυτές, με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, καθορίζονται ο τόπος της συνεδρίασης, ο τρόπος διαπίστωσης της απαρτίας και διασφάλισης της μυστικότητας της συνεδρίασης, ο τρόπος τήρησης των πρακτικών και κάθε άλλη λεπτομέρεια αναφορικά με τη λειτουργία των συλλογικών οργάνων - ΠΡΟΣΘ. ΠΑΡ. 13 ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 14 ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡ. 7 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΤΟΥ Ν. 3242/04, ΦΕΚ-102 Α'».

«Η νόμιμη σύνθεση αναφέρεται σε ότι προηγείται της λειτουργίας του συλλογικού οργάνου και απαιτείται να υπάρχει σε όλες τις συνεδριάσεις και όχι μόνο στην τελική».⁷⁵

⁷⁵ Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008), σελ. 449

Συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου είναι η συμμετοχή των τακτικών ή αναπληρωματικών μελών του συλλογικού οργάνου, προκειμένου να λάβουν απόφαση επί ορισμένου θέματος. Η νομιμότητα της σύνθεσης ελέγχεται σε κάθε συνεδρίαση από τον πρόεδρο του συλλογικού οργάνου. Η σύνθεση πάντοτε ανάγεται στην ενέργεια του συλλογικού οργάνου στην συγκεκριμένη περίπτωση κατά την οποία πρόκειται να ασκήσει τις αρμοδιότητες του.

13. Κανόνες συναφείς με την σύνθεση και λειτουργία των συλλογικών οργάνων

Για να λειτουργήσει νόμιμα το συλλογικό όργανο και η συνεδρίαση του να μπορεί να λάβει νόμιμη απόφαση, προϋπόθεση είναι η ύπαρξη απαρτίας.

13.1 Απαρτία

Απαρτία είναι « ο από το νόμο προβλεπόμενος ελάχιστος αριθμός μελών, η παρουσία των οποίων είναι απαραίτητη για την λήψη νόμιμης αποφάσεως. Σε περίπτωση σιωπής του νόμου, ως προς τον αριθμό των

μελών, απαρτία συνιστά το ήμισυ πλέον ενός των συγκροτούντων το συλλογικό όργανο μελών». ⁷⁶

Δηλαδή, απαρτία έχει το συλλογικό όργανο, όταν μετέχουν στην συνεδρίαση του περισσότερα από τα μισά διορισμένα μέλη.⁷⁷

Σε κάθε περίπτωση έχουμε απαρτία εφόσον τα παρόντα μέλη σε συνεδρίαση είναι περισσότερα των απόντων, εκτός αν άλλως ορίζεται από ειδική διάταξη. ⁷⁸

Η απαρτία πρέπει να υπάρχει καθόλη την διάρκεια της συνεδρίασης (αρθρ 14 εδ. β ΚΔΔ και ΣτΕ3905/1983).

«Η απαρτία πρέπει να υπάρχει σε όλη την διάρκεια της συνεδρίασης (ΣτΕ 3905/1983). Αν τυχόν το συλλογικό όργανο παύσει να έχει απαρτία, η απόφασή του πάσχει από ακυρότητα. Στον κανόνα αυτό, ωστόσο, έχει εισαχθεί μια σημαντική εξαίρεση από την νομολογία του ΣτΕ. Έχει κριθεί, ότι τα Δημοτικά και Κοινοτικά Συμβούλια εξακολουθούν να έχουν απαρτία – κανόνας που εφαρμόζεται ωστόσο, για κάθε συζητούμενο θέμα- και αν ακόμη αποχωρήσουν από την συνεδρίαση τόσα μέλη, ώστε με τα υπόλοιπα να μη μπορέσει να συνεδριάσει έγκυρα το όργανο (ΣτΕ3085/1966). Πρέπει, όμως, η απαιτούμενη πλειοψηφία για την λήψη της απόφασης να υπολογισθεί στον αριθμό που συνιστά την νόμιμη

⁷⁶ Κόρσος Δ. « Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος, Έκδοση 4^η , Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη (2013), σελ. 401

⁷⁷ Δατόγλου Π. «Γενικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 2^η , Εκδ. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή, (1984), σελ. 349

⁷⁸ ΣτΕ Ολομέλεια 1820/1989

απαρτία του οργάνου. Πρόκειται για την πλασματική λεγόμενη απαρτία, η ύπαρξη της οποίας, όπως είναι πρόδηλο, διευκολύνει σημαντικά την λειτουργία των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων»⁷⁹

Τα μέλη του συλλογικού οργάνου τακτικά ή αναπληρωματικά « που έχουν προσκληθεί συνέρχονται σε συνεδρίαση κατά την ορισθείσα ημέρα και ώρα και στον ορισθέντα τόπο». ⁸⁰

Εάν η απαρτία δεν επιτευχθεί κατά την πρώτη συνεδρίαση, το συλλογικό όργανο καλείται σε συνεδρίαση, που πραγματοποιείται, το νωρίτερο σε (24)ώρες, στον ίδιο τόπο με την ίδια ημερήσια διάταξη. Κατά τη συνεδρίαση αυτή, υπάρχει απαρτία, αν μετέχει αριθμός τακτικών ή αναπληρωματικών μελών που παριστούν τουλάχιστον το ένα τρίτο του συνόλου των μελών του, αλλά όχι λιγότερα από τρία τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη. Σε περίπτωση που το όργανο αποτελείται από τρία μέλη απαιτείται και η παρουσία και των τριών μελών (αρθ 14 παρ 1ΚΔΔ, ΣτΕ 1971 /1987).

Η νόμιμη σύνθεση συλλογικού οργάνου, που έχει αποφασιστική αρμοδιότητα, είναι ουσιώδης τύπος της διαδικασίας, που ερευνάται

⁷⁹ Λύτρας Σ.«Η οργάνωση της δημόσιας διοίκησης», Κεφάλαιο 2 σε Γέροντα/ Λύτρα/Παυλόπουλο/ Σιούτη/Φλογαΐτη/Διοικητικό Δίκαιο, Β Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, , Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2010) σελ 95

⁸⁰ Κόρσος Δ. « Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος. Έκδοση 4^η , Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2013), σελ. 402

αυτεπάγγελτα από το Δικαστήριο και η παράβασή του οδηγεί στην ακύρωση της απόφασης που λήφθηκε.⁸¹

Για την νόμιμη σύνθεση του συλλογικού οργάνου ο νόμος (άρθ. 14 παρ 2 ΚΔΔ) προβλέπει να εξασφαλίζεται η δυνατότητα συμμετοχής όλων των τακτικών μελών (αλλά και των αναπληρωματικών, όταν κωλύονται τα τακτικά μέλη).⁸²

Αυτό γίνεται με την έγκαιρη και έγγραφη πρόσκληση όλων των μελών του συλλογικού οργάνου τακτικών και αναπληρωματικών. Οι αναπληρωματικοί καλούνται για την περίπτωση κωλύματος των τακτικών μελών. Εάν δεν προκύπτει, ότι προσκλήθηκαν τα τακτικά μέλη η συμμετοχή των αναπληρωματικών καθιστά παράνομη την σύνθεση του συλλογικού οργάνου.⁸³

13.2 Συνεδριάσεις

Η συνεδρίαση των συλλογικών οργάνων είναι μυστική εκτός εάν στο νόμο ορίζεται διαφορετικά (άρθρ 14 παρ 10 ΚΔΔ). Η διάταξη επιβάλλει να είναι μυστικές οι συνεδριάσεις των συλλογικών οργάνων(εφόσον δεν

⁸¹ ΣτΕ 3832/1988 και 3905/1983

Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», Έκδοση 11η, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή, (2002), σελ. 140

⁸² ΣτΕ 1378/2000 και 1244/1979

Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008,)σελ. 455

⁸³ ΣτΕ 683/1958 και 1294/1960

Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005), σελ. 100 υπ.66

υπάρχει αντίθετη ειδική ρύθμιση). Δεν επιτρέπεται η παρουσία στις συνεδριάσεις προσώπου που δεν συμπεριλαμβάνεται στην νόμιμη συγκρότηση του συλλογικού οργάνου.⁸⁴

Μπορεί όμως το συλλογικό όργανο, να καλέσει άλλα πρόσωπα για την παροχή πληροφοριών ή προσαγωγή στοιχείων (π.χ υπηρεσιακών παραγόντων, ειδικών επιστημόνων, τεχνικών).

Τα πρόσωπα αυτά, πρέπει να αποχωρήσουν, πριν από την έναρξη της συζήτησης του συλλογικού οργάνου (αρθρ 14 παρ 10 ΚΔΔ και ΣτΕ 296/1944). Γιατί έχει κριθεί από την νομολογία ότι η παρουσία προσώπων μη μελών του συλλογικού οργάνου δημιουργεί κακή σύνθεση του συλλογικού οργάνου.

Εξαίρεση από την μυστικότητα των συνεδριάσεων των συλλογικών οργάνων, αποτελούν οι συνεδριάσεις των Δημοτικών Συμβουλίων, που έχει την δυνατότητα να τις παρακολουθεί ο κάθε ενδιαφερόμενος.

Είναι υποχρεωτική η σύγκλιση του συλλογικού οργάνου προς συνεδρίαση, όταν το ένα τρίτο (1/3) τουλάχιστον των τακτικών μελών του το ζητήσουν εγγράφως, από τον πρόεδρο και στο έγγραφό τους έχουν προσδιορίσει και το προς συζήτηση θέμα. (άρθρ. 14 παρ. 7 ΚΔΔ)

⁸⁴ ΣτΕ 1934/1972 ,4391/1988 και 570/1952

Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008),σελ. 456

Όταν ο νόμος, προβλέπει δημόσια συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου, ο τόπος και ο χρόνος της συνεδρίασης, ανακοινώνονται τουλάχιστον σαράντα οκτώ (48) ώρες πριν από την συνεδρίαση με κάθε πρόσφορο τρόπο, ώστε να είναι δυνατή η προσέλευση και η παρουσία των ενδιαφερομένων. Η τήρηση της δημοσιότητας είναι απαραίτητο να βεβαιώνεται στο πρακτικό της συνεδρίασης που θα γίνει.(άρθρ. 14 παρ.11 ΚΔΔ).

Προβλέπεται από τον ΚΔΔ τα συλλογικά όργανα να συνεδριάζουν και με την χρήση ηλεκτρονικών μέσων (τηλεδιάσκεψη). Στις περιπτώσεις μάλιστα αυτές, καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ο τόπος της συνεδρίασης, ο τρόπος διαπίστωσης της απαρτίας και η διασφάλιση της μυστικότητας της συνεδρίασης, ο τρόπος τήρησης των πρακτικών και κάθε άλλη λεπτομέρεια που αφορά στην λειτουργία των συλλογικών οργάνων. (άρθρ. 14 παρ. 13 ΚΔΔ)

13.3 Πρόσκληση μελών

Η πρόσκληση γίνεται από τον πρόεδρο και περιλαμβάνει την ημέρα, την ώρα και τον τόπο συνεδρίασης, την ημερησία διάταξη, που γνωστοποιείται από τον γραμματέα στα μέλη του συλλογικού οργάνου, τουλάχιστον σαράντα οκτώ (48) ώρες πριν από τη συνεδρίαση. Η

ΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

πρόσκληση μπορεί να γίνει και με τηλεφώνημα, τηλεγράφημα, τηλεμοιτυπία ή άλλο πρόσφορο μέσο, αρκεί να τηρείται σχετική σημείωση στο ειδικό βιβλίο με την υπογραφή του καλούντος. Η προθεσμία σαράντα οκτώ (48) ωρών μπορεί να συντμηθεί, σε περίπτωση κατεπείγοντος, αλλά τότε πρέπει η πρόσκληση να είναι έγγραφη και να βεβαιώνεται σε αυτή οι λόγοι που κατέστησαν την σύντμηση αναγκαία (άρθρ. 14 παρ. 2 ΚΔΔ) .

Είναι προφανές, ότι η πρόσκληση προς τα μέλη του συλλογικού οργάνου πρέπει να αποδεικνύεται με έγγραφα στοιχεία της Διοίκησης, ότι έχει προηγηθεί της συνεδρίασης.

Αποστολή πρόσκλησης για συμμετοχή στις συνεδριάσεις του συλλογικού οργάνου δεν απαιτείται όταν :

α) Έχουν προκαθοριστεί τακτές ημέρες συνεδριάσεων με απόφαση του συλλογικού οργάνου, η οποία να έχει γνωστοποιηθεί στα μέλη του, τακτικά και αναπληρωματικά.

β) Όταν το μέλος δηλώσει πριν από την συνεδρίαση κώλυμα συμμετοχής του.

γ) Όταν το κώλυμα είναι γνωστό στον πρόεδρο του συλλογικού οργάνου (π.χ απουσία μέλους εκτός έδρας για λόγους υπηρεσιακούς). (άρθρ. 14 παρ. 2 τελευταίο εδάφιο ΚΔΔ).

«Το βάρος της απόδειξης των προκαθορισμένων τακτών ημερών συνεδρίασης του συλλογικού οργάνου, της τυχόν μεταβολής τους και της γνώσεως από τα μέλη της τακτής ημερομηνίας το φέρει η Διοίκηση».⁸⁵

Η παρουσία του μέλους στην συνεδρίαση θεραπεύει την έλλειψη πρόσκλησης του, εφόσον το μέλος δεν αντιλέγει για την πραγματοποίηση της συνεδρίασης.

13.4 Ο Πρόεδρος

Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρ. 13 παρ. 3 του ΚΔΔ ο Πρόεδρος και ο Γραμματέας του συλλογικού οργάνου ορίζονται με την πράξη συγκρότησης μαζί με τους αναπληρωματικούς τους. Στις περιπτώσεις που το συλλογικό όργανο συγκροτείται μόνο από αιρετά μέλη ο Πρόεδρος και Γραμματέας μαζί με τους αναπληρωματικούς τους εκλέγονται από τα μέλη του συλλογικού οργάνου με μυστική ψηφοφορία⁸⁶

«Απουσιάζοντος του προέδρου και του αντιπροέδρου, του συλλογικού οργάνου προεδρεύει το αρχαιότερο από παρόντα μέλη αυτού(βλ. 1323/1954).⁸⁷

⁸⁵ Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005)σελ. 106

⁸⁶ Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου»,11η Έκδοση, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή, (2002),σελ. 136 υποσ.11
ΣτΕ 471,559,912,1238/1961

⁸⁷ Κόρσος Δ « Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος. Έκδοση 4^η, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, (2013), σελ. 403

Ο πρόεδρος διευθύνει τις εργασίες του συλλογικού οργάνου, επιμελείται της διεξαγωγής των συνεδριάσεων και διευθύνει την πορεία των συζητήσεων.

Ο πρόεδρος καλεί τα μέλη σε συνεδρίαση, κατά συνέπειαν η έλλειψη πρόσκλησης του ιδίου δεν δημιουργεί λόγο κακής σύνθεσης του συλλογικού οργάνου, αφού σκοπός του νόμου είναι η εξασφάλιση της γνώσεως των συνεδριάσεων, την οποία αυτονόητο είναι ότι την έχει ο πρόεδρος, που καλεί τα μέλη του συλλογικού οργάνου. Ο πρόεδρος καθορίζει την ημέρα, την ώρα και τον τόπο της συνεδρίασης του συλλογικού οργάνου, και καλεί τα τακτικά και αναπληρωματικά μέλη να συμμετέχουν σε αυτή (άρθρ.14 παρ. 2 ΚΔΔ). Τα συλλογικά όργανα κατά κανόνα συνεδριάζουν στον χώρο που λειτουργεί η υπηρεσία τους, γνωστός στα μέλη από προηγούμενες συνεδριάσεις (εκτός από τις περιπτώσεις ανωτέρας βίας κλπ ΣτΕ3121/1988).

13.5 Τακτικά – Αναπληρωματικά μέλη

Τα τακτικά μέλη των συλλογικών οργάνων αναπληρώνονται από τα αναπληρωματικά μέλη, όταν τα τακτικά μέλη κωλύονται να παραστούν και κατά συνέπεια απουσιάζουν από την συνεδρίαση. Εδώ πρέπει να γίνει διάκριση: τα αναπληρωματικά μέλη καλούνται να αναπληρώσουν τα ελλείποντα τακτικά μέλη μόνο όταν το κώλυμά τους είναι προσωρινό

(ολιγοήμερη ασθένεια ή απουσία) και όχι όταν το κώλυμά τους είναι διαρκές (θάνατος, συνταξιοδότηση, μετάθεση), οπότε θα γίνει αντικατάσταση του ελλείποντος μέλους.

Η συμμετοχή του αναπληρωματικού μέλους επιτρέπεται μόνο, εφόσον βεβαιώνεται στο αντίστοιχο πρακτικό ότι « κωλυομένου του τακτικού μέλους παρίσταται το αναπληρωματικό» αλλιώς η συμμετοχή του αναπληρωματικού μέλους, χωρίς την αναφορά του κωλύματος του τακτικού δημιουργεί κακή σύνθεση του συλλογικού οργάνου.⁸⁸

Τα αναπληρωματικά καλούνται για αναπλήρωση μελών της ίδιας κατηγορίας, εκτός αν ο ορισμός τους δεν έχει γίνει κατά τέτοια αντιστοιχία.(άρθρο 14 παρ. 3 ΚΔΔ)

13.6 Ημερήσια Διάταξη

Κατά ρητή διάταξη του ΚΔΔ άρθ. 14 παρ 2 εδ,2 και άρθ. 14 παρ 9) «οι αποφάσεις των συλλογικών οργάνων λαμβάνονται μόνο για θέματα που έχουν αναγραφεί στην ημερήσια διάταξη». Η ημερήσια διάταξη είναι ο πίνακας των προς συζήτηση και λήψη απόφασης θεμάτων, είναι το αντικείμενο της συνεδρίασης του συλλογικού οργάνου.

⁸⁸ ΣτΕ 1612/1996

Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005,)σελ. 107

Εκτός ημερησίας διάταξης δεν μπορούν να συζητηθούν άλλα θέματα, παρά μόνον εάν παρευρίσκονται στην συνεδρίαση όλα τα τακτικά μέλη και συμφωνούν για την συζήτησή τους (άρθρ. 14 παρ. 9 ΚΔΔ).

Τα αναγραφόμενα στην ημερησία διάταξη θέματα πρέπει να είναι σαφή και όχι αόριστα (όπως π.χ ανακοινώσεις, διάφορα) αλλά απολύτως συγκεκριμένα (όπως λ.χ εκλογή συγκεκριμένου μέλους ΔΕΠ).

13.7 Εισηγητής

Σημαντικό ρόλο στην λειτουργία του συλλογικού οργάνου διαδραματίζει ο εισηγητής του θέματος ή των θεμάτων της ημερησίας διάταξης.

Ο εισηγητής μελετά τη υπόθεση και αναπτύσσει κατά την συνεδρίαση την εισήγησή του επί των συγκεκριμένων θεμάτων της ημερησίας διάταξης. Η εισήγηση είναι κατά κανόνα γραπτή και περιλαμβάνεται στα πρακτικά. Η εισήγηση πρέπει να είναι αιτιολογημένη με παράθεση συγκεκριμένων στοιχείων. Όταν δεν υποβάλλεται εισήγηση, όταν αυτή επιβάλλεται από τον νόμο, δημιουργεί κακή σύνθεση του συλλογικού οργάνου, λόγω μη τήρησης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας.⁸⁹

Ο εισηγητής μπορεί να είναι μέλος του συλλογικού οργάνου, οπότε έχει και δικαίωμα ψήφου. «Η συμμετοχή ως εισηγητού προσώπου άλλου,

⁸⁹ ΣτΕ 134/1996

Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008),σελ. 450

από εκείνο που ορίζει ο νόμος, δημιουργεί κακή σύνθεση του συλλογικού οργάνου». ⁹⁰

13.8 Γραμματέας

Ο γραμματέας του συλλογικού οργάνου βοηθά τον πρόεδρο στην προετοιμασία των συνεδριάσεων του συλλογικού οργάνου, έχει την φροντίδα για τις προσκλήσεις των μελών, συντάσσει τα πρακτικά των συνεδριάσεων καθώς και την σύνταξη κάθε σχετικού εγγράφου κατ' εντολήν του προέδρου.

Ο γραμματέας συνήθως δεν είναι μέλος το συλλογικού οργάνου, δεν έχει δικαίωμα ψήφου, και για τον λόγο αυτό οποιαδήποτε πλημμέλεια ή ελάττωμα για τον διορισμό του δεν δημιουργεί λόγο κακής συγκρότησης του συλλογικού οργάνου, ούτε μπορεί να προκύψει κακή σύνθεση του συλλογικού οργάνου από λόγους που αφορούν τη συμμετοχή του γραμματέα στην συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου. Όταν ο γραμματέας είναι αιρετό μέλος με δικαίωμα ψήφου, ισχύουν οι κανόνες που διέπουν και τα λοιπά τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη, δηλαδή, η όποια πλημμέλεια τον αφορά επηρεάζει την νομιμότητα της σύνθεσης και

⁹⁰ ΣτΕ 613 και 632/1976, 618/1978, 1482/1982, 4673/1983, 83/1986

Κόρσος Δ « Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος. Έκδοση 4^η, Εκδόσεις Σάκκουλα,, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, (2013,)σελ.,404

της λειτουργίας του συλλογικού οργάνου και κατά συνέπειαν της απόφασης που λαμβάνεται.⁹¹

Όπως αναφέρθηκε, η συζήτηση στην συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου γίνεται μόνο για τα θέματα της ημερησίας διάταξης. Μετά την εισήγηση από τον εισηγητή σε ορισμένο θέμα, ακολουθεί η συζήτηση μεταξύ των μελών του συλλογικού οργάνου, υπό την διεύθυνση του πρόεδρου.

Η αναβολή της συζητήσεως ενός ή περισσότερων θεμάτων της ημερησίας διάταξης, είναι δικαίωμα της συνέλευσης των μελών του, εκτός αντίθετης διάταξης του νόμου.⁹²

13.9 Μεταβολή της Σύνθεσης

Μέχρι την έκδοση του ΚΔΔ (ν.2690/1999) η νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων είχε δεχθεί ότι:

α)Όταν η συζήτηση δεν τελειώνει σε μία συνεδρίαση αλλά παρατείνεται σε περισσότερες συνεδριάσεις, η σύνθεση του συλλογικού οργάνου πρέπει να παραμείνει η ίδια κατά τις συνεδριάσεις αυτές.⁹³

⁹¹ ΣτΕ 2457/1953, 626/1966, 1453/1967, 1067/79

Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008), Σελ.458,459

⁹² ΣτΕ 3124/1979

Κόρσος Δ « Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος. Έκδοση 4^η , Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, (2013)σελ. 405

⁹³ ΣτΕ 978/1948, 1854/1953, 1579/1979

β) Όταν η σύνθεση αλλοιωθεί σε κάποια επόμενη συνεδρίαση με την συμμετοχή μέλους, το οποίο δεν συμμετείχε στις προηγούμενες συνεδριάσεις, το συλλογικό όργανο για να λάβει απόφαση έγκυρη και νόμιμη πρέπει να επαναλάβει εξ αρχής την προηγηθείσα διαδικασία ώστε να θεωρηθεί ότι η συζήτηση του θέματος άρχισε και τερματίστηκε κατά την τελευταία αυτή συνεδρίαση.⁹⁴

Ο ΚΔΔ δεν αποδέχεται απόλυτα την προαναφερθείσα νομολογία αφού ρητά δέχεται στο άρθρο. 14 παρ. 5 ότι η νομιμότητα της σύνθεσης του συλλογικού οργάνου δεν επηρεάζεται από τυχόν εναλλαγή των μετεχόντων μελών σε συνεδριάσεις.

Όμως, δέχεται ρητά ότι στην τελική συνεδρίαση, όπου και θα ληφθεί η απόφαση επί του συγκεκριμένου θέματος, εάν σε αυτή συμμετέχουν μέλη που απουσίαζαν κατά τις προηγούμενες συνεδριάσεις και το θέμα έρχεται προς συζήτηση μετά από διακοπή συνεδρίασης, τα μέλη που απουσίαζαν στις προηγούμενες συνεδριάσεις, στην τελευταία πρέπει να δηλώσουν ρητά και η δήλωσή τους να καταχωρηθεί στα πρακτικά ότι ενημερώθηκαν για τα ουσιώδη σημεία των συζητήσεων, που έλαβαν χώρα στις συνεδριάσεις, που δεν παρίστατο (άρθρ. 15 παρ.2 ΚΔΔ).

⁹⁴ ΣτΕ 527/1957

Παπαχατζής Γ. «Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου», Τομ. Α' και Β, Έκδοση 7^η, (1991), σελ. 239 επ.

Σύμφωνα με την αριθμ. 2917/2014 απόφαση του ΣτΕ δεν συνιστά παράβαση του ΚΔΔ, η συμμετοχή στην τελευταία συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου, μέλους που δεν είχε παραστεί κατά την προηγούμενη συνεδρίαση. Ομοίως με την αριθμ 898/2015 απόφαση του ΣτΕ, η συμμετοχή κατά την τελευταία συνεδρίαση μελών που δεν είχαν παραστεί προηγουμένως, δεν επηρεάζει την νόμιμη συγκρότηση του συλλογικού οργάνου.

Ο ΚΔΔ δεν κάνει καθόλου μνεία για την ελάχιστη διάρκεια των συνεδριάσεων των συλλογικών οργάνων. Όμως το Δικαστήριο μπορεί να ελέγξει ακυρωτικά εάν η συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου, ήταν προσχηματική λόγω της ελάχιστης διάρκειάς της.⁹⁵

14. Αμερόληψία των Διοικητικών Οργάνων

Τα μέλη του συλλογικού οργάνου που μετέχουν στην σύνθεσή του πρέπει να παρέχουν εγγυήσεις αμερόληπτης κρίσης(άρθρο 7 παρ 1 ΚΔΔ),δηλαδή πρέπει να δημιουργείται στον διοικούμενο η βεβαιότητα και η πεποίθηση ότι η απόφαση του συλλογικού οργάνου για το συγκεκριμένο θέμα που τον αφορά, λήφθηκε κατά τρόπο αδιάβλητο.⁹⁶

⁹⁵ ΣτΕ 4203/2011

⁹⁶ Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», Έκδοση 11^η, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2002), σελ. 142
ΣτΕ 1990/1990,792/1991,2918/1994,3608/1995,3319/1997,3340/1998,2012/2003,664/2006

Αυτό είναι το περιεχόμενο της Αρχής της Αμεροληψίας που καθιερώνεται με τις προαναφερθείσες διατάξεις του ΚΔΔ.

Όταν υπάρχουν ιδιαίτεροι δεσμοί όπως: φιλία, έχθρα, συγγένεια, συμπάθεια ή συμφέρον των μελών του συλλογικού οργάνου προς τα πρόσωπα στα οποία αφορά η κρινόμενη υπόθεση, τότε δημιουργείται τεκμήριο επηρεασμού του συλλογικού οργάνου από αθέμιτα ελατήρια, που κλονίζει την πεποίθηση ότι η απόφαση που λήφθηκε για την συγκεκριμένη υπόθεσή του είναι αδιάβλητη και τα μέλη των συλλογικών οργάνων οφείλουν να απέχουν από κάθε ενέργεια ή λήψη απόφασης ή διατύπωση γνώμης ή πρότασης (άρθρο 7 παρ 2 ΚΔΔ)

Όταν συντρέχουν φιλία, έχθρα, συγγένεια ή συμφέρον η απόφαση που θα εκδοθεί με την συμμετοχή μέλους του συλλογικού οργάνου που συνδέεται με την κρινόμενη υπόθεση προσώπου με το οποίο τον συνδέει οποιοδήποτε από τα παραπάνω, «είναι ακυρωτέα και μάλιστα χωρίς να είναι ανάγκη να αποδειχθεί ότι η απόφαση αυτή υπήρξε πράγματι αποτέλεσμα μεροληπτικής κρίσης».⁹⁷

Η 1177/2000 απόφαση του ΣτΕ προσδίδει στην αρχή της αμεροληψίας των διοικητικών οργάνων συνταγματική προέλευση, αφού την θεωρεί έκφραση της γενικότερης αρχής του Κράτους Δικαίου, που απορρέει από το Σύνταγμα και τις καθιερωμένες από αυτό εγγυήσεις, υπέρ του πολίτη,

⁹⁷ ΣτΕ 3210/1986, 4672/1987

Κόρσος Δ « Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος. Έκδοση 4^η, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη, (2013),σελ.399

την συνδέει δε και με την αρχή της δίκαιης κρίσης που θεσπίζει το άρθρο 6 παρ 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. (ΕΣΔΑ) ⁹⁸

Η αμεροληψία είναι η εφαρμογή της ισότητας των πολιτών ενώπιον του νόμου. (άρθρ. 4 παρ. 1 του Συντάγματος).

Επίσης στο Σύνταγμά μας (άρθ. 14 παρ. 9 και άρθρ. 29 παρ. 2) υπό τον όρο «διαφάνεια αναγνωρίζεται η αρχή της αμεροληψίας ως εγγύηση της τήρησης της νομιμότητας».

Αλλά και ρητά ο ΚΔΔ(άρθρο 7 παρ. 2) καθιερώνει την αρχή της εξαιρέσης όταν ορίζει ότι :

«Τα μονομελή όργανα, καθώς και τα μέλη των συλλογικών οργάνων, οφείλουν να απέχουν από κάθε ενέργεια ή διαδικασία που συνιστά συμμετοχή σε λήψη απόφασης ή διατύπωση γνώμης ή πρότασης εφόσον: α) η ικανοποίηση προσωπικού συμφέροντός τους συνδέεται με την έκβαση της υπόθεσης, ή β) είναι σύζυγοι ή συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας, κατ' ευθεία μεν γραμμή απεριορίστως, εκ πλαγίου δε έως και τέταρτου βαθμού, με κάποιον από τους ενδιαφερομένους, ή γ) έχουν ιδιαίτερο δεσμό ή ιδιάζουσα σχέση ή εχθρότητα με τους ενδιαφερομένους».

Ομοίως σύμφωνα με το άρθρο 36 του υπαλληλικού κώδικα στο οποίο ορίζεται ότι «ο υπάλληλος δεν επιτρέπεται, είτε ατομικώς είτε ως μέλος συλλογικού οργάνου, να αναλαμβάνει την επίλυση των ζητήματος ή να συμπράττει στην έκδοση πράξεων, εάν ο ίδιος ή σύζυγός του ή συγγενείς του εξ αίματος ή εξ αγχιστείας έως και του τρίτου βαθμού ή πρόσωπο με το οποίο τελεί σε σχέση ιδιαίτερης φιλίας ή έχθρας, έχει πρόδηλο

⁹⁸ Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», Έκδοση 11^η, Εκδ.Αντ. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή, (2002), σελ. 142

συμφέρον στην έκβαση της υπόθεσης. Η παράβαση της ως άνω διάταξης αποτελεί λόγο ακύρωσης της σχετικής διοικητικής πράξης».

Η νομολογία του ΣτΕ δέχθηκε, ότι υπάρχει πάντοτε η δυνατότητα έρευνας και οποιουδήποτε λόγου εξαιρέσεως μπορεί να δημιουργήσει την υπόνοια του αθέμιτου επηρεασμού του διοικητικού οργάνου και της μεροληπτικής αυτού διάθεσης.⁹⁹

Από τις προαναφερθείσες διατάξεις συμπεραίνεται ότι η αρχή της αμεροληψίας συνδέεται πρωταρχικά με την αρχή της χρηστής διοίκησης ακόμα και, όταν ο νόμος δεν προβλέπει κωλύματα και λόγους εξαίρεσης, τα συλλογικά όργανα της δημόσιας διοίκησης πρέπει να συγκεντρώνουν τα στοιχεία ανεπηρέαστης κρίσης και οι αποφάσεις τους πρέπει να είναι αδιάβλητες.

Η αρχή της αμεροληψίας δεν έχει ισχύ στην περίπτωση κατά την οποία η διοίκηση ενεργεί κατά δεσμευμένη αρμοδιότητα δηλαδή στην περίπτωση κατά την οποία η διοίκηση δεν έχει την δυνατότητα επιλογής αλλά οφείλει να ενεργεί όπως προβλέπει και επιβάλει ο νόμος. Κατά ακολουθία, «το πεδίο της εφαρμογής της αρχής της εξαιρέσεως είναι η κατά διακριτική ευχέρεια δραστηριότητα της διοίκησης».¹⁰⁰

⁹⁹ ΣτΕ 2064/1971, 2593/1978, 312/1980, 2805/1981, 1022/1988

Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008),σελ .486,487

¹⁰⁰ Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005),σελ 115

14.1 Λόγοι εξαίρεσης

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 7 ΚΔΔ:

«.... τα μέλη των συλλογικών οργάνων, οφείλουν να απέχουν από κάθε ενέργεια ή διαδικασία που συνιστά συμμετοχή σε λήψη απόφασης ή διατύπωση γνώμης ή πρότασης εφόσον: α) η ικανοποίηση προσωπικού συμφέροντός τους συνδέεται με την έκβαση της υπόθεσης, ή β) είναι σύζυγοι ή συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας, κατ' ευθεία μεν γραμμή απεριορίστως, εκ πλαγίου δε έως και τέταρτου βαθμού, με κάποιον από τους ενδιαφερομένους, ή γ) έχουν ιδιαίτερο δεσμό ή ιδιάζουσα σχέση ή εχθρότητα με τους ενδιαφερομένους».

Από τις παραπάνω διατάξεις προκύπτει ότι: για την νομιμότητα της απόφασης ενός συλλογικού οργάνου τα μετέχοντα μέλη δεν θα πρέπει να έχουν δεσμούς φιλίας, έχθρας, συμφέροντος κλπ με τον ενδιαφερόμενο προκειμένου η κρίση τους να είναι αμερόληπτη και απροκάλυπτη ΣτΕ (2052/1972 και 1419/1997). Επίσης σύμφωνα με την απόφαση 3370/2007 του ΣτΕ υπάρχει μεροληψία όταν τα μέλη του συλλογικού οργάνου έχουν σχηματίσει προκατειλημμένη γνώμη για υπόθεση που κρίνουν.¹⁰¹

Η εκτίμηση ότι δημιουργείται κίνδυνος επηρεασμού γίνεται βάση πραγματικών περιστατικών(ΣτΕ 3608/1995).Ο δεσμός, η σχέση, η έχθρα κλπ πρέπει να προκύπτει σαφώς και χωρίς ενδοιασμό (ΣτΕ 3340/1988).

Δεν χρειάζεται να κριθεί ότι η πράξη του συλλογικού οργάνου υπήρξε πράγματι μεροληπτική (ΣτΕ 3210/1986, 4642/1987,3330/1999).Υπάρχει

¹⁰¹Λύτρας Σ.«Η οργάνωση της δημόσιας διοίκησης», Κεφάλαιο 2 σε Γέροντα/ Λύτρα/Παυλόπουλο/ Σιούτη/Φλογαΐτη/Διοικητικό Δίκαιο, Β Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, , Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2010) Παπαχατζής Γ. «Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου», (1991)σελ 97,υποσ. 9

κώλυμα όταν το μέλος έχει διατυπώσει δημοσίως την άποψή του για την υπόθεση (ΣτΕ 5263/1996).¹⁰²

Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 7 παρ 2 και 14 παρ 6 του ΚΔΔ για να υπάρχει προσωπικό συμφέρον και τεκμήριο επηρεασμού, πρέπει να υπάρχουν στο πρόσωπο του κωλυόμενου μέλους του συλλογικού οργάνου και του ενδιαφερομένου : ιδιαίτερος δεσμός, ιδιάζουσα σχέση ή εχθρότητα ή συγγένεια μέχρι τέταρτου βαθμού.

Για τις περιπτώσεις αυτές η νομολογία του ΣτΕ έκρινε ότι:

Απλή υποβολή μηνύσεως δεν αποτελεί λόγο κακής σύνθεσης (ΣτΕ 442/1960). Σφοδρή αντιδικία στα δικαστήρια είναι λόγος εξαίρεσης (ΣτΕ 1623/1957). Συμμετοχή μέλους που είχε εξετασθεί ως μάρτυρας κατηγορίας σε δίκη κατά του ενδιαφερομένου είναι λόγος κακής σύνθεσης (ΣτΕ 2663/1998, 3724/1995, 1266/1994, 4911/1984). Η έχθρα δεν είναι εμφανής σε παραγγελία διενέργειας ΕΔΕ κατά υπαλλήλων μεταξύ των οποίων και ο προσφεύγων (ΣτΕ 3608/1995). Αντίθεση γνώμης ή αντίληψης δεν είναι φιλία ή έχθρα. Όταν όμως δημιουργεί οξεία αντίθεση και υπηρεσιακές προστριβές έντονες δημιουργείται λόγος εξαίρεσης (ΣτΕ 792/ 1991, 4911/1984 και 298/1980). Η επιστημονική συνεργασία (μέλος εκλεκτορικού σώματος συνέγραψε κοινή εργασία με υποψήφιο μέλος ΔΕΠ) δεν συνιστά λόγο εξαίρεσης αρκεί το μέλος του

¹⁰² Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», Έκδοση 11^η Εκδ. Αντ. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή, (2002) σελ. 142-143, υποσ.29

εκλεκτορικού σώματος να περιορισθεί στην αξιολόγηση της προσωπικής συμβολής του υποψηφίου στην εργασία και να μην επεκταθεί στην αξιολόγηση της όλης εργασίας (ΣτΕ 1419/1997) Αποτελεί κώλυμα συμμετοχής όταν ο κρινόμενος καθηγητής είχε ασκήσει αίτηση ακυρώσεως κατά της εξελίξεως άλλων καθηγητών οι οποίοι αποτελούν μέλη συλλογικού οργάνου που τον κρίνουν.(ΣτΕ 1425/1981).Η συνυποψηφιότητα σε προγενέστερη εκλογή δεν αρκεί για να δημιουργήσει τεκμήριο μεροληπτικής στάσης μεταξύ υποψηφίου και μέλους του συλλογικού οργάνου που τον κρίνει.(ΣτΕ 3330/1999).

Όταν μέλος συλλογικού οργάνου έχει εκφράσει δημόσια την υποστήριξή του (δημοσίευσε σε εφημερίδα επαινετικό σχόλιο) υπέρ ενός εκ των υποψηφίων, δεν παρέχει τα εχέγγυα αμερόληπτης κρίσης(ΣτΕ 5263/1996). Όταν κάποιο μέλος έχει ασκήσει πειθαρχική δίωξη, δεν μπορεί να συμμετέχει στο Πειθαρχικό Συμβούλιο διότι δεν είναι επιτρεπτό το ίδιο πρόσωπο που άσκησε την πειθαρχική δίωξη και έχει λάβει θέση κατά του κρινόμενου, να συμμετέχει στο Πειθαρχικό Συμβούλιο το οποίο θα αποφασίσει περί της ενοχής ή μη του κρινόμενου.(ΣτΕ 4862/1988). Κρίθηκε επίσης ότι κωλύεται να μετέχει στο Πειθαρχικό Συμβούλιο ο πειθαρχικά προϊστάμενος του διοικητικού υπαλλήλου(ΣτΕ 344/1999 και 1117/2000).Δημιουργείται τεκμήριο επηρεασμού όταν πρόκειται να κριθεί η ίδια του μέλους πράξη(ΣτΕ273/1959). Δεν μπορεί να μετέχει στο

Δευτεροβάθμιο συλλογικό όργανο ως μέλος πρόσωπο που μετείχε και στην σύνθεση και του Πρωτοβάθμιου(ΣτΕ 3721/1978, 1576, 2368/1979 και 60, 1188, 4043/1980).¹⁰³

Από τις διατάξεις των άρθρων 13-15 του ΚΔΔ δεν προκύπτει να υπάρχει απαγόρευση συμμετοχής στο δευτεροβάθμιο όργανο μέλους που συμμετείχε στο πρωτοβάθμιο όργανο.

Απαγόρευση ισχύει για τα μέλη του δευτεροβάθμιου πειθαρχικού συμβουλίου, στο οποίο από ειδικές διατάξεις προβλέπεται, ότι δεν είναι νόμιμη η συγκρότησή του, εάν στο δευτεροβάθμιο μετέχει μέλος που μετείχε στο πρωτοβάθμιο πειθαρχικό συμβούλιο.

14.2 Μη εφαρμογή της αρχής της αμεροληψίας

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 παρ. 6 του ΚΔΔ η εφαρμογή της αρχής της αμεροληψίας κάμπτεται, όταν οδηγεί σε αδυναμία λειτουργίας του συλλογικού οργάνου, δηλαδή, να μην δύναται το συλλογικό όργανο να ασκήσει τις αρμοδιότητές του και για τον λόγο αυτό μπορεί να ζητηθεί η εξαίρεση μόνον τόσων μελών του συλλογικού οργάνου ώστε τα απομένοντα μέλη να σχηματίζουν την κατά το άρθρο 14 παρ. 1α του ΚΔΔ απαρτία. Στην εν λόγω διάταξη έχει περιβληθεί την τυπική μορφή νόμου η μέχρι τότε διαμορφωμένη νομολογία του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου της χώρας.¹⁰⁴

¹⁰³ Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. , «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005), σελ. 117- επ

14.3 Αυτοεξαίρεση

Αυτοεξαίρεση καλείται η εξαίρεση, που γίνεται με την αίτηση του μέλους του συλλογικού οργάνου, εφόσον κρίνει ότι συντρέχουν στο πρόσωπό του λόγοι που επιβάλλουν την αποχή του(άρθ. 7 παρ.3 εδ.1)Το μέλος υποβάλλει αίτηση για να δηλώσει την αυτοεξαίρεσή του σε όλα τα στάδια της διαδικασίας. Την αίτηση την υποβάλλει στον προεδρεύοντα του συλλογικού οργάνου .

Για την αίτηση αυτοεξαίρεσης, που υπέβαλε το μέλος του συλλογικού οργάνου, αποφασίζει το ταχύτερο δυνατόν, το συλλογικό όργανο χωρίς την παρουσία του μέλους που έκανε την αίτηση.(άρθ. 7 παρ 3 εδ. 2 ΚΔΔ).

14.4 Κυρίως εξαίρεση

Κυρίως εξαίρεση, καλείται, η εξαίρεση που γίνεται με αίτηση του θιγόμενου και σκοπό έχει τον αποκλεισμό του μέλους του συλλογικού οργάνου, του οποίου ζητείται η εξαίρεση (αρθ 7 παρ.4 ΚΔΔ).

Σύμφωνα με την καθηγήτρια Α. Μαρκαντωνάτου-Σκαλτσά ο θιγόμενος στην αίτησή του «πρέπει να αναφέρει τα συγκεκριμένα περιστατικά, τα οποία στηρίζουν την εξαίρεση, κατά τρόπο σαφή και να μπορεί το εξαιρούμενο μέλος να προετοιμάσει την άμυνά του».

¹⁰⁴ΣτΕ ΟΛ 876/1977, ΟΛ 1067/1999

Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη,(2008), Σελ. 488,491

Το συλλογικό όργανο πριν αποφασίσει για την υποβληθείσα αίτηση εξαίρεσης οφείλει να ακούσει τις εξηγήσεις του εξαιρούμενου μέλους, το οποίο μέχρι την λήψη της απόφασης επί της αίτησης πρέπει να απέχει από την άσκηση των καθηκόντων του. Η απόφαση που θα εκδώσει το συλλογικό όργανο θα πρέπει να είναι πλήρως αιτιολογημένη.¹⁰⁵

Τα εξαιρούμενα μέλη δεν μπορούν να συμμετέχουν πλέον στις συνεδριάσεις του συλλογικού οργάνου. Τυχόν συμμετοχή του μέλους, που έχει εξαιρεθεί, συνιστά κακή συγκρότηση του συλλογικού οργάνου και οι πράξεις του είναι ακυρωτές.

15. Τρόπος λήψης αποφάσεων – ψηφοφορία

Το άρθρο 15 του ΚΔΔ, σχετικά με τον τρόπο λήψης αποφάσεων των συλλογικών οργάνων, έχει ως εξής :

«1. Οι αποφάσεις των συλλογικών οργάνων, αν ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών. Αν δεν καθίσταται δυνατός ο σχηματισμός της πλειοψηφίας αυτής, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται ωσότου σχηματιστεί απόλυτη πλειοψηφία με την υποχρεωτική προσχώρηση, κάθε φορά, εκείνου ή εκείνων που διατυπώνουν την ασθενέστερη γνώμη, σε μία από τις επικρατέστερες. Σε κάθε περίπτωση, αν υπάρξει ισοψηφία, υπερισχύει η ψήφος του προέδρου, εκτός αν η ψηφοφορία είναι μυστική, οπότε αυτή επαναλαμβάνεται για μία ακόμη φορά, η τυχόν δε νέα ισοψηφία ισοδυναμεί με απόρριψη. Το μέλος που απέχει από την ψηφοφορία ή δίδει λευκή ψήφο θεωρείται απόν.
2. Αν η συζήτηση της υπόθεσης διαρκεί περισσότερες από μία συνεδριάσεις, η απόφαση λαμβάνεται από τα μέλη που μετέχουν στην τελευταία

¹⁰⁵ Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. , «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή. (2005). Σελ. 131-132

Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9η Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη (2008)σελ 490,491

συνεδρίαση, αφού προηγουμένως, τα μέλη που δεν μετείχαν στις προηγούμενες συνεδριάσεις, ενημερωθούν πλήρως ως προς τα ουσιώδη σημεία των κατ' αυτές συζητήσεων. Η ενημέρωση πρέπει να προκύπτει από δήλωση των μελών αυτών, η οποία και καταχωρίζεται στα πρακτικά.

3. Η ψηφοφορία είναι φανερή, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από το νόμο.

4. Για τις συνεδριάσεις του συλλογικού οργάνου συντάσσεται πρακτικό, στο οποίο μνημονεύονται, ιδίως, τα ονόματα και η ιδιότητα των παριστάμενων μελών, ο τόπος και ο χρόνος της συνεδρίασης, τα θέματα που συζητήθηκαν με συνοπτική αλλά περιεκτική αναφορά στο περιεχόμενό τους, η μορφή και τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας και οι αποφάσεις που λήφθηκαν.

5. Στο πρακτικό καταχωρίζονται οι γνώμες των μελών που μειοψήφησαν, σε περίπτωση δε φανερής ψηφοφορίας και τα ονόματα τούτων.

6. Αν πρόκειται για συνεδρίαση οργάνου προς διατύπωση απλής γνώμης, στο οικείο πρακτικό καταχωρίζονται υποχρεωτικώς όλες οι επί μέρους γνώμες που διατυπώθηκαν και τέθηκαν σε ψηφοφορία.

7. Το πρακτικό συντάσσεται από το γραμματέα και επικυρώνεται από τον πρόεδρο.

8. Η υπογραφή του προέδρου ή του αναπληρωτή του αρκεί για τη νόμιμη υπόσταση κάθε πράξης του συλλογικού οργάνου».

Στην συνεδρίαση των συλλογικών οργάνων μετά την συζήτηση και την ανταλλαγή απόψεων, που γίνονται υπό την διεύθυνση του Προέδρου, ακολουθεί η ψηφοφορία για να ληφθεί η απόφαση του συλλογικού οργάνου.

«Εάν δεν ληφθεί η απόφαση, δεν υπάρχει βούληση του συλλογικού οργάνου, με την οποία να παράγεται διοικητική πράξη. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση των συλλογικών οργάνων που έχουν αρμοδιότητα για διατύπωση σύμφωνης γνώμης ή πρότασης. Όταν το συλλογικό όργανο έχει αρμοδιότητα για διατύπωση απλής γνωμοδότησης, δεν είναι αναγκαία η διατύπωση ενιαίας γνώμης, που να εκφράζεται με απόφαση.

Η απλή γνωμοδότηση εγκύρως διατυπώνεται με την αναφορά

περισσότερων γνωμών, που διατυπώθηκαν και των ψήφων που κάθε γνώμη συγκέντρωσε »(ΚΔΔ άρθρο 15 παρ. 6, ΣΕ 1455/1981).¹⁰⁶

Η λήψη των αποφάσεων γίνεται με φανερή ψηφοφορία, εκτός εάν ειδική διάταξη που ρυθμίζει τα του συγκεκριμένου συλλογικού οργάνου ορίζει διαφορετικά(αρθ. 15 παρ. 3 ΚΔΔ). Η φανερή ψηφοφορία γίνεται με ονομαστική κλήση κάθε μέλους, το οποίο δηλώνει την βούλησή του ψηφίζοντας, υπέρ ή κατά της πρότασης που έχει διατυπωθεί από τον εισηγητή της υπόθεσης. Η μυστική ψηφοφορία γίνεται με κάλη και ψηφοδέλτιο.

Οι αποφάσεις των συλλογικών οργάνων, αν ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, λαμβάνονται με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών.(άρθ. 15 παρ. 1)¹⁰⁷

Αυτό ισχύει όταν ο νόμος δεν ορίζει άλλη ειδική ή αυξημένη πλειοψηφία. Όπως π.χ απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του συλλογικού οργάνου ή των 4/5 των ψήφων των παρόντων. Κατ' ακολουθία, εάν ο νόμος σιωπά και δεν ορίζει τίποτα για την πλειοψηφία τότε εννοεί την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων, δηλαδή το ήμισυ των ψήφων πλέον ενός των παρόντων μελών.(άρθ. 15 παρ. 1 ΚΔΔ). Η ψήφος των μελών του συλλογικού οργάνου είναι ισοδύναμη(ΣτΕ1225/1998).

¹⁰⁶Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», Έκδοση 11^η, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή, (2002), σελ. 145

¹⁰⁷Κόρσος Δ « Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος. Έκδοση 4^η , Εκδ .Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη (2013),σελ.405

Σε περίπτωση ισοψηφίας, υπερισχύει η ψήφος του προέδρου, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 15 του ΚΔΔ, εκτός εάν η ψηφοφορία είναι μυστική. Στις περιπτώσεις, που προβλέπεται μυστική ψηφοφορία, επί ισοψηφίας, επαναλαμβάνεται η ψηφοφορία και αν προκύψει νέα ισοψηφία η πρόταση απορρίπτεται.

Αν δεν μπορεί να σχηματισθεί απόλυτη πλειοψηφία, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται, ωστόσο σχηματισθεί απόλυτη πλειοψηφία, με την υποχρεωτική προσχώρηση, κάθε φορά, εκείνων που διατυπώνουν την ασθενέστερη γνώμη (δηλαδή που συγκεντρώνει λιγότερες ψήφους) σε μία από τις επικρατέστερες. Το μέλος που κατά την ψηφοφορία απέχει ή δίδει λευκή ψήφο θεωρείται απόν. (άρθρ 15 παρ 1 ΚΔΔ).¹⁰⁸

Αν η συζήτηση της υποθέσεως, διαρκεί περισσότερες από μία συνεδριάσεις, η απόφαση λαμβάνεται από τα μέλη, που μετέχουν στην τελευταία συνεδρίαση, αφού προηγουμένως τα μέλη που δεν συμμετείχαν στις προηγούμενες συνεδριάσεις, ενημερωθούν πλήρως, ως προς τα ουσιώδη σημεία των συζητήσεων και η ενημέρωση πρέπει να προκύπτει από δήλωση των μελών αυτών που καταχωρίζεται στα πρακτικά (άρθρο 15 παρ 2 ΚΔΔ).

¹⁰⁸ΣτΕ 2118/1958, 667/1980, 591,1092/1981

Παπαχατζής Γ. «Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου», Τομ. Α' και Β, Έκδοση 7^η, (1991), σελ. 246

15.1 Πρακτικά

Για τις συνεδριάσεις του συλλογικού οργάνου συντάσσεται πρακτικό, στο οποίο μνημονεύονται όλα όσα έλαβαν χώρα κατά την συνεδρίαση και ιδίως: α) τα ονόματα και η ιδιότητα των παρισταμένων μελών, β) ο τόπος και ο χρόνος της συνεδρίασης, γ) τα θέματα που συζητήθηκαν με συνοπτική αναφορά στο περιεχόμενό τους, δ) η μορφή και τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας καθώς και οι αποφάσεις που λήφθηκαν. (άρθρο 15 παρ 4 ΚΔΔ).

Στο πρακτικό καταχωρίζονται οι γνώμες των μελών που μειοψήφησαν, και σε περίπτωση φανεράς ψηφοφορίας και τα ονόματα αυτών.(άρθρο 15 παρ 5 ΚΔΔ). Αν πρόκειται για συνεδρίαση οργάνου προς διατύπωση απλής γνώμης, στο οικείο πρακτικό καταχωρίζονται υποχρεωτικά όλες οι επί μέρους γνώμες που διατυπώθηκαν και τέθηκαν σε ψηφοφορία(άρθρο 15 παρ 6 ΚΔΔ). Το πρακτικό συντάσσεται από τον γραμματέα και επικυρώνεται από τον πρόεδρο. (άρθρο 15 παρ 7 ΚΔΔ).

Η υπογραφή του προέδρου ή του αναπληρωτή του αρκεί για την νόμιμη υπόσταση κάθε πράξης του συλλογικού οργάνου.(άρθρο 15 παρ. 8 ΚΔΔ).

«Το νομίμως συντεταγμένο και υπογεγραμμένο πρακτικό της συνεδρίασης του συλλογικού οργάνου αποτελεί το μόνο αποδεικτικό στοιχείο για τα

συμβάντα και λεχθέντα κατά την συνεδρίαση αυτού καθώς για το περιεχόμενο της ληφθείσης αποφάσεως». ¹⁰⁹

Δυνατότητα αμφισβήτησης των πρακτικών είναι δυνατή μόνο με προσβολή τους ως πλαστών με νόμιμο τρόπο(υποβολή μήνυσης) και όχι με μαρτυρίες ή ομολογίες των μελών που ήταν παρόντα στην συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου.

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 7 του άρθρου 15 του ΚΔΔ, τα πρακτικά συντάσσονται από τον γραμματέα και επικυρώνονται από τον πρόεδρο. Η συνήθης περίπτωση είναι η σύνταξη των πρακτικών να μην γίνεται αμέσως μετά την συνεδρίαση αλλά σε εύλογο χρονικό διάστημα χωρίς καθυστέρηση.(ΣτΕ 2357/2014).

Η επικύρωση των πρακτικών γίνεται από τον πρόεδρο του συλλογικού οργάνου, συνήθως στην επομένη συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου.

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 7 του άρθρου 15 του ΚΔΔ, η υπογραφή του προέδρου ή του αναπληρωτή του αρκεί για την νόμιμη υπόσταση κάθε πράξης του συλλογικού οργάνου, δηλαδή για την εγκυρότητα του πρακτικού. (ΣτΕ 2974/2006, 715/2013)

Η νομοθετική αυτή ρύθμιση έλαβε χώρα, από την ανάγκη νόμιμης και ταχείας λειτουργίας της Διοίκησης, διότι αν απαιτείτο η υπογραφή όλων

¹⁰⁹Κόρσος Δ « Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος. Έκδοση 4^η , Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2013), σελ..406
Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η Εκδ Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008).σελ 457

των μετεχόντων και των ψηφισάντων μελών και τα μέλη που μειοψήφησαν δεν δέχονταν να υπογράψουν, θα υπήρχε σοβαρός κίνδυνος αδυναμίας λειτουργίας των συλλογικών οργάνων.

Η απόφαση και τα πρακτικά της συνεδρίασης του συλλογικού οργάνου μπορεί να ενσωματώνονται σε ένα έγγραφο αλλά νόμιμη είναι και η διατύπωσή τους σε χωριστά έγγραφα.¹¹⁰

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, σύμφωνα με την παράγραφο 6 του άρθρου 15 του ΚΔΔ, αν πρόκειται για συνεδρίαση οργάνου προς διατύπωση απλής γνώμης, στο οικείο πρακτικό καταχωρίζονται υποχρεωτικώς όλες οι επί μέρους γνώμες που διατυπώθηκαν και τέθηκαν σε ψηφοφορία.

Σύμφωνα με την προαναφερθείσα διάταξη για να είναι έγκυρη η γνωμοδότηση του συλλογικού οργάνου αρκεί η αναφορά των περισσοτέρων γνωμών που διατυπώθηκαν και των ψήφων που συγκέντρωσε η κάθε γνώμη, διότι δεν υπάρχει ανάγκη διατύπωσης μιας ενιαίας γνώμης, όπως απαιτείται όταν ο νόμος προβλέπει σύμφωνη γνώμη και για το λόγο αυτό αρκεί να καταγραφούν όλες οι γνώμες που διατυπώθηκαν και οι ψήφοι που η κάθε γνώμη συγκέντρωσε. (ΣτΕ 1455/1981).

¹¹⁰Κόρσος Δ « Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος. 4Η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα Θεσσαλονίκη (2013)σελ.407

ΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Είναι αυτονόητο, ότι οι διατάξεις του ΚΔΔ (ν.2690/1999), που εκτέθησαν παραπάνω, έχουν εφαρμογή, όταν ο νόμος που συγκροτεί ένα συλλογικό όργανο δεν περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις για την λειτουργία του.

Όταν όμως, υπάρχουν ειδικές διατάξεις, θα εφαρμοστούν οι ειδικές διατάξεις και όχι οι διατάξεις του ΚΔΔ, όπως π.χ οι πράξεις του Υπουργικού Συμβουλίου υπογράφονται από όλα τα μέλη, περιέχονται αυτούσιες στα πρακτικά που καταρτίζονται από τον γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου και υπογράφονται από το ίδιο και τον Πρωθυπουργό.

Επίσης, για την εκλογή μητροπολίτη εφαρμόζεται ο καταστατικός χάρτης της Εκκλησίας της Ελλάδος.(ΣτΕ Ολ410/2008), για την εκλογή Αντιπροέδρου, Γεν. Γραμματέα και Ταμεία του Δικηγορικού Συλλόγου εφαρμόζονται τα άρθρα 232 και 233 του Κώδικα Δικηγόρων, στα πειθαρχικά συμβούλια των δημοσίων υπαλλήλων το άρθρο 141 του Υπαλληλικού Κώδικα(ΔΕΑ 2839/2013), στα συμβούλια κρίσης των ενόπλων δυνάμεων διέπονται από το άρθρο 13 του ν2439/1996(ΣτΕ 377/2013), στα Α.Ε.Ι για την εκλογή μέλους ΔΕΠ η λευκή ψήφος πρέπει να είναι αιτιολογημένη(ΣτΕ3762/2009 και 354/2013).

16. «Ουσιώδης τύπος» Δικαστικός Έλεγχος

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρ. 20 παρ. 1 του Συντάγματος

«Καθένας έχει δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια και μπορεί να αναπτύξει σε αυτά τις απόψεις του για τα δικαιώματά του ή τα συμφέροντά του, όπως νόμος ορίζει».

Από την συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της νομιμότητας της δράσης της Δημόσιας Διοίκησης, προκύπτει το δικαίωμα του διοικουμένου να ελέγχει δικαστικά, τις παραβάσεις της διοίκησης για την μη τήρηση των κανόνων δικαίου.

Επίσης από τις γενικές αρχές της χρηστής Διοίκησης και τις προστασίες των διοικουμένων, που διέπουν την άσκηση της δημόσιας εξουσίας, η Διοίκηση με τις διατάξεις του ΚΔΔ δεσμεύεται να ενεργεί εντός των ορίων που επιβάλλουν οι κανόνες που έχουν θεσπιστεί, δηλαδή οφείλει να τηρεί την διαδικασία που προβλέπεται από τις διατάξεις του ΚΔΔ ή άλλες ειδικές διατάξεις νόμου, πριν από την έκδοση της διοικητικής πράξης.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρ 95 παρ.1 εδ. δ του Συντάγματος επιβάλλεται πριν από την έκδοση κανονιστικού Προεδρικού Διατάγματος από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, μετά από πρόταση του καθ ύλην αρμοδίου Υπουργού, το κανονιστικό αυτό διάταγμα πρέπει να τύχει της επεξεργασίας του ΣτΕ. Αυτή η διαδικασία, αν δεν τηρηθεί, και εκδοθεί το Π.Δ, τότε αυτό πάσχει, γιατί δεν τηρήθηκε ο προβλεπόμενος τύπος της

διαδικασίας και όταν προσβληθεί στο δικαστήριο, το Π.Δ θα ακυρωθεί. Η αποστολή για επεξεργασία του σχεδίου στο ΣτΕ είναι υποχρεωτική διαδικασία που πρέπει απαρεγκλίτως να τηρηθεί.¹¹¹

Στην ίδια παράλειψη υποπίπτει η Διοίκηση, όταν προβαίνει στην έκδοση κανονιστικής Υπουργικής Απόφασης και δεν έχει φροντίσει κατά το προηγηθέν στάδιο της διαδικασίας να εκδοθεί Γνωμοδότηση του συλλογικού οργάνου που προβλέπεται από τις οικείες διατάξεις.(είναι δε αδιάφορο για τον μελλοντικό δικαστικό έλεγχο και την εγκυρότητα της εν λόγω διοικητικής πράξης, αν η απαιτούμενη από τη διάταξη νόμου Γνωμοδότηση είναι απλή ή σύμφωνη (γνώμη).

Οι κανόνες της διοικητικής διαδικασίας που προβλέπονται για την νόμιμη έκδοση των διοικητικών πράξεων ονομάζονται «τύποι». «Ο κάθε θεσπιζόμενος από την διοικητική νομοθεσία τύπος είναι κατά κανόνα «ουσιώδης».¹¹²

Η κρίση για τον χαρακτήρα του τύπου ως ουσιώδους ανήκει στον δικαστή. Ως κριτήρια λαμβάνονται : α) η σημασία που έχει η διοικητική ενέργεια για την προστασία του διοικούμενου και για την καλή λειτουργία της διοίκησης, με σκοπό την εξυπηρέτηση του δημοσίου

¹¹¹Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005),σελ. 150
ΣτΕ 840/1979, 1802/1983, 1803/1986, 4301/1987

¹¹²Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008), σελ. 665,666

συμφέροντος και β) η επιρροή της παράλειψης του τύπου στην ρύθμιση που θεσπίζεται με την πράξη. Στα προαναφερόμενα παραδείγματα έκδοσης Π.Δ και κανονιστικής απόφασης οι προβλεπόμενες ενέργειες της Διοίκησης συνιστούν ουσιώδη τύπο της διαδικασίας.

Σύμφωνα με την νομολογία «όταν προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις ορισμός και συμμετοχή εισηγητή και δεν έχει γίνει συντελείται παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας και η εκδιδόμενη απόφαση τυγχάνει παράνομη ΣτΕ2946/2002.

Η συμμετοχή ως εισηγητή, χωρίς ψήφο προσώπου διαφορετικού από αυτό που ορίζει ο νόμος και η μη υποβολή πλήρους εισήγησης, όταν αυτή επιβάλλεται από τον νόμο ως ουσιώδης τύπος, συνιστούν λόγους ακυρότητας (ΣτΕ 632/1976, 618/1978, 1482/1982, 4678/1983, 83/1986)».¹¹³

Ακολούθως, οι προβλεπόμενες διαδικασίες, που αναφέρονται στην συγκρότηση, στην σύνθεση και στην λειτουργία των συλλογικών οργάνων, αδιακρίτως αν τα συλλογικά αυτά όργανα έχουν γνωμοδοτική ή αποφασιστική αρμοδιότητα, είναι «ουσιώδεις».

Για την αποφασιστική αρμοδιότητα καταφανής είναι η ανάγκη τήρησης του ουσιώδους τύπου αλλά και για τα συλλογικά όργανα, με γνωμοδοτική αρμοδιότητα, επιβάλλεται η τήρηση του ουσιώδους τύπου, γιατί η

¹¹³ Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η Εκδ.Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008) σελ . 450

έλλειψη γνωμοδότησης τους πάσχει και οδηγεί στην ακύρωση της διοικητικής πράξης.¹¹⁴

Όταν το συλλογικό όργανο έχει γνωμοδοτική αρμοδιότητα, η μη τήρηση των κανόνων της νόμιμης συγκρότησης, της νόμιμης σύνθεσης και της νόμιμης λειτουργίας του, δημιουργεί ελάττωμα της γνώμης ή της πρότασης, που διατυπώνει το συλλογικό όργανο, και κατ' ανάγκη η διοικητική πράξη που εκδόθηκε βάσει αυτής της γνώμης ή πρότασης, πάσχει από ακυρότητα διότι η γνώμη ή η πρόταση που διατυπώθηκε είναι ελαττωματική (ΣτΕ 1916/1979, 3598/1987).

Η κακή συγκρότηση, σύνθεση και λειτουργία του συλλογικού οργάνου εξετάζεται αυτεπαγγέλτως από τα διοικητικά δικαστήρια. Η ακύρωση της διοικητικής πράξης ανατρέχει στον χρόνο έκδοσής της. Εκτελεστή διοικητική πράξη εκδίδουν τα συλλογικά όργανα αποφασιστικής αρμοδιότητας. Όταν η υπόθεση – μετά από ακυρωτική απόφαση - επανέρχεται στην διοίκηση για συμμόρφωση, όπως επιτάσσουν οι διατάξεις του άρθρ. 95 παρ. 5 του Συντάγματος «η διοίκηση έχει την υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις», ανακύπτει το θέμα ποιο συλλογικό όργανο είναι αρμόδιο να επιληφθεί.

¹¹⁴ Παπαχατζής Γ. «Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου», Τομ. Α' και Β, Έκδοση 7^η, (1991), σελ. 668
ΣτΕ 3076, 4789/1977, 3569/1983, 3277/1986

Σύμφωνα με την νομολογία ΣτΕ, αρμόδιο είναι το συλλογικό όργανο που είχε εκδώσει την απόφαση που ακυρώθηκε από τα διοικητικά δικαστήρια, με την σύνθεση που έχει κατά τον χρόνο που επανέρχεται η απόφαση σε αυτό και όχι με την σύνθεση που είχε κατά τον χρόνο που εκδόθηκε η πράξη που ακυρώθηκε.¹¹⁵

¹¹⁵Τάχος Α. «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2008) Σελ. 459
Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005).σελ. 153
ΣτΕ 4690/1983, 1425/1989, 3144/1991,1222/2003

Επίλογος

Η παρούσα μελέτη είχε ως αντικείμενο έρευνας τους κανόνες που διέπουν τα συλλογικά όργανα της διοίκησης τόσο από νομοθετικής πλευράς όσο και από την πλευρά της νομολογίας.

Επιχειρήθηκε η πληρέστερη καταγραφή των σχετικών διατάξεων νόμων, η καταγραφή της νομολογίας των Διοικητικών Δικαστηρίων και ιδιαίτερα του ΣτΕ, όπως αυτή είχε διαμορφωθεί πριν από την δημοσίευση του ΚΔΔ όσο και μετά το 1999 καθώς και τις ερμηνευτικές προσεγγίσεις των πανεπιστημιακών δασκάλων.

Παρατέθηκε και αναλύθηκε διεξοδικά ο τρόπος συγκρότησης, σύνθεσης και λειτουργίας των συλλογικών οργάνων, με γνώμονα την αρχή της νομιμότητας στην δράση της διοίκησης, που επιδίωξή της είναι θεραπεία του γενικού συμφέροντος με βάση τον νόμο.

Τα συλλογικά διοικητικά όργανα, ως μέρος των οργάνων του κράτους εκφράζουν την βούληση του Κράτους και η δράση τους είναι σημαντική γιατί επιτρέπεται η συμμετοχή των διοικούμενων σε αυτά.

Ο ρόλος των συλλογικών οργάνων είτε ως αποφασιστικών είτε ως γνωμοδοτικών οργάνων είναι σημαντικός γιατί, με την πολλαπλότητα των απόψεων των μελών τους, που είναι πρόσωπα με ειδικευση στα εξεταζόμενα θέματα, συμβάλλουν να αποφεύγεται ο κίνδυνος αυθαιρεσιών της διοίκησης και εξισορροπούν το ατομικό με το δημόσιο συμφέρον.

ΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Οι κανόνες που διέπουν τη δράση των συλλογικών οργάνων έχουν διατυπωθεί σε συγκεκριμένο κείμενο, στον ΚΔΔ που προέκυψε από τις επαναλαμβανόμενες ορθές λύσεις που διατύπωσε η νομολογία του ΣτΕ και των αρχών που αυτή διατύπωσε διαχρονικά, δίδοντας έτσι την δυνατότητα στον μεν πολίτη να γνωρίζει τα όρια της δράσης της διοίκησης, στον δικαστή δε να διευκολύνεται στο έργο του, στον έλεγχο της νομιμότητας των αποφάσεων των συλλογικών οργάνων, με σταθερότερα και ακριβέστερα κριτήρια που παγιώθηκαν θεωρητικά και νομολογιακά.

Το συλλογικό σύστημα διοίκησης που ακολουθείται στην λειτουργία των συλλογικών οργάνων, είναι εκδήλωση του σύγχρονου δημοκρατικού κράτους δικαίου, του οποίου η δημόσια διοίκηση συνεχώς εξελισσόμενη πρέπει να παρακολουθεί τις μεταβαλλόμενες πολιτειακές και κοινωνικές ανάγκες και να βρίσκει ορθές λύσεις για την εξυπηρέτηση τους με κριτήριο πάντοτε την αρχή της νομιμότητας στην θέσπιση των κανόνων λειτουργίας της αλλά και εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γέροντας Απ. «Επιτομή Γενικού Διοικητικού Δικαίου», Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2014).

Γλυκοφρύδης Ηλ. «Η συνταγματική αρχή της φανεράς δράσεως των οργάνων του Κράτους», ΕΔΔΔ. (1959).

Γώγος Κ. «Κανόνες δεοντολογίας της δημόσιας διοίκησης», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη (2000).

Δατόγλου Π. «Γενικό Διοικητικό Δίκαιο»,β' Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή (1984).

Δελικωστόπουλος Στ. «Η παράβασις ουσιώδους τύπου ως λόγος ακυρώσεως των διοικητικών πράξεων», Εκδόσεις Άλφα Δέλτα, Αθήνα (1970).

Δένδιας Μ. «Διοικητικόν Δίκαιον», (1964).

Δημητρόπουλος Α. «Οργάνωση και λειτουργία του Κράτους», Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος Β, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη (2009).

Κατράς Ι. «Ερμηνεία Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας». Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2015).

Κοντόγιωργα - Θεοχαρόπουλου Δ. «Η έννοια της διοικητικής ιεραρχίας σε κρίση», Τιμ.Τομ Φ. Βεγλερή ,Τόμος Α(1988).

Κόρσος Δ. « Διοικητικό Δίκαιο», Γενικό Μέρος. 4Η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη (2013).

Λύτρας Σ. «Η οργάνωση της δημόσιας διοίκησης», Κεφάλαιο 2 σε Γέροντα/ Λύτρα/Παυλόπουλο/ Σιούτη/Φλογαΐτη/Διοικητικό Δίκαιο, Β Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, (2010).

Μαρκαντωνάτου – Σκαλτσά Ανδ. «Δημόσια Διοίκηση και Συλλογικά Όργανα», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, (2005).

Της ιδίας: «Τα όρια της υπακοής των πολιτικών διοικητικών στις διαταγές των προϊσταμένων των και ο θεσμός της ιεραρχικής επιβολής(άρθρ. 45 παρ.2 και παρ. Υ.Κ Ν1811/1951 ή αρθρ. 71 παρ.2 και 3 Π.Δ 611/1977» Αθήνα (1989).

Της ιδίας: «Γενικές αρχές στην νομολογία του ΣτΕ και του ΔΕΚ» Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη (2017).

Μαυριάς Κ. «Συνταγματικό Δίκαιο Ι», Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή (2000).

Παναγόπουλος Θ. «Δημόσιο Υπαλληλικό Δίκαιο», Η' Έκδοση, Εκδόσεις, Αθ .Σταμούλης (2013).

Παναγοπούλου Μ-Ε. «Η αίτηση αναιρέσεως ενώπιων του ΣΤΕ», Β' Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη (2015).

Της ιδίας : «Οι προσφυγές κατά πράξεων της διοικήσεως των ενώπιον των Διοικητικών Αρχών», Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή (2000).

Παυλόπουλος Πρ. «Η Συνταγματική Κατοχύρωση της Αιτήσεως Ακυρώσεως, Μια Σύγχρονη Εποψη του Κράτους Δικαίου» Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή (1982).

Παπανικολαΐδης Δ. «Σύστημα Διοικητικού Δικαίου», Τόμος Α', Αθήνα (1992).

Παπαχατζής Γ. «Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού Δικαίου», Τομ. Α' και Β, Έβδομη Έκδοση (1991).

Ράϊκος Αθ. «Γενική Πολιτειολογία και Συνταγματικό Δίκαιο», Οργανωτικό Μέρος ΙΙ, Νομική Βιβλιοθήκη, 4η Έκδοση, (2011).

Σακκάς Γ. (1968), «Συμβολή εις την οργανική έννοια της διοικητικής αρχής».

Σπηλιωτόπουλος Επ. «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», 11^η Έκδοση, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα Αθήνα – Κομοτηνή (2002).

Τάχος Α. «Ερμηνεία Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Ν2690/1999, όπως τροποποιήθηκε) Έκδοση 4^η Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη (2009).

Του ιδίου: «Ερμηνεία Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (Ν2690/1999, όπως τροποποιήθηκε) Έκδοση 3^η, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη (2006).

Του ιδίου: «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 7^η, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη (2003).

Του ιδίου: «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο», Έκδοση 9^η Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη (2008).

Χρυσόγονος Κ. Η ανάθεση των διοικητικών καθηκόντων σε δικαστικούς λειτουργούς σε μορφές ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης», (1991).

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Δαγτόγλου Πρ. «Διοίκηση, τρόπος και συνέπεια λήψεως Αποφάσεως συλλογικού οργάνου της Διοίκησης», ΝοΒ (1967) σελ.305

Κουλούρης Ν. «Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές», ΔΜρρ 34. (1988) σελ.7

Λιγωμένου Α. «Κριτική προσέγγιση του σχεδίου νόμου «Κώδικας διοικητικής διαδικασίας» ΕΔΔΔ. (1998) σελ. 783

Μαγκάκης Γ. «Περί παραβάσεως καθήκοντος ως αξιοποίνου πράξεως κατά το άρθρο 259 Π.Κ», Ποιν. Χρον. ΙΑ.(1961) σελ.241

Ξανθούλης Ν. «Συμβολή εις την έννοιαν του όρου «Αρχή»,ΕΔΔΔ. (1958)σελ 402

Παπαλάμπρος Α. «Αρχαί και διοικητικά δικαστήρια». ΝΔ (1962)σελ.541

Παυλόπουλος Πρ. «Το πλαίσιο λειτουργίας των συλλογικών διοικητικών οργάνων». ΝοΒ (1986) σελ.1201

Πρεβεδούρου Ε. «Η κωδικοποίηση των γενικών αρχών της διοικητικής διαδικασίας, συγκριτικές παρατηρήσεις κατά το Ελληνικό και Κοινοτικό Δίκαιο», ΕΔΔΔ. (2001) σελ. 417

Ρουμελιώτης Τ. «Η πρόσβαση στα διοικητικά στοιχεία», ΝοΒ (1986) σελ. 18

Χιώλος Κ. «Η συγκρότηση και η λειτουργία των συλλογικών οργάνων της διοικήσεως», ΝοΒ (1996)σελ.140

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΣτΕ

<u>1940-1949</u>			
948/1948			
<u>1950-1959</u>			
1854/1953	527/1957	2118/1958	1620/1959
2457/1953	1623/1957	273/1959	
1323/1954	1659/1957	1401/1959	
<u>1960-1969</u>			
442/1960	1238/1961	465/1966	1371/1968
1123/1960	159/1962	626/1966	1663/1968
1486/1960	537/1962	3085/1966	2968/1968
471/1961	383/1963	1453/1967	2549/1969
559/1961	2295/1964	3267/1967	
912/1961	512/1965	1284/1968	
<u>1970-1979</u>			
125/1970	3534/1972	2090/1977	1067/1979
1493/1970	5348/1972	3076/1977	1244/1979
541/1971	613/1976	4789/1977	1576/1979
556/1971	632/1976	618/1978	1579/1979
570/1971	1748/1976	2593/1978	1675/1979
2064/1971	4176/1976	3721/1978	1916/1979
2052/1972	876/1977	840/1979	2368/1979
<u>1980-1989</u>			
60/1980	2805/198	4911/1984	4642/1987
250/1980	1482/1982	83/1986	4672/1987
298/1980	2060/1982	1803/1986	878/1988
312/1980	841/1983	3210/1986	1022/1988
667/1980	1802/1983	3277/1986	3121/1988
1188/1980	3569/1983	3742/1986	3126/1988
4043/1980	3879/1983	4218/1986	3340/1988

ΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

591/1981	3905/1983	4616/1986	3832/1988
1092/1981	4673/1983	453/1987	4862/1988
1167/1981	4678/1983	1971/1987	1096/1989
1425/1981	4690/1983	3598/1987	1425/1989
1455/1981	2143/1984	4301/1987	Ολ.1820/1989
			3312/1989
			4027/1989
<u>1990-1999</u>			
1990/1990	1266/1994	1612/1996	3340/1998
3585/1990	2918/1994	5263/1996	623/1999
792/1991	3722/1995	1419/1997	1067/1999
3144/1991	3608/1995	3319/1997	3330/1999
3884/1991	1341/1996	1225/1998	
671/1994	1514/1996	2663/1998	
<u>2000-2009</u>			
1177/2000	1222/2003	1551/2005	3058/2009
3196/2000	2012/2003	664/2006	
2482/2002	620/2004	2974/2006	
4926/2002	128/2005	762/2009	
<u>2010 - 2015</u>			
4203/2011	377/2013	2357/2014	
354/2013	715/2013	898/2015	

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΔΕΑ

2010-2015			
2839/2013			